

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Štěpán Balík

Rizikové sexuální chování u adolescentů spojené s užíváním pornografie na internetu

Olomouc 2024

Vedoucí práce: doc. PhDr. René Szotkowski, Ph. D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Rizikové sexuální chování u adolescentů spojené s užíváním pornografie na internetu“ vypracoval samostatně a vycházel jsem pouze z uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne 17.04.2024

Štěpán Balík

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Renému Szotkowskému, Ph. D. za odborné vedení mé diplomové práce a za poskytnutí užitečných rad během jejího zpracovávání. Také děkuji ředitelům a učitelům škol, ve kterých jsem dostal možnost provádět výzkumné šetření, za jejich vstřícnost a ochotu ke spolupráci.

Obsah

Úvod	6
Stanovení cílů	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1. Rizikové sexuální chování	11
1.1. Základní vymezení rizikového chování	11
1.2. Příčiny rizikového chování.....	14
1.2.1. Syndrom rizikového chování v dospívání	15
1.3. Rizikové sexuální chování	17
1.3.1. Předčasný začátek pohlavního života.....	18
1.3.2. Vysoká frekvence pohlavních styků, promiskuita, prostituční chování a styk bez použití kondomu	19
1.3.3. Prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu	21
2. Užívání online pornografie a závislostní chování	25
2.1. Základní vymezení pornografie	26
2.2. Rizikovost užívání pornografie u adolescentů	27
2.3. Problematické užívání internetové pornografie	29
2.4. Vztah nadměrného užívání internetu k problematickému užívání internetové pornografie	35
3. Prevence rizikového sexuálního chování v adolescenci.....	37
3.1. Sexualita v období adolescence.....	38
3.2. Rizikové chování v adolescenci	41
3.3. Primární prevence rizikového chování u adolescentů.....	43
3.4. Struktura primární prevence rizikového chování ve vzdělávání	45
3.5. Primární prevence rizikového sexuálního chování	47
II EMPIRICKÁ ČÁST.....	51
4. Aktuální stav zkoumané problematiky.....	52
5. Výzkumné šetření.....	56
5.1. Cíle a otázky výzkumného šetření	56
5.2. Výběr vzorku do výzkumného šetření	58
5.3. Metoda výzkumného šetření	61
6. Výsledky výzkumného šetření	66
7. Diskuze a zhodnocení výsledků výzkumného šetření.....	82

Závěr.....	89
Seznam použité literatury a zdrojů.....	93
Seznam zkratek	118
Seznam tabulek a grafů	119
Seznam příloh.....	121
ANOTACE	

Úvod

V současnosti žijeme v době cenově dostupných digitálních technologií, kdy se značná část lidmi praktikovaných aktivit postupně přesouvá do prostředí kyberprostoru a ten tak proniká do každého aspektu našeho života. Krom toho, že poskytuje uživatelům nové možnosti, jak vykonávat běžné každodenní činnosti spojené například se seberealizací nebo vykonáváním jejich povolání, nabízí také myriádu nových způsobů, jak uspokojit jejich základní lidské potřeby. Poskytnutím téměř neomezených možností vystavuje kyberprostor uživatele nejen široké škále příležitostí, ale také potenciálních rizik spojených s neuváženými rozhodnutími nebo nízkou mírou sebekontroly daného jedince. Dotýká se tím také oblasti sexuality jakožto jedné ze základních lidských vlastností a potřeb ovlivňujících lidské jednání od narození až do smrti.

Tato potřeba se obzvláště výrazně manifestuje v období adolescence, kdy si jedinci procházejí objevováním vlastní sexuality a jejich touha po sebepoznání se ve spojení s hormonálními změnami projevuje tím, že se při prozkoumávání světa častěji uchylují k rizikovému chování. Jelikož se v dnešní době zdá vstup adolescentů do digitálního světa jako nutný, ne-li samozřejmý, je třeba počítat také s veškerým obsahem, který tento prostor nabízí. Vysoká dostupnost erotických materiálů může mít v tomto ohledu negativní dopad na vývoj adolescenta, jenž si teprve dotváří vlastní sexuální identitu a stále čeká na svoji první sexuální zkušenost. Jako obzvláště rizikové můžeme v tomto ohledu vyhodnotit potenciální setkání s patologickými jevy, ze kterých si adolescent může převzít informace pro svůj budoucí pohlavní život a reprodukovat tak negativní vzorce chování v oblasti sexuality získané sledováním daného obsahu. Současná dostupnost internetové pornografie pravděpodobně nevyhnutelně mění způsob, jak adolescenti vnímají a praktikují vlastní sexualitu. Je proto důležité vědět, jak se tento relativně nový faktor promítá do rizikovosti chování adolescentů, aby bylo možné v návaznosti na to vytvořit systematickou adekvátní prevenci chránící adolescenty před negativními důsledky jejich vlastního chování.

Cílem naší diplomové práce je proto popsat rizikové sexuální chování ve vztahu k užívání online pornografie u vybraných žáků 1.–4. ročníků středních škol a učilišť a zjistit výskyt projevů závislostního chování. Celá práce je rozdělena do sedmi kapitol, přičemž první tři kapitoly se věnují teoretické části práce, zatímco zbývající čtyři kapitoly jsou vyhrazeny pro empirickou část práce.

První kapitola je věnována vymezení rizikového sexuálního chování v rámci širšího kontextu rizikového chování. Termín rizikové chování je v průběhu kapitoly vymezen vůči ostatním definicím a je poskytnuta kategorizace, v rámci které zapadá rizikové sexuální chování do širších struktur obecného rizikového chování. Následně jsou představeny různé teorie vzniku rizikového chování, z nichž je pečlivěji popsána námi zvolená teorie problémového chování, pod níž spadá i syndrom rizikového chování v dospělosti. V rámci této teorie představujeme také koncept rizikových a protektivních faktorů. V poslední podkapitole poskytujeme obecnou charakteristiku rizikového sexuálního chování, přičemž vyjmenováváme jeho jednotlivé projevy včetně potenciálních rizik, která se mohou u adolescentů v případě výskytu objevit.

Ve druhé kapitole se věnujeme přímo fenoménu pornografie, jenž nejdříve s oporou o názory vybraných výzkumníků definujeme a následně zúžíme pouze na námi zkoumanou oblast online pornografie. Na to navazujeme zmíněním specifik spojených se šířením informací v kyberprostoru a s oporou o aktuální výzkumy následně vyjmenujeme potenciální rizika, kterým se adolescentní uživatel vstupem do kyberprostoru přirozeně vystavuje. Stručně se dotkneme také faktoru samotného internetu působícího při rozvoji závislostního chování a na základě vybrané literatury posoudíme, jakou hraje skutečně roli při amplifikaci rizikových faktorů působících na adolescenty.

Třetí, a tedy také poslední kapitola teoretické části, se soustředí na námi zkoumanou populační skupinu adolescentů, kterou po konzultaci s odbornou literaturou definujeme na základě jejich věku v rozmezí od 10 do 20 let. V rámci kapitoly nabízíme různé klasifikace adolescence a argumentujeme, proč jsme pro účely našeho výzkumného šetření zvolili právě danou charakteristiku. V kapitole dále popisujeme vývojové období adolescence s tím, že důraz klademe především na oblasti biologického vývoje a sexuality, které je pro náš výzkum obzvlášť důležité pochopit. Na to navazujeme popisem rizikového chování spojeného s vývojovým obdobím adolescence, například tím, jak adolescentovo chování ovlivňují udávající se hormonální změny. V dalších podkapitolách se věnujeme primární prevenci, kterou na úvod odlišujeme od ostatních forem prevence a vyjmenováváme, v jakých formách se s ní můžeme setkat. Následně popisujeme strukturu primární prevence v oblasti školství a vyjmenováváme klíčové strategické, koncepční a metodické dokumenty vztahující se k rizikovému sexuálnímu chování. Závěrem kapitoly vyjmenováváme některé preventivní programy, které poskytují primární prevenci ve vztahu k rizikovému sexuálnímu chování, internetové pornografii a dalšímu rizikovému chování v oblasti kyberprostoru.

Ve čtvrté kapitole se zabýváme aktuálním stavem zkoumané problematiky a odkazujeme čtenáře na další výzkumy, jež mohou poskytnout užitečné informace pro následnou analýzu získaných dat. Pátá kapitola se věnuje přímo samotné struktuře výzkumného šetření, přičemž v ní krom cílů stanovujeme také deskriptivní a relační výzkumné otázky, pro které následně formulujeme věcné a statistické hypotézy. V této kapitole popisujeme také výběr vzorku určeného pro realizaci výzkumného šetření a poskytujeme další informace o formě jeho výběru a celkovém rozsahu. Závěrem kapitoly popisujeme také konkrétní výzkumnou metodu a nástroj, které jsme zvolili pro realizaci našeho výzkumného šetření.

V šesté kapitole se již odkazujeme k datům získaným v rámci realizovaného výzkumného šetření a popisujeme jednotlivá zjištění ve vztahu ke stanoveným výzkumným otázkám a hypotézám. Získaná data zobrazujeme v grafech a tabulkách pro snadnější přehled čtenáře a zasazujeme informace do kontextu, v jakém byly od účastníků výzkumu získány. V sedmé kapitole, která je poslední kapitolou ve výzkumném šetření, diskutujeme naše výsledky v kontextu dalších odborných zdrojů a výsledků příbuzných studií. V rámci této kapitoly rovněž zdůrazňujeme důležité poznatky a zjištění vyplývající z našeho výzkumného šetření.

Co se týče potenciálních rizik spojených s realizací výzkumného šetření, tak chceme zmínit možnou neochotu realizovat výzkumné šetření týkající se sexuality žáků, obzvlášť ve vztahu k internetové pornografii jako něčemu, co je v rámci společnosti tabuizováno. Tato neochota se může projevit jak na úrovni ředitelů škol, v nichž by naše výzkumné šetření mělo probíhat, tak u jednotlivých žáků, které dané téma pohoršuje nebo nejsou ve vztahu k němu ochotni sdílet s námi své intimní informace, a to i přes zaručení jejich anonymity. Je také možné, že se žáci o téma pouze nezajímají a účast na výzkumu jim přijde jako zbytečná ztráta času. Všechny tyto faktory mohou negativně ovlivnit proces získávání dat a ohrozit tak relevantnost výzkumného vzorku pro vyvozování konkrétních zjištění na základě shromážděných výsledků.

Stanovení cílů

Hlavním cílem práce je popsat rizikové sexuální chování ve vztahu k užívání online pornografie u vybraných žáků 1. – 4. ročníků středních škol a učilišť a zjistit výskyt projevů závislostního chování.

Dílčí cíle teoretické části práce

- Popsat rizikové sexuální chování adolescentů ve vztahu k užívání online pornografie.
- Popsat rizika spojená s užíváním online pornografie ve vztahu k závislostnímu chování.
- Vymezit základní preventivní opatření rizikového sexuálního chování ve vztahu k adolescentnímu jedinci.

Dílčí cíle empirické části práce

- Zjistit aktuální stav dílčích aspektů rizikového sexuálního chování u vybraných respondentů 1. – 4. ročníků vybraných středních škol a učilišť.
- Popsat výskyt užívání online pornografie u vybraných respondentů 1. – 4. ročníků vybraných středních škol a učilišť.
- Zjistit rozdíly v užívání online pornografie u vybraných respondentů z vybraných středních škol a učilišť.

I TEORETICKÁ ČÁST

1. Rizikové sexuální chování

Pro vývoj jednotlivce je adolescence dynamickým obdobím rozvoje, kdy jedinec vytyčuje nové hranice svých schopností, svého vztahu k sobě a ke společnosti a hledá základy pro budování vlastní identity ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 375](#)). Toto období plné změn, překážek a experimentování tak bývá často spojováno s vyšším rizikem výskytu negativních důsledků pro jedince nebo společnost ([Dolejš a Orel, 2017, s. 29](#)), což je považováno za přirozenou součást vývoje jedince a mělo by postupem času samovolně odeznít ([Sobotková, 2014, s. 39](#)). Takové chování označujeme jako rizikové.

1.1. Základní vymezení rizikového chování

Rizikové chování a jeho definice podléhá, stejně jako mnoho dalších široce zkoumaných pojmů, terminologické roztržiténosti a pojmy se tak často liší podle odborného základu, ze kterého jednotliví výzkumníci vycházejí. Na rizikové chování je převážně nahlíženo optikami zdravotního, sociálního a normativního kontextu, přičemž každý vědní obor klade důraz na jiný z nich ([Sobotková, 2014, s. 39](#)). Rizikové chování je v současnosti zastřešujícím termínem například pro pojmy: „abnormální chování, agresivní chování, antisociální chování, asociální chování, disociální chování, sociálně patologické jevy, kriminální chování, maladaptivní chování, návykové chování či nepřizpůsobivé chování“ ([Sobotková, 2014, s. 39](#)).

Dolejš a Orel ([2017, s. 30](#)) přidávají ještě další alternativní termíny jako delikventní, deviantní nebo protispolečenské chování. Většina těchto termínů je buďto nepřesná, nebo si s sebou nese oborové zatížení z oblasti sociální pedagogiky, práva, sociální patologie nebo kriminologie, čímž termín zbytečně zužují a omezují možnost mezioborové perspektivy. V zahraniční literatuře z těchto alternativních termínů nejvíce rezonuje „problémové chování“ hojně užívané profesorem Richardem Jessorem, které však má normativní konotaci a v původním vymezení se zaměřovalo na porušování norem a zákonů ve vztahu ke společnosti ([Jessor, 1998](#)).

Pojem rizikové chování v této práci preferujeme, jelikož se stal klíčovým v oblasti školství s vydáním *Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování dětí* ([MŠMT, 2010](#)) a nahradil pojem „sociálně patologické jevy“, jehož definice se zúžila na akt „porušující historicky vybudované hodnoty a normy dané společností a narušující bezkonfliktní soužití společností“ ([Procházka, 2012, s. 133](#)).

Na rizikové chování je tedy nutné nahlížet komplexně jako na zastřešujícím termín všech zmíněných alternativních pojmů a vnímat jeho multidisciplinární přesah. Jeho mezioborovost se do značné míry reflektuje i v definicích tohoto termínu. Pro lepší pochopení vývoje definice do současné, široce akceptované podoby citujeme starší, normativní definici zaměřenou pouze na jeden z kontextů rizikového chování: „Problémové chování je chování, které je nežádoucí pro dospělého nebo pro institucionální strukturu společnosti.“ ([Jessor a Jessor, 1977, cit. podle Seabury, 1979, s. 173](#))

Oproti tomu zdravotnický orientovaná definice by kladla důraz na rizikové chování jako jeden z faktorů negativně ovlivňujících zdravotní stav jedince ([Širůčková, 2015, s. 163](#)). Kladení důrazu na konkrétní důsledky chování pro jedince či společnost můžeme dále vidět i u obecnějších definic, například dle Sobotkové ([2014, s. 40](#)) se jedná o: „takové chování, které přímo nebo nepřímo ústí v psychosociální nebo zdravotní poškození jedince, jiných osob, majetku nebo prostředí“.

V menší míře tento důraz můžeme vidět také u definice podle Širůčkové ([2015, s. 161](#)): „Pojem rizikové chování zahrnuje rozmanité formy chování, které mají negativní dopady na zdraví, sociální nebo psychologické fungování jedince anebo ohrožují jeho sociálního okolí, přičemž ohrožení může být reálné nebo předpokládané.“ Vyjmenovávání široké škály dopadů však vždy narazí na úskalí toho, že nějaký aspekt opomene. Široce akceptovanou definici tak můžeme získat, pokud na rizikové chování pohlédneme jako na soubor rizik předcházejících dané sociální patologii.

Tímto způsobem nahlíží na danou problematiku Miovský a Zapletalová ([2006, cit. podle Miovský et al. 2015b, s. 28](#)) a rizikové chování definují jako „chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost.“ Taková definice je aplikovatelná na všechny stěžejní kontexty a v různých proměnách s ní pracuje i řada dalších výzkumníků z oborů psychologie, sociální pedagogiky nebo sociální patologie ([Dolejš, 2010, s. 9](#); [Procházka, 2012, s. 133](#); [Kraus, 2022, s. 16](#)). Tuto definici rovněž převzala *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027* (dále jen *Národní strategie primární prevence*), která se Miovským inspiruje i při kategorizování forem rizikového chování, jež bylo provedeno z důvodu sjednocení, zpřehlednění a zjednodušení kategorizace různých typů rizikového chování ([MŠMT, 2019](#)).

Miovský nahlíží na kategorie rizikového chování v širším a užším pojetí, přičemž mezi užší patří:

1. Záškoláctví
2. Šikana a extrémní projevy agrese
3. Extrémně rizikové sporty a rizikové chování v dopravě
4. Rasismus a xenofobie
5. Negativní působení sekt
6. Sexuální rizikové chování
7. Závislostní chování

V rámci širšího pojetí by k formám rizikového chování připojil také:

8. Poruchy a problémy spojené se syndromem týraného a zanedbávaného dítěte
9. Spektrum poruch příjmu potravy

([Miovský et al., 2015b, s. 29](#))

Národní strategie primární prevence toto rozdělení v některých kategoriích pozměňuje. Využívá například kategorii poruch příjmu potravy ze širšího pojetí, ale pro kategorii poruch spojených se syndromem týraného dítěte už místo nenachází. Tato kategorizace má svá úskalí, jelikož neřeší nesourodost jednotlivých oblastí ani překrývání příčin a následků u jednotlivých druhů rizikového chování. Různé druhy rizikového chování se mohou prolínat, vrstvit nebo mít stejné příčiny, na což kategorizace neposkytuje řešení. I přes dílčí změny se kategorizace v lecčem podobá té dle Miovského. Rizikové chování se v ní dělí do sedmi kategorií:

1. Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování
2. Záškoláctví
3. Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling
4. Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
5. Spektrum poruch příjmu potravy
6. Negativní působení sekt
7. Sexuální rizikové chování

([MŠMT, 2019, s. 6](#))

1.2. Příčiny rizikového chování

Pokud bychom chtěli nahlédnout do historie etiologie rizikového chování, je nutné vycházet ze sociální patologie a kriminologie, jelikož kriminalita a její řešení byly vždy aktuálním tématem. V rámci těchto oborů jsou formulovány teorie vzniku deviantního chování, které dělíme na jednofaktorové a multifaktorové podle toho, zda přisuzují vliv na jednání devianta jednomu nebo hned několika faktorům. Jednofaktorové teorie jsou dnes již nahlíženy spíše jako zastaralé a převládá multifaktorový pohled ([Kraus, 2022, s. 19](#)). Teorie vzniku deviantního chování můžeme ve stručnosti rozdělit do čtyř kategorií: biologické, psychologické, sociologické a polyetiologické.

Biologické teorie byly významné v 19. a 20. století, například v rámci Lombrosovy teorie rozeného zločince, Sheldonova propojení konstitučních typů s temperamenty na základě Kretschmerovy typologie osobnosti nebo genetické predispozice k delikvenci ve výzkumu Mednicka ([Fischer a Škoda, 2014, s. 32–33](#)). Dnes jsou již biologické teorie uznávány hlavně v souvislosti s novými objevy ve struktuře DNA, roli testosteronu v těle nebo funkcí neurotransmiterů dopaminu a serotoninu ([Kraus, 2022, s. 20](#)).

Psychologické teorie a jejich zastánci oproti tomu přikládají větší význam sociálnímu učení, imitaci a identifikaci. Přenos negativních deviací tak přisuzují spíše převzatým vzorům jednání než genetické předurčenosti. Autoři jako Jean Piaget nebo Lawrence Kohlberg spojují výskyt deviací také s prekonvenční morální úrovní daných jedinců, kteří tak neumí rozlišit, jaká je celospolečenská norma. ([Kraus, 2022, s. 20](#))

Sociologické teorie kladou hlavní důraz na vliv společnosti, ve které se jedinec nachází. Vztahu jedince ke společnosti a jejím normám se detailně věnují například teorie anomie, teorie subkultur nebo teorie etiketizace, přičemž se každá ze zmíněných teorií zabývá tím, jaké důvody ve struktuře a běžném fungování společnosti nutí jedince se vůči ní vymezit a jaké to pro společnost může mít důsledky. ([Fischer a Škoda, 2014, s. 38–42](#))

Polyetiologická teorie, která je dnes nejaktuálnější, kombinuje všechny výše zmíněné pohledy a konstatuje, že příčiny deviace jsou mnohofaktorové a komplexní. Příčiny dělí na endogenní, tedy biologické a psychologické, nebo exogenní, tedy sociální, které se objevují v rámci rodiny i širší společnosti. Pro správnou identifikaci zdroje rizikového chování u jedince je tak potřeba mít komplexní škálu vědomostí a dozvědět se co možná co nejvíce informací o daném jedinci ([Kraus, 2022, s. 22–27](#)).

1.2.1. Syndrom rizikového chování v dospívání

Co se týče výzkumu příčin rizikového chování přímo u adolescentů, budeme se věnovat jedné z výše zmiňovaných polyetiologických teorií, konkrétně teorii problémového chování. Její autor, profesor Richard Jessor, se pod vlivem teorie sociálního učení Juliana Rottera zabýval problematikou výskytu rizikového chování již od 70. let a ve svém výzkumu dospěl k zajímavým výsledkům poukazujícím na společný výskyt určitých projevů rizikového chování. ([Jessor a Jessor, 1977, cit. podle Seabury, 1979, s. 173](#)). Teorie byla původně navržena jako způsob předvídání náchylnosti jedince k deviaci (nekonvenčnosti) a naznačila hned několik proměnných, které podněcují nebo zabraňují problémovému chování. Poměr mezi těmito proměnnými pak předpovídá riziko výskytu problémového chování.

Ze získaných dat poté Jessor formuloval koncept Syndromu rizikového chování v dospívání (dále SRCH-D). Jedná se o soubor příznaků vznikajících na stejném podkladu s tím, že některé rizikové projevy jsou problémové čistě ve vztahu k věku jedince. Ten se tak může uchylovat k rizikovému chování jako k projevu přechodu do dospělosti ([Jessor, 2016, s. 25](#)) nebo nástroji na zvládnutí momentálního stresu a jiných nesnází ([Kabiček et al., 2014, s. 33](#)).

Teorie i koncept syndromu problémového chování byly v odborných kruzích přijaty pozitivně ([Kobrin, 1969, s. 488, 490](#)) a v roce 1991 Jessor teorii reformuloval tak, aby byla aplikovatelná také na rizikové chování jako celek ([Jessor, 1991, s. 602](#)). Pojmenováním rizikových a protektivních faktorů dokázal autor terminologicky propojit výzkum v oblasti zdravotnictví s výzkumem v oblasti humanitních věd a vytvořit tak koncepční rámec, kam zahrnul většinu soudobých teorií o rizikovém chování v adolescenci ([Jessor, 2016, s. 31](#)).

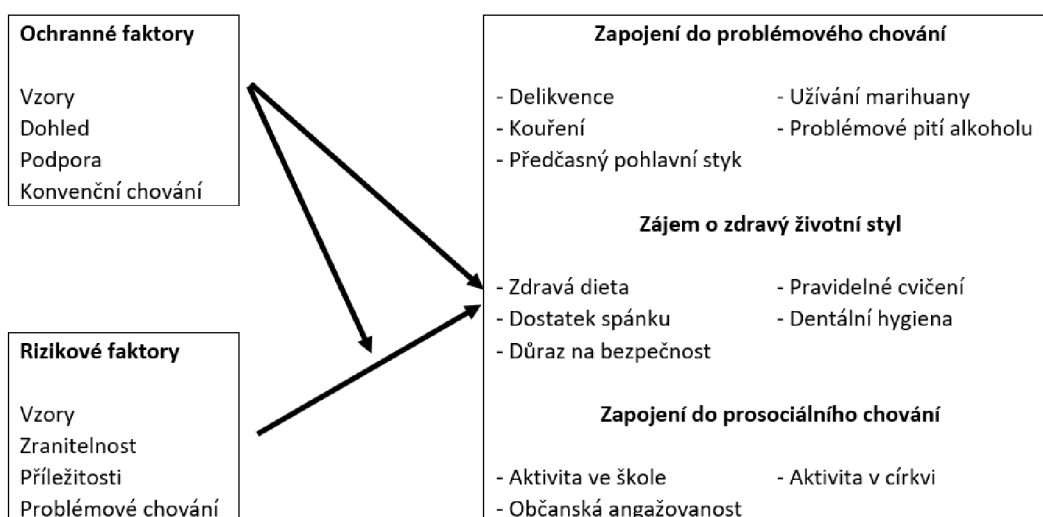
Mezi rizikové faktory autor řadí všechny vlivy zvyšující pravděpodobnost výskytu rizikového chování. Oproti tomu protektivní faktory podporují pozitivní, prosociální chování, čímž také snižují pravděpodobnost zapojení jedince do rizikového chování. Protektivní faktory tak regulují a tlumí působení rizikových faktorů ([Jessor et al., 2003, s. 352](#)). Toto vzájemné působení je dobře patrné na schématu č. 1, kde je jasně vyobrazeno, jak svým působením mohou protektivní faktory redukovat vliv rizikových faktorů. Ze schématu je také patrné, že faktory mohou občas působit jako protektivní i rizikové zároveň, například vzory.¹ ([Jessor, 2016, s. 33](#))

---

¹ Jako příklad můžeme dát kladný rodičovský vzor a negativní vzor mezi spolužáky.

Protektivní a rizikové faktory dále rozdělil Jessor do pěti koncepčních oblastí, které se vzájemně ovlivňují a výsledný poměr mezi nimi ovlivňuje další chování jedince. Mají tak dopad na jeho stav v psychosociální i zdravotní oblasti a ústí v prosociální nebo rizikové chování. Jednotlivé oblasti uvádíme v tabulce č. 1, kde jsou ke každé z nich připojeny také jednotlivé rizikové a protektivní faktory.

Schéma č. 1: Model aplikující teorii problémového chování na rizikové chování adolescentů

(Jessor, 2016, s. 34)

Tabulka č. 1: Vzájemně propojené koncepční oblasti rizikových a protektivních faktorů

	Rizikové faktory	Protektivní faktory
Biologie/Genetika	- Alkoholismus v rodině	- Vysoká inteligence jedince
Společenské prostředí	- Chudoba - Normativní anomie - Rasová nerovnost - Příležitost k nelegální činnosti	- Kvalitní školy - Soudržnost rodiny - Dobrá okolní komunita - Dospělí věnující se mládeži
Vnímané prostředí	- Vzory deviantního chování - Normativní konflikt rodiče – kamarádi	- Vzory konvenčního chování - Nastavení silné sociální kontroly vůči deviantnímu chování
Osobnost	- Vnímání nízkých životních šancí - Nízké sebevědomí - Tendence k riskování	- Hodnoty založené na úspěchu - Hodnoty založené na zdraví - Netolerantnost vůči deviacím
Chování	- Problémové pití alkoholu - Špatné výsledky ve škole	- Pravidelná účast v kostele - Aktivní činnost ve škole a při volnočasových aktivitách

(Jessor, 2016, s. 32)

Teorie problémového chování stojící na poměru rizikových a protektivních faktorů má podle Jessora platit napříč společenskými kontexty a kulturami, v čemž ho podporuje hned několik výzkumů v Číně ([Turbin et al., 2006](#)), Keni ([Kabiru et al., 2012](#); [Ndugwa et al., 2011](#)) a mnoha dalších státech v Evropě, Americe, Asii či na Blízkém Východě ([Vazsonyi et al., 2008](#); [Madkour et al., 2010](#); [Aguilar-Vafaie et al., 2011](#)). Vzájemnou provázanost rizikových faktorů uznává také vývojová psychologie ([Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 158](#)), například když spojuje užívání návykových látek s předčasným zahájením sexuálního života.

Podle jiných studií má však SRCH-D v tomto směru rezervy a při výzkumu je třeba počítat s jeho specifickými formami v různých kulturních podmínkách ([Kloep et al., 2009](#)). Dalším zpochybňujícím faktorem může také být, že se i přes poměrnou stabilitu výsledků napříč společenskými kontexty objevují studie, které zpochybňují jeho aplikovatelnost mezi různými kulturami a propojenost rizikových faktorů, například již zmíněné konzumace návykových látek v adolescenci a její vliv na předčasné zahájení pohlavního života ([Deutsch et al., 2014](#)).

Teorie problémového chování samozřejmě není jedinou teorií, která se zabývá rizikovým chováním v adolescenci, a kromě ní jsou tu i další, například teorie sociálního učení ([Bandura, 1977](#)) nebo teorie plánovaného chování ([Ajzen, 1991](#)). Teorie problémového chování má však díky práci s rizikovými a protektivními faktory široký mezioborový přesah a pracuje s ní adolescentní medicína po celém světě. Zjištění profesora Jessora jsou propracovaná a v praxi aplikované prevence dobře uchopitelná a využitelná ([Kabíček et al., 2014, s. 38](#)). Proto se budeme ve vztahu k prevenci na protektivní a rizikové faktory odkazovat i nadále.

1.3. Rizikové sexuální chování

Miovský ([2015b, s. 115](#)) definuje rizikové sexuální chování jako „soubor behaviorálních projevů doprovázejících sexuální aktivity a vykazujících prokazatelný nárůst zdravotních, sociálních a dalších typů rizik“. Jonášová ([2015, s. 1](#)) zároveň doplňuje, že „dítě může být buď aktivním konatelem rizikového sexuálního chování, nebo jeho obětí.“ Z rizik vyjmenovaných Miovským jsou obecně lépe prozkoumána rizika zdravotní a je na ně kladen větší důraz. Spadají do nich všechny faktory navyšující šanci vzniku pohlavně přenosných chorob (dále jen STD; Sexually Transmitted Diseases) nebo nechtěného těhotenství, kam řadíme například promiskuitu, prostituční chování či pohlavní styk bez kondomu ([Jonášová, 2015, s. 1](#)). Příloha č. 18 k Metodickému doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, vyjmenovává tyto projevy rizikového sexuálního chování:

K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný začátek pohlavního života (do této skupiny řadíme také zvýšenou konzumaci pornografie před 15. rokem života), vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuita, prostituční chování, prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu, krvavé sexuální praktiky, vaginální, anální a orální styk bez použití kondomu mimo dlouhodobé partnerství, kde se předpokládá věrnost partnerů.

([Jonášová, 2015, s. 1](#))

Všechny výše zmíněné projevy spadající do kategorie rizikového chování tak dle teorie SRCH-D fungují jako rizikové faktory podporující rozvoj dalšího rizikového chování, potažmo výskyt patologického jednání. Poskytneme proto jednotlivým projevům stručnou charakteristiku.

1.3.1. Předčasný začátek pohlavního života

Předčasný začátek pohlavního života je v Česku definován tím, že proběhl před 15. rokem života jedince, jak je definováno v zákoně č. 40/2009 sbírky. V metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování (viz výše) je k němu připojena také zvýšená konzumace pornografie před 15. rokem života, čemuž se podrobněji věnujeme ve 2. kapitole.

Z dostupných dat se můžeme opřít hned o několik výzkumů, které poskytují informace o věku prvního pohlavního styku mezi adolescenty. Jako první zmíníme nepublikované zjištění v rámci projektu Dolejš et al., ve kterém zjistili, že pohlavní styk mělo 14,21 % dotazovaných 15letých chlapců a 12,50 % 15letých dívek. ([Dolejš et al., 2017, cit. podle Dolejš a Orel, 2017, s. 33](#)). Oproti tomu však poskytuje výrazně vyšší čísla dílčí výzkum v rámci studie HBSC, jenž v roce 2014 naměřil 23 % patnáctiletých chlapců a 24 % patnáctiletých dívek, kteří měli pohlavní styk ([Pastor et al., 2017](#)). Z celkového vzorku odpovědělo 7,8 % chlapců a 6,9 % dívek, že měli pohlavní styk ve 14 letech a dříve. Jedná se tak o nárůst ve srovnání s daty ze stejného projektu realizovaného v roce 2010 ([Kalman et al., 2011, s. 22](#)). Výskyt předčasného pohlavního styku má spojitost s velikostí socioekonomického zázemí a emoční podpory v rodině jedince ([Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 158](#); [Lindberg et al., 2019](#)), vliv na něj však může mít například i traumatická sexuální zkušenost z dětství. Jeho výskyt ovlivňují také další rizikové faktory, které dělíme na biologické, jako dřívější puberta, nebo psychosociální, kam patří nižší míra rodičovské kontroly či specifická charakteristika rodiny a jejich vnitřních procesů ([Zimmer-Gembeck a Helfand, 2008](#)).

Předčasný začátek pohlavního života s sebou také nese množství rizik, která se dělí podle stejného principu. Z psychosociálních rizik můžeme zmínit osobní nezralost, socioekonomickou nezralost a nezralé motivace pro intimní život. Jedinec může například pohlavní styk absolvovat kvůli tlaku vrstevníků, momentálnímu nedostatku sebevědomí nebo nesprávnému pochopení společenské normy v tom, kdy je běžné mít první pohlavní styk. V souvislosti s možným těhotenstvím pak nemusí mít dostatek času pro přirozený vývoj vlastní identity a ani není dostatečně ekonomicky rozvinutý, aby dokázal svoji nově vzniklou rodinu zajistit. I samotná úloha rodičovství během časné dospělosti jedince tak působí jako rizikový faktor. ([Kabiček et al., 2014, s. 247–248](#))

Mezi biologická rizika nebezpečná pro obě pohlaví řadíme hlavně STD, přičemž více rizik je v tomto ohledu spojených s předčasným pohlavním životem u dívek, kterým mohou v tomto věku díky nezralosti děložního čípku a slabé imunitě častěji hrozit hluboké pánevní záněty a infekce pohlavního ústrojí. Případná těhotenství bývají v období do 15 let riziková, s čímž se pojí další široká škála hrozeb pro dítě i matku, jako je například mimoděložního těhotenství. ([Kabiček et al., 2014, s. 246](#))

Předčasný pohlavní styk bývá často jedním z prvních projevů rizikového sexuálního chování, který podporuje rozvoj dalších rizikových faktorů. Jeho výskyt koreluje s užíváním návykových látek a s rizikovými faktory jako je promiskuita, rizikové formy pohlavního styku a další ([Weiss, 1998](#); [Lukšík, 2003](#); [Kushal et al. 2022](#)). Takto zvýšená rizikovost chování se promítá i do dalších oblastí, což se projevuje vyšší mírou konzumace alkoholu a cigaret u jedinců, kteří předčasně zahájili svůj sexuální život ([Weiss, 1998](#)).

1.3.2. Vysoká frekvence pohlavních styků, promiskuita, prostituční chování a styk bez použití kondomu

Vysoká frekvence pohlavních styků v kombinaci s promiskuitou jsou ideálním podhoubím pro rozvoj a šíření STD. Adolescence je běžně charakterizována jako polygamní stádium sexuálního vývoje a promiskuita je vnímána jako očekávaný projev touhy dále objevovat vlastní, zatím neprozkoumanou sexualitu ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 438–439](#)). Takové chování, ač očekávané, však rozhodně není společensky žádané. Výskyt STD bývá díky kombinaci těchto faktorů u adolescentů vysoký ([Kreisel et al., 2021](#)), což může mít negativní dopady obzvláště u dívek, které takovým chováním významně zvyšují riziko neplánovaného těhotenství ([Křepelka et al., 2020](#)).

V USA je navzdory předpokladům v posledních deseti letech u adolescentů registrován trend, že projevují menší zájem o pohlavní styk a vykazují nižší promiskuitu oproti předchozím ročníkům ([CDC, 2021](#)), což pouze do určité míry podporují data z výzkumu HBSC probíhajícího v Evropě a Kanadě, kde v 11 ze 45 zemí klesl počet jedinců, kteří již začali sexuálně žít ve věku 15 let a dříve ([WHO, 2020](#)). Oproti tomu výzkum pracující se vzorkem 145 000 respondentů zaměřený na adolescenty ze 69 středně příjmových zemí sice potvrzuje tezi o poklesu jedinců, kteří začali sexuálně žít ve věku 15 let a dříve, ale v rámci promiskuity naopak zaznamenává nárůst ([Jing et al., 2023](#)). V České republice v současné době neexistuje dostatečně rozsáhlý a aktuální výzkum, jež by se zaměřoval na míru promiskuity a frekvenci pohlavních styků u adolescentů. Dílčí data můžeme vyvodit pouze z českého výzkumu v rámci mezinárodní studie HBSC pod záštitou WHO, kde v rozmezí od roku 2003 do roku 2014 výzkumníci naměřili nárůst výskytu prvního pohlavního styku u jedinců ve věku 15 let a méně ([Pastor et al., 2017](#)). Nelze z něj však vyvodit míru promiskuity respondentů.

Výše zmíněné studie ([CDC, 2021](#); [WHO, 2020](#); [Jing et al., 2023](#)) se každopádně všechny shodují na tom, že klesá procento adolescentů, kteří při posledním pohlavním styku použili kondom. Pokles užívání kondomu je zcela jistě rizikový faktor, který podporuje šíření pohlavních nemocí napříč populací. V České republice se však z dílčích výzkumů zdá, že čím dál tím více adolescentů, kteří již měli pohlavní styk, ho bez kondomu provozuje pouze s někým, koho dobře znají. Pro představu, v roce 2016 uvedlo 35 % respondentů, kteří někdy měli pohlavní styk, že to bylo alespoň jednou bez kondomu s člověkem, jehož neznali dobře. Oproti tomu v roce 2021 to bylo pouze 6,8 % respondentů. ([Petrenko a Líbal, 2022](#)) Aby se zjistilo, zda i v Česku klesá celkový výskyt rizikového chování, jak tomu nasvědčují data z USA ([CDC, 2021](#); [Twenge a Park, 2017](#)), je potřeba další výzkum zaměřený na rizikové chování adolescentů, jenž podá komplexní data také o rizikosti současných adolescentů v rámci sexuálního chování.

Částečně jsme od výše zmíněných rizikových faktorů oddělili prostituční chování, jelikož se na něj nenahlíží jako na běžný projev polygamního stádia vývoje u adolescenta a spadá svými důsledky spíše mezi patologické jevy. Mezi rizikové faktory vedoucí k dětské prostituci můžeme řadit chudobu a s ní spojené deficity ve vzdělání a naplnění základních potřeb dítěte, osobní zkušenost se sexuálním zneužitím v dětství a dysfunkční fungování rodiny, kam může patřit také domácí násilí. ([Vaničková, 2007](#))

Dětská prostituce má značné dopady na rozvoj konkrétního jedince a může narušit jeho osobnostní vývoj v oblasti vztahu k sobě samému a dovést ho k zvnitřněné nedůvěře při interakcích s ostatními lidmi. Sexuální zneužití v dětství, ať už komercializované nebo ne, může vést v dospělosti k nezdravému sexuálnímu životu a nezdravému pohledu na sexualitu jako takovou. ([Vaničková, 2007, s. 54–55](#))

Dětská prostituce působí také jako rizikový faktor podporující rozvoj dalších forem rizikového a společensky patologického chování. Všechny následky se zintenzivňují podle toho, v jak útlém věku byl jedinec k prostituci zneužit. Oběti pak mají problém s proječováním svého nezpracovaného utrpení, což buď řeší externalizací a častým rizikovým chováním, nebo internalizací a postupným úpadkem v oblasti fyzické i psychosociální, což se může projevit somatickými potížemi, úzkostmi, závislostmi nebo sebepoškozováním. ([Milfait, 2008, s. 60–61](#))

Tabulka č. 2: Četnost dětské prostituce zaznamenaná Ministerstvem práce a sociálních věcí

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Chlapci	1	1	2	2	4	2	0	1	1	2	10
Dívky	21	16	15	13	19	7	2	7	4	6	12
Celkem	22	17	17	15	23	9	2	8	5	8	22

([MPSV, 2023](#))

V tabulce výše můžeme vidět, že podle dat Ministerstva práce a sociálních věcí v současné době dětskou prostituci v České republice provozují nižší desítky jedinců. Dohled policie však zcela jistě není všeobjímající a v rámci mediálního monitoringu lze také narazit na případy dětské prostituce, nejčastěji v hlavním městě a v krajích na hranicích s Německem či Rakouskem, jako je například Jihočeský kraj nebo Ústecký kraj ([Vlčková a Janouš, 2022; MVČR, 2021](#)). Dětskou prostituci bude v budoucnu stále těžší identifikovat, jelikož se prostituce jako taková ve velkém přesouvá z ulic a nočních klubů na privátní byty a na internet ([MVČR, 2022a](#)). Díky této decentralizaci získává provozování dětské prostituce lepší krytí a vyšší míru anonymity, což ji dělá ještě hůře postihnutelem než doposud.

1.3.3. Prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu

Internet hraje negativní roli i při prezentování vlastních explicitně erotických materiálů, což se běžně stává rizikovým v souvislosti s dalšími rizikovými jevy, jakými jsou například kybergrooming či sexting, potažmo internetová pornografie nebo online prostituce.

Kyberprostor hraje důležitou roli v navyšování rizikovosti takového chování, a proto je nejdříve klíčové pochopit, jak jsou v něm nastaveny interakční mechanismy a jak odlišně se v něm lidé mohou chovat.

Internet dnes slouží jako médium, které mezi zařízeními po celém světě vytváří kyberprostor sloužící ke sdílení informací a obsahu. Díky efektivitě internetu má sdílený obsah častokrát značný dosah a kyberprostor tak nabízí potenciál amplifikovat většinu žádoucích i nežádoucích společenských jevů, se kterými se setkáváme v běžné společnosti. Internet byl k roku 2022 v České republice již značně rozšířený, a i přesto, že ho používá průměrně 85 % české populace nad 16 let, z věkové skupiny od 16 do 34 let to je již 100 % (ČSÚ, 2023a). Adolescenti se tak v kyberprostoru aktivně pohybují, zasílají zprávy a sdílí s dalšími uživateli svůj obsah, v některých případech i explicitně erotický (Petrenko a Líbal, 2022, s. 57).

Komunikace v kyberprostoru má určitá specifika, kterými se odlišuje od běžné komunikace a nelze je opomenout. Jedná se o prostředí bez zábran, které je přístupné komukoliv se zařízením umožňujícím přístup na internet (Šmahaj et al., 2022). U uživatelů v kyberprostoru se často projevuje tzv. disinhibiční efekt, který můžeme definovat jako „odložení zábran a skrupulí, ztrátu nebo překonání neshybnosti, plachosti a ostychu, v krajních podobách může jít o obcházení tabu a zákazů, tedy o jistou odvážanost či nevázanost na normy, která může být až anomální“ (Vybíral, 2005, cit. podle Kopecký et al., 2015, s. 9). Tento efekt vychází z vlastností internetu a pojí se také s dalšími sociálními jevy běžnými v kyberprostoru. Mezi ně patří anonymita, absence nonverbálních znaků, asynchronicita, solipsistická introjekce, disociativní představitelost a minimalizace autority na internetu (Suler, 2004, cit. podle Kopecký et al., 2015, s. 9–10). Internet je zároveň svou přístupností a cenovou dostupností zcela otevřený vstupu nových uživatelů, což v kombinaci s výše zmíněnými faktory může zbavovat uživatele nejen většiny sociálních bariér, ale také značné části společenských i osobních regulací, což vede například k agresivnímu chování, nadměrné upřímnosti a sebeodhalování nebo rozvoji rizikového chování (Horská et al., 2010, s. 21–22). Kyberprostor se i díky těmto faktorům často stává platformou pro vznik rizikového sexuálního chování.

Populárním, rychle se rozšiřujícím rizikovým sexuálním chováním na internetu je sexting, kterým označujeme „elektronické rozesílání/šíření textových zpráv, vlastních fotografií či vlastního videa se sexuálním obsahem v prostředí virtuálních elektronických médií – zejména internetu“ (Kopecký a Szotkowski, 2017a, s. 6). Díky úzké provázanosti jevu s elektronickými médii bývá společně s kybergroomingem řazen do kategorie rizikových forem komunikace

prostřednictvím multimédií ([MŠMT, 2019](#)). Vzhledem k sexuálnímu kontextu obou těchto jevů je však zmiňujeme také zde. Sexting mezi adolescenty můžeme podle dat z roku 2017 vnímat jako vcelku rozšířený – Kopecký se Szotkowským ([2017, s. 9](#)) ve svém výzkumu zjistili, že 15,37 % dětí do 18 let posílá své intimní fotografie jiným lidem a 24,76 % píše intimní, erotické zprávy dalším uživatelům. Podobná data získali v roce 2017 výzkumníci Centra sociálních služeb Praha, kteří mezi adolescenty zjistili, že 15,6 % z nich alespoň jednou zaslalo dalšímu člověku svou intimní fotografii nebo video ([Petrenko a Líbal, 2022, s. 57](#)). Podle jejich dalších výzkumů byl vidět ve výskytu sextingu mezi adolescenty sestupný trend do roku 2021, kdy klesl na 9,3 %. V roce 2022 však opět stoupl na 10,4 % ([Petrenko a Líbal, 2022, s. 57](#); [Petrenko et al., 2023, s. 69](#)). Je tedy stále aktuální mít se na pozoru před jeho potenciálním rozvojem. Poskytování citlivých, sexuálně laděných materiálů je problematické v tom, že vystavuje uživatele riziku kybernetických útoků a následné kyberšikaně, manipulaci nebo vydírání. Díky rychlému šíření a snadnému replikování obsahu na internetu si po úniku citlivého obsahu uživatel nemůže být už nikdy jistý, že proti němu daný obsah v budoucnu někdo nepoužije. S rizikem ztráty společenské prestiže se pak pojí úzkost a rozvoj dalších rizikových faktorů, což může vyústit až v sociálně patologické jevy jako je sebepoškozování nebo sebevražda. ([Kopecký a Szotkowski, 2017a, s. 6](#)).

Další druh rizikového sexuálního chování na internetu, kybergrooming, označuje „chování uživatelů internetu, které má v oběti vyvolat falešnou důvěru a přimět ji k osobní schůzce“ ([Kopecký, 2010, s. 3](#)). Zmiňujeme ho v rámci rizikového sexuálního chování, jelikož jeho důsledkem může často být sexuální zneužití daného adolescenta, v horším případě i donucení fyzickým násilím k výrobě pornografie nebo vykonávání prostituce ([Kopecký, 2010, s. 3](#)). Kyberprostor je díky výše zmíněným faktorům, jako je například disinhibiční efekt, k takovému rizikovému chování velice vhodný. Až 26,77 % adolescentů ve výzkumu Kopeckého se Szotkowským ([2019, s. 26](#)) bylo pozváno na osobní schůzku jiným, v osobním životě neznámým uživatelem internetu. Z těchto adolescentů 70 % poté na schůzku skutečně dorazilo ([Kopecký a Szotkowski, 2019, s. 26](#)). Náchylnost k takovému chování u adolescentů potvrzuje i výzkum Centra sociálních služeb Praha ([Petrenko et al., 2023, s. 70](#)), kterým bylo v roce 2019 naměřeno, že 21,2 % adolescentů šlo na schůzku s někým, koho potkali na sociálních sítích. To je ještě o 2,5 % více oproti 18,7 % z celkového vzorku ve výzkumu Kopeckého se Szotkowským ([2019](#)). Podle dat Centra sociálních služeb Praha od roku 2017 tento podíl adolescentů pozvolna klesal, ale v letech 2020 až 2022 se téměř nezměnil a zastavil se v okolí hranice 20 % ([Petrenko a Líbal, 2022, s. 58](#); [Petrenko et al., 2023, s. 70](#)).

K problematice dětské prostituce a natáčení dětské pornografie by bylo zcela jistě možné poskytnout značné množství informací, ale v rámci naší práce se tohoto tématu dotkneme pouze okrajově. Níže se tak pouze krátce vyjadřujeme k ovlivnění těchto fenoménů rozvojem internetu, jelikož pro detailnější vhled do takto komplexní problematiky v této práci není dostatečný prostor.

Přesun prostituce do kyberprostoru, jak již bylo zmíněno, je těžko kvantifikovatelný, ale výzkumníci se shodují na tom, že probíhá ve velké míře ([Sanders et al., 2018, s 154–155](#); [MVČR, 2022a](#)). Tento přesun otevřel prostituujícím nové možnosti realizace jako je webcamming, escorting nebo prodávání nafoceního obsahu. Kyberprostor jim zároveň umožňuje provádět lepší screening klientů, čímž získávají větší míru ochrany před potenciálním násilím ze strany klienta. Práce v kyberprostoru s sebou přináší samozřejmě i nová rizika jako je kyberšikana ve formě doxingu nebo stalking a jiné formy nevyžádaného kontaktu se zákazníkem. ([Sanders et al., 2018, s. 159–160](#))

Dětská pornografie je v České republice oproti dětské prostituci dlouhodobě častějším problémem a počty případů stále narůstají. Zatímco v roce 2013 bylo OSPOD řešeno 33 případů dětské pornografie, v roce 2022 to již bylo 127 ([MPSV, 2023](#)). Na nedostatečnou pozornost věnovanou problematice sexuálního zneužívání nezletilých v kyberprostoru a turistickém sektoru v České republice upozorňoval v roce 2021 Výbor OSN pro práva dětí ([OSN, 2021](#)).

Jak již bylo zmíněno, v případě dětské prostituce i v případě dětské pornografie slouží dynamické prostředí kyberprostoru k efektivnímu šíření nežádoucího obsahu a poskytuje anonymitu případným kuplířům. Je proto potřeba se dále na státní i lokální úrovni věnovat bezpečnosti nezletilých v kyberprostoru ([MVČR, 2022a](#)).

2. Užívání online pornografie a závislostní chování

Ze všech forem rizikového sexuálního chování, které v příloze č. 18 metodického doporučení Jonášová (2015) zmiňuje (viz s. 16 výše), se v této práci zaměříme na jednu z nejméně prozkoumaných forem, a to zvýšenou konzumaci pornografie před 15. rokem života. Dříve než však definujeme samotný termín, tak v návaznosti na podkapitulu 1.3.3. popíšeme, jaký vliv na rozvoj tohoto rizikového sexuálního chování má pokračující rozvoj internetu, který je dnes v drtivé většině případů zdrojem přístupu adolescentů k pornografii.

V návaznosti na disinhibiční efekt a vlastnosti internetu popsané v podkapitole 1.3.3. je kyberprostor ideálním místem nejen pro šíření pornografie, ale také pro její užívání, což se opírá o anonymitu uživatele, cenovou dostupnost a přístupnost webových stránek poskytujících pornografii zdarma po několika kliknutích. S rozvojem chytrých telefonů se míra soukromí poskytovaná uživateli ještě navýšila, jelikož je možné sledovat požadovaný obsah na libovolném místě a na kompaktním zařízení, které se vejde do kapsy, vše bez závislosti na připojení do elektřiny. V roce 2012 internet v mobilu používalo 12 % obyvatel ČR, zatímco v roce 2022 to bylo již 77 % (ČSÚ, 2023a), kdy u uživatelů do 45 let byl tento podíl nad 90 %. Ze statistik zveřejňovaných Pornhub, jednou z největších stránek poskytujících pornografii, vyplývá, že z chytrých telefonů v roce 2022 pocházelo 84 % návštěv na jejich stránkách, což je výrazná většina (Pornhub, © 2023). Prostředí internetu tak dává uživateli přístup k ohromnému množství pornografie bez toho, aby se musel jakkoliv konfrontovat s jejím poskytovatelem nebo za ni cokoliv zaplatil. Svým potenciálem k šíření a komfortem, který uživateli v kombinaci s moderními technologiemi poskytuje, se tak internetová pornografie značně liší od pornografie poskytované ve fyzické formě, která je snáze regulovatelná a má nižší potenciál dostat se k divákům mladším 15 let. V této práci se tak věnujeme pouze internetové pornografii.

V České republice sice trestní právo lidem do 18 let oficiálně zamezuje přístup na pornografické stránky, a to v rámci § 191 zákona č. 40/2009 Sb., ale vymahatelnost v praxi je značně problematická. Internetovým stránkám v současnosti stačí používat tzv. „age gates“, ve kterých uživatel pouze potvrdí, že je mu 18 a více let, načež získá přístup k veškerému obsahu. Reálná dostupnost internetové pornografie adolescentům se tak pravděpodobně nepojí tolik se státem stanoveným věkovým limitem, jako spíše s dobou, kdy dostane dítě první chytrý telefon (Slussareff, 2022, s. 182). Víme tedy, že pro adolescenty je jednoduché se na stránky s pornografií dostat. Stále jsme však nezminili, jak samotnou pornografii definujeme a v čem konkrétně může být její zvýšená konzumace pro adolescenty riziková.

2.1. Základní vymezení pornografie

Při vymezování pornografie se o trestní zákoník opřít nemůžeme, jelikož ji nijak nedefinuje. Zdůvodňujeme si to tím, že zákon má v tomto ohledu hlavní zájem ochránit mravní rozvoj dítěte a ve specifických právních případech se může značně lišit, který obsah je v dané situaci vnímán jako závadný, a který ne. Musíme se tak opřít o jiné obory.

V kriminologii vymezuje Chmelík pornografii jako cokoliv, co zobrazuje sexuální obsah „způsobem ponižujícím lidskou důstojnost a hrubě zasahujícím do dobrých mravů... zvýrazňující agresi a zvláště intenzivním a vtíravým způsobem patologicky podněcuje sexuální pud.“ (Chmelík, 2003, s. 47). Definici tak staví na mravním základu a pornografii dále odlišuje od erotiky tím, že erotické zobrazení má oproti pornografii kladné emocionální vyznění a neobsahuje násilí, perverzitu ani anomálie pohlavního aktu. Podobnou tezi dělení na pozitivně vnímanou erotiku a negativně vnímanou pornografii obsahující skryté či otevřené násilí prosazuje dlouhodobě také antipornografický feminismus (Steinem, 1980, cit. podle Lišková, 2009, s. 62–63; MacRae, 2003, s. 318) vycházející z kulturního feminismu. Pornografii vnímá jako nástroj k posilování sociální nerovnosti mezi pohlavími, jelikož muži přejímají své chování k ženám ze shlédnuté pornografie a ponižují je tak i v běžném životě (Itzin, 2002). Chmelíkova definice opírající se o míru ponížení a pohoršení ze strany společnosti však nechává značný prostor pro šedou zónu, u které nelze jednoznačně určit, zda se skutečně jedná o pornografii, jelikož ponížení či pohoršení jsou těžko měřitelné a značně individuální faktory. Také samotné dělení sexuálního obsahu na erotiku a pornografii je dost diskutabilní a výzkum zatím neprokázal, že by se jednalo o něco více než normativní rozdělení náchylné k tomu být ovlivňováno hodnotovým systémem příslušného výzkumníka (Fisher a Barak, 1991; Lehmillér, 2023, s. 345–347). Definice nabízené Chmelíkem a MacRae na základě ohrožování morálky nebo sexismu tedy nevnímáme jako dostatečné a příliš se neliší od jiných oborových definicích, které se často omezují na jeden aspekt patrný v kontextu vlastního oboru.

Na výše zmíněných příkladech tak pouze demonstrujeme, že definice pornografie je kvůli svému napojení na společenské normy těžko definovatelná a může mít odlišná specifika, častokrát v závislosti na kultuře. Na základě interdisciplinárního konsensu ji však můžeme definovat jako „sexuálně explicitní materiál určený k vyvolání sexuálního vzrušení“² (McKee et al., 2019). V rámci vědeckého diskurzu o pornografii se zatím neobjevila všeobecně

---

² „sexually explicit material intended to arouse“

akceptovaná definice, a je tak běžné, že některé výzkumy si definici pornografie buďto vůbec nestanoví ([Short et al., 2012](#); [Kohut et al., 2019](#)), nebo ji zakládají na různých sexuálních specifikách, například že zobrazený obsah musí obsahovat genitálie ([Reid et al. 2011, s. 364](#)).

Kdykoliv tedy v textu zmiňujeme pornografii, odkazujeme se k výše zmíněné obecné definici. Opět musíme zdůraznit, že se v této práci odkazujeme pouze k internetové pornografii vyskytující se v kyberprostoru, s tím, že důvody takového rozdělení jsme již popisovali výše.

2.2. Rizikovost užívání pornografie u adolescentů

Stejně jako se mezi výzkumníky liší názory na definici pornografie, tak je to i s ohledem na potencionální rizikovost pornografie a její užívání adolescenty. Na úvod můžeme zmínit starší názory výzkumníků z Česka. Chmelík ([2003](#)) na jednu stranu vnímá pornografii negativně jako mravní ohrožení, ale jelikož ji rozlišuje na erotiku a pornografii, tak se do jisté míry shoduje s některými sexuology, kteří se k pornografii staví jako k něčemu, co je před adolescenty zbytečně skrýváno a tabuizováno. Například Uzel ([2011, s. 362–363](#)) navrhuje, aby byla nedevariantní videa zobrazující pohlavní styk s patřičným výkladem zpřístupněna mládeži. Tohle na první pohled odvážné tvrzení podkládá Uzel tím, že vlivem značného množství informací, se kterými se dnešní adolescenti konfrontují na internetu, u nich může dojít k nepochopení a špatnému vnímání vlastní sexuality, což považuje za rizikovější než sledování pornografie jako takové. Je proto potřeba jim poskytnout materiál, u kterého dospělý funguje jako garant toho, že na něm není nic závadného. Uzel ([2011, s. 362–363](#)) podobně liberální postoj zaujímá také k myšlence návykovosti pornografie a tvrdí, že predispozice několika jedinců ke škodlivému jednání v souvislosti s pornografií automaticky neznamená, že pornografie samotná je také škodlivá. Paradoxně s ním tak toto stanovisko do určité míry sdílí i již zmiňovaný Chmelík a antipornografický feminismus, kteří oddělují pornografii a erotiku s tím, že erotika je přirozený a morálně nezávadný obsah, jenž se podobá konvenční formě pohlavního styku ([MacRae, 2003, s. 319](#)). Uzel však definuje pornografii jinak a erotiku z ní nevyjímá, přinejmenším ji pokládá za její součást. Sexuologie v oblasti vhodnosti pornografie dělí materiály se sexuálním obsahem spíše na patologické a nepatologické a v českém prostředí se také stále objevuje dělení na softcore a hardcore pornografii. V otázce morálnosti a normálnosti pohlavního styku by se tak pravděpodobně výše zmiňování aktéři na jednotné odpovědi neshodli. Rizikovost patologické pornografie pro rozvoj sexuální identity jedince před 15. rokem života však uznává i Uzel ([2011](#)) a shodují se s ním na tom i výzkumníci v oboru pediatrie zabývající se touto problematikou ([Andrie et al., 2021](#)).

Pornografie na internetu je aktuálně pouze minimálně regulována a adolescenti se tak mohou velmi snadno setkat s pornografickými materiály obsahujícími patologické jevy. Z toho vyplývá další potenciální riziko toho, že adolescenti nemusí být schopni zcela rozlišit realitu od fantazie. Zároveň je součástí adolescentní vývojové fáze zvýšený zájem o sexualitu, což může vést k zvýšenému užívání pornografie a závislostnímu chování ([Wright a Štulhofer, 2019](#)). Víme tedy, že díky dostupnosti pornografie se státem stanovený věk regulující přístup k pornografii může často lišit od toho, který je pro první setkání adolescenta s pornografií skutečně běžný. Zjištěný průměrný věk prvního setkání s pornografií se napříč studii výrazně liší a pohybuje se od 11 let ([Giordano et al., 2022](#)) až po 15 let ([Bulot et al., 2015](#)). Další výzkumy obecně potvrzují, že celkově se nejméně třetina adolescentů setká s pornografií před 15. rokem života ([Andrie et al., 2021](#); [Šmahel et al., 2020](#)). Rozdíl ve výsledcích pravděpodobně zapříčiňuje hned několik faktorů, mezi které patří odlišná definice pornografie, odlišný věkový rozsah zkoumaného vzorku populace nebo také rozdílný poměr v zastoupení mužů a žen ve vybraném vzorku. Mužští adolescenti jsou totiž daleko častějšími uživateli pornografie ([Peter a Valkenburg, 2016](#); [Farré et al., 2020](#)), což se potvrdilo také v našem předchozím výzkumu ([Balík, 2022](#)), a setkávají se s ní dříve než dívky ([Pathmendra et al., 2023](#)). Větší zastoupení chlapců či naopak dívek tak může výsledky do značné míry ovlivnit. Některé studie však pevnou souvislost s mužským pohlavím a vyšším užíváním pornografie rozporují a poukazují na to, že rozdíl v míře užívání pornografie mezi muži a ženami se snižuje s tím, v jak liberální zemi se výzkumy provádí ([Ševčíková et al., 2014a](#)).

Pokud se podíváme na to, jaké negativní dopady může mít užívání pornografie na vývoj adolescenta, nabízí se hned několik potenciálních rizik. Užívání pornografie může podporovat rozvoj nespokojenosti s vlastním vzezřením a nastavovat nerealistická očekávání s ohledem na vlastní vzhled, případně i sexuální výkony ([Collins et al., 2017](#)). Adolescent si může vybudovat nezdravý vztah k závazkům, což se negativně promítá v jeho společenském životě a může vést k sociální izolaci ([Tylka, 2015](#)). Studie dále prokázaly, že užívání pornografie se u adolescentů pojí s menším sebevědomím, nízkou životní spokojeností a frekventovanějším výskytem příznaků deprese ([Peter a Valkenburg, 2016](#)). Přímé spojení frekventovaného užívání pornografie s těmito negativními příznaky však bylo do jisté míry vyvráceno, a to například výzkumem [Bóthe et al. \(2020a\)](#), která poukazuje na to, že frekvenci užívání pornografie nelze považovat jako univerzální indikátor potenciální patologičnosti jedincova chování. Mezi mužskými uživateli se v jejich studii nacházel významný vzorek, který nevykazoval problematické chování v oblasti sexuality, sebevědomí, míry příznaků deprese ani náchylnosti

k znučenosti nebo nekontrolovatelnému puzení ve vztahu k pornografii. I tito „bezproblémoví“ jedinci přitom sledovali pornografii v množství, jež by u jiných uživatelů mohlo přinášet problémy ve výše zmíněných oblastech. Pokud není vliv frekvence užívání pornografie na výskyt rizik dostačující, je třeba určit další kritéria, která činí sledování pornografie rizikovým.

2.3. Problematické užívání internetové pornografie

Problematické užívání internetové pornografie (dále POPU) je terminologicky relativně mladý pojem, jenž má v rámci soudobého výzkumu mnoho alternativ. Rozhodli jsme se pro něj, jelikož je nejvěrnější českou alternativou pro termín *problematic online pornography use*, který je používán například ve výzkumu Mussetiho et al. (2022) a přidává námi zdůrazňovaný faktor internetu do termínu *problematic pornography use*, který je v současnosti využíván hned několika důležitými výzkumníky (Fernandez a Griffiths, 2019; Grubbs et al., 2020) a Bøthe et al. (2018) se svými výzkumy zasadili o jeho širší popularizaci.

K bližšímu pochopení toho, co dělá užívání online pornografie problémovým a rizikovým, se budeme odkazovat na mezinárodní klasifikaci nemocí WHO a její 11. revizi, která vešla v platnost začátkem roku 2022. V rámci této klasifikace (dále MKN-11) přibyla nová kategorie nazývaná „porucha kompulzivního sexuálního chování“, jež spadá pod poruchy kontroly impulzů a do níž se aktuálně řadí i POPU. U jejího zařazení však panují neshody na tom, jestli má spadat do hypersexuálního, kompulzivně-impulzivního nebo závislostního spektra poruch (Blinka et al., 2022). Do kategorie poruch kompulzivního sexuálního chování můžeme aktuálně krom POPU zařadit i další rizikové chování sexuálního charakteru. Definice kategorie se opírá o všech šest kritérií závislosti stanovených podle Griffithse (2005), kterými jsou salience, změny nálad, tolerance, abstinenční příznaky, konflikt a relaps.

Salience se projevuje tím, že se daná aktivita stane extrémně důležitou pro jedince a tráví při ní významné množství času. Definice poruchy kompulzivního sexuálního chování ji popisuje jako „opakované sexuální aktivity, které se stávají ústředním bodem života osoby do té míry, že zanedbává péči o zdraví a osobní hygienu nebo jiné zájmy, činnosti a povinnosti.“³ (WHO, 2019).

Změny nálad se projevují tak, že se u jedince významně střídají pocity vzrušení, úlevy, napětí či předchozí tenze, po které následuje uvolnění. To má značný účinek na psychiku jedince

---

³ “repetitive sexual activities becoming a central focus of the person’s life to the point of neglecting health and personal care or other interests, activities and responsibilities”

a změny nálad se mohou postupně provazovat s jeho sexuálními nutkáními. Jedinčova psychika je tedy „charakterizována přetrvávajícím vzorcem neschopnosti ovládat intenzivní, opakující se sexuální impulzy nebo nutkání, které vedou k opakovanému sexuálnímu chování“⁴ ([WHO, 2019](#)).

Tolerance se vyznačuje potřebou postupně navyšovat množství a intenzitu obsahu, aby jedinec dosáhl stejného uspokojení. Jinak se míra uspokojení ze stejného chování postupně snižuje: „pokračující opakované sexuální chování navzdory nepříznivým důsledkům nebo z něj plynoucí malé nebo žádné uspokojení.“⁵ ([WHO, 2019](#)). Ve formě nepříznivých důsledků zmiňuje původní text ([WHO, 2019](#)) také abstinenci příznaky, které se vyskytují, pokud je obsah jedinci odepřen a nemá k němu přístup. Často se projevují negativní změnou nálady, hněvem nebo zvýšenou agresivitou.

Konflikt se promítá do jedincova života tím, že v jeho okolí vznikají problémy kvůli jeho chování, čímž „způsobuje výrazné utrpení nebo významné zhoršení v osobní, rodinné, sociální, vzdělávací, pracovní nebo jiné důležité oblasti fungování“⁶ ([WHO, 2019](#)).

Relaps je zcela jistě jedním z klíčových prvků závislosti. Jde o neúspěšné opuštění návykového chování a opakované navrácení, které trvá i přes aktivní snahu o omezení nebo úplné odvrhnutí dané činnosti. Jedná se tedy o „četné neúspěšné snahy o výrazné omezení opakovaného sexuálního chování; pokračující opakované sexuální chování navzdory nepříznivým důsledkům“⁷ ([WHO, 2019](#)).

K tomu, aby bylo skutečně možné tuto poruchu diagnostikovat profesionálem, je zároveň potřeba určitá trvalost daného chování, kterou MKN-11 v tomto případě stanovuje na alespoň šest měsíců. V tomto výzkumu si neklademe za cíl diagnostikovat u jedinců konkrétní poruchu, ale spíše využít výše zmíněná kritéria k lepšímu porozumění POPU a lepší interpretaci výsledků získaných při realizaci praktické části výzkumu. Pokud se kromě klasifikace chceme opřít o další empirická data, která by podložila problematičnost užívání internetové pornografie, můžeme najít hned několik aspektů, ve kterých výzkumy nacházejí provázanost s negativními důsledky. První zmíníme celkový posun vnímání normality, a to jak ve vztahu k sexualitě jedince a její

---

⁴ „... is characterised by a persistent pattern of failure to control intense, repetitive sexual impulses or urges resulting in repetitive sexual behaviour.”

⁵ “continued repetitive sexual behaviour despite adverse consequences or deriving little or no satisfaction.”

⁶ “causes marked distress or significant impairment in personal, family, social, educational, occupational, or other important areas of functioning.”

⁷ “numerous unsuccessful efforts to significantly reduce repetitive sexual behaviour; and continued repetitive sexual behaviour despite adverse consequences”

manifestaci v intimním životě ([Charles a Meyrick, 2018](#)), tak ve vztahu k jedincovu vnímání vlastního vzezření a posunutí normality v tom, jakou má jedinec představu o běžném tělesném vzhledu ([Paslakis et al., 2022](#)). To může vést k problémům v budoucím intimním životě, problémům se socializací, úzkostem a dalším. Změněná normalita v jedinci zároveň může upevňovat nové vzorce chování, které jsou založené na nerealistických genderových stereotypech, což může opět mít negativní vliv na zapojení jedince do společnosti a jeho celkové mentální zdraví ([Ross et al., 2012](#)).

Klíčovým aspektem je vliv POPU na dopaminový systém, který funguje na principu odměn, kdy receptory dopaminu procházejí postupnou senzibilizací a navykají si na nadměrné úrovně dopaminu vyvolané pornografickým podnětem, což poté vede i k výraznějšímu pocitu nedostatku, když jedinec pornografii nesleduje ([Prívvara a Bob, 2023](#)). Důležitou roli v tom také hraje fakt, že při sledování internetové pornografie uživatelé běžně masturbují a spojují tak sledování pornografie se sexuálním uspokojením, čímž návyky svého dopaminového systému nadále umocňují. Někteří výzkumníci dokonce tvrdí, že je u negativních důsledků kladen příliš velký důraz na korelaci se sledováním pornografie, zatímco korelace s masturbací je opomíjená i přesto, že je daleko silnější ([Perry, 2019](#)). K užívání online pornografie může mít jedinec celou řadu důvodů, například může sloužit jako kompenzační mechanismus pro vyrovnání se stresem ([Bóthe et al., 2021a](#)), depresí a úzkostí ([Burtäverde et al., 2021](#)) nebo jako forma úniku z reality, například od partnerských konfliktů ([Blinka et al., 2022](#)). Nárůst problémů v jakékoliv z těchto oblastí tak může potenciálně vést k intenzivnější konzumaci pornografického obsahu a vyšší senzibilizaci dopaminových receptorů. Přetváření dopaminového systému není čistě záležitostí POPU a je do značné míry charakteristické pro většinu návykových poruch. Bylo by však zkratkovité redukovat mozkové procesy za závislostním chováním pouze na změny v dopaminovém systému, a je proto potřeba počítat i s faktory jako je míra sebekontroly, vliv učení nebo změny nálad ([Goodman, 2008](#)).

Touha po silnějších podnětech kvůli tvorbě dopaminu často uživatele přivádí k tomu, že vyhledávají čím dál tím extrémnější obsah a budují si vyšší toleranci vůči parafilii a fyzickému násilí při pohlavním styku ([Blinka et al., 2022](#)), což pak mohou promítat do svého intimního života a vyžadovat to po svém partnerovi. Obava, že by se společně se sledováním pornografie obsahující fyzické násilí rozvinulo také násilné chování v každodenním životě jedince, se však zatím neprokázala. Tuto obavu ve svých výzkumech sdílí například Foubert a Bridges ([2016](#)) nebo Wright et al., ([2016](#)), zatímco Mellor a Duff ([2019](#)) nebo v českém prostředí Weiss ([2017](#)) ji rozporují.

Další oblastí vystavenou riziku v případě POPU jsou partnerské a mezilidské vztahy jako takové. Podle metaanalýzy, kterou vytvořil Perry (2020), se v drtivé většině velkých reprezentativních výzkumů ukázalo, že je pornografie spojena buď negativně, nebo neutrálně s kvalitou partnerského vztahu. Jako rizikové se sledování pornografie jeví obzvláště v případě, že ji sledoval pouze jeden z partnerů (Daneback et al., 2009). Negativní vliv na partnerské, ale také všeobecně mezilidské vztahy přisuzují pornografii také Wright et al. (2016), ale dodávají, že lze dané tvrzení vztáhnout pouze na muže a u žen se jim podobných výsledků nedostává. K tomu lze také přidat neintuitivní zjištění Huntingtona et al. (2021), kteří tvrdí, že sledování pornografie negativně koreluje s kvalitou partnerského vztahu u mužů, zatímco u žen je korelace naopak spíše pozitivní. Toto tvrzení je podloženo důsledným longitudinálním výzkumem s vzorkem 1234 osob od 18 do 34 let, které poskytovaly informace v pěti vlnách po dobu 20 měsíců. Pro lepší pochopení důsledků, jež sledování pornografie může mít na partnerský vztah, proto Huntington et al. (2021) odkazují na detailnější prozkoumání motivací, které jedince k sledování pornografie vedou. Opět proto zdůrazňujeme, že se nedá všeobecně konstatovat například to, že s frekvencí sledování online pornografie vzrůstá její negativní dopad na kvalitu vztahu. Stejně tak nelze vnímat jasný pozitivní vztah mezi frekvencí sledování internetové pornografie a problematičností daného chování (Böthe et al., 2020a).

Vliv motivace v jednotlivých případech dále komplikuje fenomén nazývaný *self-perceived pornography use* (Sniewski et al., 2020a), což s přidáním důrazu na kyberprostor můžeme přeložit do češtiny jako subjektivně vnímané problematické užívání internetové pornografie (dále SPOPU). To, že je užívání online pornografie vnímáno jako problematické v určitých případech pouze subjektivně, usuzují výzkumníci srovnáním frekvence sledování pornografického obsahu s vnímanými důsledky pro jedince. I přesto, že se míra užívání pornografie a s ní spojené chování u jedince nemusí výzkumníkovi jevit jako problematické, jedincem vnímané důsledky mohou často být významné (Sniewski et al., 2020a). Roli v tom hraje religiozita jedince (Grubbs et al., 2020) a hlavně morální nesoulad se sledováním pornografie a masturbací (Grubbs et al., 2018). Na SPOPU je tak potřeba nahlížet jinak než na samotné problémové užívání internetové pornografie, a to hlavně kvůli odlišným motivům, jež dělají chování problémovým. Morální nesoulad se výrazně liší od závislostního chování, a proto není například možné na příznaky vztahovat Griffithsova kritéria, která jsme již zmínili výše. Pro psychology je takové rozdělení rovněž důležité, jelikož se rozdíl mezi motivy následně promítá do způsobu léčby a vhodných forem intervence (Sniewski et al., 2020a). V současnosti se již některé psychometrické nástroje pokoušejí brát SPOPU v potaz (Grubbs et al., 2019).

Používané psychometrické nástroje jsou však v tomto směru často nejednotné napříč výzkumy, což snižuje jejich komparabilitu. Výzkumné nástroje jsou zároveň obvykle nastavené čistě na měření závislosti a závislostního chování, což opět opomíjí existenci SPOPU a s tím spojené odlišné motivace ([Fernandez a Griffiths, 2019](#)). Toto nedostatečné rozlišování mezi SPOPU a POPU může vést ke zkreslení výsledků výzkumu, jelikož významná část empirických dat je získávána formou dotazníkového inventáře, což přinejmenším snižuje validitu získaných dat, protože je do značné míry ponecháno na respondentech, aby posoudili své příznaky, symptomy a míru závislostního chování ([Kohut et al., 2019](#)). Kvůli SPOPU se tak může zdát výsledný počet jedinců výrazně vyšší, než tomu ve skutečnosti je. Kohut et al. ([2019](#)) zároveň dodávají, že velká část výzkumů k tomu navíc používá odlišné definice pornografie, čímž se komparabilita výzkumů významně snižuje.

I přes zmiňovanou důležitost předchozí motivace je ve výzkumu stále běžné a legitimní využití frekvence. Jelikož je frekvence měřitelný, vcelku objektivní indikátor, jako jedna z mála proměnných poskytuje prostor pro efektivní a relevantní srovnání dat napříč výzkumy. To do značné míry platí i v případě POPU, jelikož zvýšená frekvence je u problematického užívání obvyklá ([Harper a Hodgins, 2016](#); [Grubbs et al., 2019](#)). U jedinců s diagnostikovaným POPU se frekvence pohybuje nejméně okolo čtyřikrát až šestkrát do týdne, případně i několikrát za den ([Kraus et al., 2016](#)). Výzkumy, které berou v úvahu SPOPU, však upozorňují, že by to neměl být nejdůležitější zkoumaný faktor, a jako alternativu představují například faktor narušené kontroly ([Chen et al., 2022](#)). V rámci našeho výzkumu na frekvenci proto pohlížíme pouze jako na relevantní proměnnou, která má své místo při zkoumání POPU.

Stále však zůstává potřeba výzkumníků rozlišit, kdy se užívání internetové pornografie stává problematickou či patologickou aktivitou, což je aktuálně jen obtížně měřitelné. Problém měřitelnosti není omezen pouze na otázku užívání pornografie a zápasí s ním všechny nelátkové závislosti. Například ani u používání sociálních sítí nebo hraní počítačových her se nelze spolehnout pouze na nadprůměrnou aktivitu nebo vysokou míru stráveného času u konkrétní činnosti ([Griffiths et al., 2014](#); [Charton a Danforth, 2010](#)). Srovnání nelátkových závislostí navázaných na internetové médium, konkrétně online závislostí a návykových poruch, nám může poskytnout další informace o tom, jak nahlížet na problémové užívání internetové pornografie. Nové látkové i nelátkové návykové poruchy jsou totiž běžnější u jedinců, kteří už takovou poruchu mají nebo ji dříve měli ([Goodman, 2008, cit. podle Šmahaj et al., 2022, s. 37](#)). Významnou roli tak zde může hrát tzv. polymédiománie, jež značí postupné získávání závislostí na dalších internetových fenoménech bez větší potřeby jedince zabývat se tím, který to zrovna

je ([Kuss a Griffiths, 2015, cit. podle Šmahaj et al., 2022, s. 37](#)). POPU tak často bývá spojováno s dalšími online závislostmi ([Harper a Hodgins, 2016](#)) a u jedince se projevují kombinace důsledků vícero závislostí. Stejně jako POPU má například i závislost na internetu komorbiditu s depresí a kompulzivně-obsesivními tendencemi ([Shapiro et al., 2000, cit. podle Šmahaj et al., 2022; Shrivastava et al., 2022](#)) nebo spánkovými poruchami ([Younes et al., 2016; Musetti et al., 2022; Petrenko et al., 2023, s. 62](#)). Behaviorální online závislosti jsou také v návaznosti na Bandurovu sociální kognitivní teorii spojovány s nízkou mírou regulace vlastního jednání ([Šmahaj et al., 2022](#)). To se potvrzuje například ve výzkumu Peppinga et al. (2018), který spojuje vyšší míru seberegulace v oblasti emocí s nižší mírou výskytu POPU. Internet v tomto směru, tak jako každé jiné médium, dokáže uspokojovat více potřeb zároveň a nízká míra seberegulace nebo předchozí psychické potíže mohou působit jako rizikové faktory vedoucí k rozvoji hned několika závislostních poruch.

Griffithsova kritéria, která jsme již zmínili výše, lze tak podobně jako na POPU aplikovat i na další nelátkové behaviorální závislosti spojené s užíváním internetu, jako je například nadměrné užívání internetu ([Vondráčková et al., 2009](#)), závislost na hraní online her, online hazardní hraní nebo nadměrné užívání sociálních sítí ([Blinka, 2015](#)). Jak již bylo nastíněno v kapitole 1.3.3., internet hraje v rámci nelátkových závislostí často velmi důležitou roli kvůli efektivnímu poskytování žádaného obsahu bez nutnosti vyvinout téměř jakékoliv úsilí. Dostupnost vytváří daleko jednodušší cestu k relapsu, což potvrzují i výpovědi uživatelů, kteří jako důvody k relapsu nejčastěji krom stresu a osamělosti ([Sniewski a Farvid, 2020b](#)) zmiňovali, že byli sami doma, měli počítač v pokoji a nudili se ([Kraus et al., 2016](#)).

Je však těžké identifikovat, jestli jedinci využívají internet jako formu úniku během těžkého životního období, se kterým se pojí i zhoršení mentálního zdraví, nebo jestli je samotný internet zdrojem narůstajících rizik a negativních důsledků. Některé výsledky výzkumů poukazují na to, že internet je skutečným zdrojem rizik ([Younes et al., 2016](#)), zatímco jiné podporují vnímání internetu pouze jako nástroje úniku od úzkosti a stresu směrem k uvolnění celkového napětí ([Kim a Davis, 2009](#)). O tom, zda je internet pouze zprostředkovávající platformou, nebo přímo zdrojem behaviorální závislosti, se tak mezi výzkumníky stále vedou spory ([Šmahaj et al., 2022, s. 31–37](#)). Zcela jistě však můžeme internet vnímat jako důležitý faktor společný pro všechny online behaviorální závislosti včetně POPU.

2.4. Vztah nadměrného užívání internetu k problematickému užívání internetové pornografie

To nás přivádí k dalším úvahám nad tím, jak pevně jsou jednotlivé online závislosti propojeny s prostředím internetu a jestli například není možné pohlížet na jednotlivé online závislosti jako na podmnožiny celkové internetové závislosti. Ševčíková et al. (2014b) podporují propojení POPU s nadměrným užíváním internetu, když ve svém výzkumu uvádějí, že adolescenti, kteří užívali internetovou pornografii, celkově více používali internet. Užívání internetové pornografie bylo také identifikováno jako jeden z rizikových faktorů pro rozvoj patologického užívání internetu u řeckých adolescentů ve výzkumu Alexandraki et al. (2018). Nadměrné užívání internetu s sebou zároveň přirozeně nese vyšší pravděpodobnost setkání se s internetovou pornografií, což je základním předpokladem pro postupný rozvoj z běžného užívání na POPU (Andrie et al., 2021). Další výzkumy poukazují na to, že podobnou souvislost je přirozeně možné nalézt také u dalších online nelátkových závislostí zmíněných výše (Tsitsika et al., 2014). Jako důležité bychom měli vyzdvihnout i to, že výše vypsané online závislosti spolu často korelují, kvůli čemuž na projevy již zmíněných online závislostí někteří výzkumníci nahlíží holisticky jako na závislost na internetu (Block, 2008; Lozano-Blasco et al., 2022).

Žádné výzkumy zatím neposkytly dostatečně přesvědčivé výsledky ohledně toho, zda jsou obě proměnné propojeny pouze nízkou mírou seberegulace jedinců nebo zda hrají důležitější roli jiné faktory. Výzkum se tak opět vrací k otázce, jestli je zde internet pouze médiem a zprostředkovatelem, nebo přímým zdrojem behaviorální závislosti. V každém případě může být pro náš výzkum užitečné znát indikátory, které se projevují v souvislosti s nadměrným užíváním internetu, a to, jak se překrývají s těmi vyskytujícími se ve vztahu k POPU.

Jedním z takových indikátorů je nízká sebeúcta, která je spojována jak s jedinci vykazujícími POPU (Kor et al., 2014) tak s těmi nadměrně užívajícími internet (Sevelko et al., 2018). Dále také zhoršení kvality společenských vztahů (Levin et al., 2012; Hou et al., 2019), jež však bývá zmiňováno i jako jedna z potenciálních příčin POPU (Kohut et al., 2019). V obou případech je také častá komorbidita s depresivním syndromem a úzkostnou poruchou (De Alarcón et al., 2019; Yen et al., 2007) nebo také s deficitem pozornosti a zvýšenou impulzivitou (Yen et al., 2007; Mulhauser et al., 2014). Je však opět možné, že rozvoj POPU nebo nadměrného užívání internetu byl spíš podpořen předchozí existencí pozornostního deficitu a dalších komorbidit, což vyplývá také z dalších výzkumů (Müller et al., 2022).

Celkově tedy můžeme vidět, že se mezi POPU a nadměrným užíváním internetu nachází významné množství průsečíků a společných indikátorů. U většiny z nich je však těžké rozpoznat, jestli jsou jejich důsledkem nebo předchozí podmínkou spoluzodpovědnou za jejich existenci. Například zvýšená impulzivita nebo nižší míra soustředěnosti mohou být důsledkem konkrétní závislosti, ale stejně tak se může jednat o již předchozí rizikové faktory, které pouze vedly ke vzniku závislosti a šířeji se v rámci ní rozvinuly. Jelikož je většina výzkumů zkoumajících POPU realizována formou dotazníkového šetření a je k dispozici pouze malé množství longitudinálních studií, je problematické tuto otázku fundovaně zodpovědět (Kohut et al., 2019). Pokud tento problém s identifikací důvodů a důsledků vztáhneme také na otázku obecné závislosti na internetu, tak se dle aktuálních poznatků zdá, že existuje spíše několik druhů online závislostí než jedna všeobecná závislost na internetu ([Blinka et al., 2022](#)).

Po shrnutí vybraných výzkumů tak víme, že výskyt POPU je v současnosti pravděpodobně ovlivněn dostupností pornografického obsahu, se kterým se uživatelé často setkávají již před 18 rokem života, obvykle skrze chytré telefony. Chlapci se setkávají s obsahem dříve než dívky a měli by být také častějšími uživateli. Výzkumy zabývající se problematikou POPU často vůbec nedefinují pornografii, a ještě častěji nepracují při tvorbě dotazníkového šetření s existencí SPOPU, u kterého mají jedince motivy založené na morálce a religiozitě, což významně ovlivňuje výsledky výzkumu a následně preferovanou formu intervence a způsob léčby. Tato nejednotnost činí výzkumy v oblasti problematiky POPU daleko hůře srovnatelnými. Stranou potenciálních důsledků POPU jsme zmínili jeho vliv na spokojenost s vlastním vzezřením, menší sebevědomí a sebeúctu, nízkou životní spokojenost a vyšší míru výskytu příznaků depresivního syndromu nebo úzkostné poruchy. Dopady na kvalitu mezilidských a partnerských vztahů se mohou různit podle toho, jestli jde o muže nebo o ženu, s tím, že u mužů ovlivňuje užívání pornografie vztah neutrálně nebo negativně. Existence SPOPU identifikovaná ve výzkumu Bõthe et al. ([2020a](#)) poukazuje na to, že je nepřesné domnívat se, že mezi frekvencí užívání pornografie panuje přímý pozitivní vztah ve vztahu k nárůstu rizik a potenciálním důsledkům POPU. I přesto je možné využít frekvenci užívání pornografie ve výzkumu jako jasný, měřitelný a dobře srovnatelný faktor. Co se týče propojení POPU s dalšími online závislostmi, je rovněž důležité vyzdvihnout polymédiománii a potenciální provázanost výskytu online závislostí s nízkou mírou seberegulace. Jako autoři práce se přikláníme k názoru, že je internet významným médiem akcelerujícím výskyt online závislostí díky dostupnosti, kterou vytváří, spíše než že by byl jejich přímým zdrojem a původcem.

3. Prevence rizikového sexuálního chování v adolescenci

Vzorek respondentů, na které cílí náš výzkum, spadá věkově do rozmezí 15 až 20 let. Pokud chceme blíže specifikovat vývojovou fázi, v níž se tito jedinci nacházejí, máme k dispozici širokou škálu klasifikací. Podle klasifikace dle Langmeiera a Krejčířové ([2006, s. 142–143](#)) se období od 10 do 20 let dělí na období pubescence a adolescence. Období pubescence, které podle Langmeiera a Krejčířové dělíme na dvě fáze, orientačně trvá od 11 do 15 let v závislosti na tom, jak brzy u každého jedince začne. Pubescence končí tím, když daný jednotlivec dosáhne reprodukční schopnosti a přesouvá se tak do období adolescence. Období adolescence Langmeier a Krejčířová definují od 15 do 22 let a je charakteristické postupným rozvojem erotické intimity. Miovský ([2015b, s. 91](#)) v tomto rozmezí pubescence pracuje s kategoriemi jedince mladšího (6–12 let) a staršího školního věku (12–15 let), načež v rámci adolescence definuje kategorii mládež (15–18 let). Oproti tomu Thorová ([2015, s. 414–415](#)) dává rovnítko mezi adolescencí a dospíváním, přičemž adolescence podle ní začíná od 12., potažmo 13. roku, a trvá až do 19. roku života. My pro tuto práci však volíme klasifikaci podle Vágnerové a Lisé ([2021, s. 373](#)), které určují rozsah adolescence podobným způsobem jako například Světová zdravotnická organizace ([WHO, 2023](#)), a to od 10 do 20 let. Vágnerová dospívání a adolescenci vnímá jako synonyma a popisuje je jako přechodnou dobu mezi dětstvím a dospělostí. Adolescenci dělí do dvou fází, a to na ranou a pozdní. Ranou adolescenci dosazuje přibližně mezi 11. a 15. rok života, kdy je nejvýraznějším faktorem tělesné dospívání jedinců v souvislosti s pohlavním dozráváním. Pozdní adolescenci dosazuje do období od 15. do 20. roku života s tím, že její počátek podobně jako Langmeier s Krejčířovou spojuje s pohlavním dozráním jedince. Oproti rané adolescenci zahrnuje komplexnější proměny v psychosociální oblasti, kdy si jedinec hledá nové místo ve společnosti a opouští vázanost na rodinu. Pokud ale jedinci nadcházející dospělost neimponuje a preferoval by zůstat nadále adolescentem, je běžné, že si jednotlivci tuto životní fázi prodlouží, aby lépe porozuměli sami sobě a rozhodli se, kam v životě chtějí dále pokračovat. Takové odložení dospělosti nazýváme adolescentní psychosociální moratorium ([Erikson, 1963, cit. podle Vágnerová a Lisá 2021](#)). Pokud bychom doplnili náš pohled na věkové rozmezí zkoumané populace o optiku psychosociálního vývoje dle Eriksona ([2022](#)), musíme zmínit jako důležité vývojové úkoly a konflikty 4. vývojového stádia od 6 do 12 let, kdy hraje důležitou roli konflikt pracovitosti a méněcennosti. V 5. vývojovém stádiu, trvajícím od 12 do 20 let, se oproti předchozímu období důraz přesouvá na konflikt mezi identitou a zmatečností rolí. Všichni výzkumníci se

každopádně shodují na tom, že adolescence je období plné významných změn v psychologické, biologické i sociální oblasti.

Vzhledem k zaměření naší práce bychom v oblasti vývojové psychologie chtěli poukázat hlavně na důležité procesy a změny probíhající na biologické úrovni a v oblasti sexuality. Obě tyto dimenze si procházejí v dynamickém období adolescence překotným rozvojem a jsou navzájem značně propojené.

3.1. Sexualita v období adolescence

Rozvoj sexuality v období adolescence můžeme zcela jistě považovat za výraznou a klíčovou etapu, jelikož se při ní změny v oblasti sexuality a intimity v kontrastu s předchozí fází školního věku projevují nejméně výrazněji. Neznamena to však, že lze dítě před vstupem do období adolescence vnímat jako asexuální. I děti mohou zažívat sexuální vzrušení, erotický zájem o jinou osobu, nebo dokonce prožít orgasmus ([Zvěřina, 2003, s. 54](#)). Rozdíl je však v tom, že dítě na takové aktivity nahlíží pouze jako na něco, co mu přináší pozitivní pocity a slast, a důvodem mu bývá spíše zvědavost a touha prozkoumávat tuto pro něj dosud neprobádanou oblast. I když se takové chování před nástupem adolescence projeví, často po nějaké době opět odezní s dalším vývojem jedince ([Zvěřina, 2003, s. 54](#)). Sexuální zvědavost je však do značné míry běžná u dětí od útlého věku, kdy se začnou integrovat do společnosti a přejímat sexuální role a bylo by tak nesprávné vnímat vývojovou fázi školního věku jako latentní období ([Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 137](#)).

Pokud se přidržíme klasifikace dle Vágnerové, po vývojové fázi školního věku následuje raná adolescence. V rámci ní je nejméně výraznější změnou tělesné dospívání jedinců, které se pojí s postupným pohlavním dozríváním. Mezi standardní biologické změny patří růstová akcelerace, rozvoj sekundárních pohlavních znaků a výrazné hormonální proměny ([Kabiček et al., 2014, s. 22](#)). Dívky si procházejí těmito proměnami dříve a rozvoj sekundárních pohlavních znaků je u nich snadněji pozorovatelný, jelikož se jako jeden z prvních sekundárních znaků objevuje růst prsou a boků. Později následují znaky pozorovatelné jedincem samotným, tedy například první menstruace nebo růst pubického ochlupení. U chlapců se sekundární znaky projevují později a z faktorů patrných v rámci zevnějšku můžeme jmenovat nárůst objemu svalů, růst vousů a zhrubnutí hlasu, což je v intimní oblasti doprovázeno zvětšením penisu a objemu varlat. ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 376](#))

S měnícím se zevnějškem dochází u jedince také ke změně sebepojetí a často i změně toho, jak se k jedinci začne chovat okolí. Kombinace těchto faktorů s potřebou uznání od svých vrstevníků v určitých případech vede k narušení emoční stability. To může vést k dočasnému propadu sebehodnocení u jedince, do značné míry ale záleží na dalších psychologických (temperament, morálka, intelekt), biologických (kondice jedince, předchozí duševní poruchy a onemocnění) nebo sociálních faktorech (zázemí, funkčnost rodiny, finanční zabezpečení atd.). ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 374–375](#)) Podle některých výzkumů se propad sebehodnocení týká cirká 20 % jedinců ([Hirsch a DuBois, 1991](#)).

Sexualita jedince je v průběhu adolescence do značné míry ovlivněna biologickým faktorem rozvoje hormonální soustavy, a to hlavně pohlavních hormonů. I v sociálním aspektu tak získávají větší důležitost témata jako vztahy nebo pohlavní styk ([Blatný, 2016, s. 108–109](#)). Hormonální změny proměňují způsob prožívání emocí, které se pojí s hledáním vlastní identity a s tím spojeným bojem s nejistotou a pochybnostmi o vlastních schopnostech. Tělesné změny v tomto mohou hrát dvojí roli a jedinec se za ně může buďto stydět, nebo na ně být pyšný. Zároveň se zde střetává tendence k uniformitě s touhou rozvíjet vlastní identitu, například i formou unikátního stylu oblékání a zdůrazňování či zakrývání nově nabytých sekundárních znaků. Často však jedinci v období rané adolescence podlehnou tlaku vrstevníků, a kvůli touze po jejich kladném hodnocení potlačí svou identitu. Jedinci jsou krom toho srovnáváni celou společností ve vztahu k jejich genderové identitě a výskytu stereotypně maskulinních nebo femininních vlastností. ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 383–385](#))

Mozek je v průběhu rané adolescence díky působení pohlavních hormonů značně plastický, a i když v něm ke strukturálním a funkčním změnám dochází v průběhu celého dospívání, tak je to nejvíce patrné během rané adolescence ([Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 137](#)). Během této plastické fáze dozrává regulační systém později než ostatní systémy, takže obzvláště období od 12 do 14 let je u adolescentů charakteristické zvýšenou zranitelností a citlivostí vůči stresu. Právě stres může ovlivnit další vývoj jedince, jelikož se v kombinaci s nejistotou ohledně vlastní identity může proměnit v úzkost a celkový negativismus, který může přerůst až v anhedonii nebo depresivní poruchu. Psychický stav jedince se může dále promítat i do jeho vztahu se svojí nově nabitou sexualitou. ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 379–381](#))

Při cíleném pohledu na aspekt sexuality můžeme celé období adolescence nazvat jako polygamní stádium sexuálního vývoje. Adolescenti mají tendenci s nově rozvinutou sexualitou

experimentovat, což nejdříve během rané adolescence začíná masturbací jako přirozenou první sexuální zkušeností a až s postupem času získává sexualita pro jedince párový rozměr. První vztahy tak často bývají krátké a adolescenti při nich získají zkušenosti s nově nabitou kompetencí ([Thorová, 2015, s. 426–427](#)). Motivací bývá spíše zvědavost, případně první pocity zamilovanosti, které doprovází často rozpačité, z větší části platonické erotické aktivity, jako jsou například doteky, líbání nebo ve výjimečných případech petting. Vliv opět mají i vrstevníci a jejich standardy, kdy ve spojení s chozením očekávají další dílčí mezníky a činnosti (například držení za ruku, první pusa atd.). ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 433–434](#))

Nahlížení společnosti na rozvoj sexuality na počátku rané adolescence se liší také podle pohlaví adolescenta a s tím spojených genderových rolí. Reakce chlapců na první poluci sice bývá podobně rozpačitá jako reakce dívek na první menstruaci, v rámci společnosti je však menstruace obecně více tabuizována a na konverzaci o ní s příslušníkem opačného pohlaví je nahlíženo jako na něco nemravného, co je pouze záležitostí ženské komunity ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 463–464](#)). Stereotypní genderová role chlapců nadále poskytuje prostor pro větší projevy sexuality než genderová role dívek, což se promítá do většiny aspektů života adolescentů. Genderové role mají samozřejmě negativní důsledky také pro chlapce, kteří mají oproti dívkám daleko omezenější paletu emočních projevů, jež jsou pro chlapce považovány za vhodné. Své pocity tak často potlačují nebo regulují, což může vést k transformaci těchto pocitů např. do agrese, což je sice objektivně destruktivnější, ale u chlapců společensky daleko šířeji akceptovaná emoce. Neschopnost se emocionálně otevřít se u chlapců často dále promítá i do interakcí s přáteli a až ve vztahu s dívkou získávají prostor pro vyjádření svých emocí. ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 466–469](#))

Samozřejmě není možné říci, že by expresivnější projevování jedincovy sexuality bylo dáno pouze tlakem genderové role a společnosti, jelikož je navázáno také na vyšší produkci testosteronu v chlapeckém těle a s tím spojený nižší práh sexuální vzrušivosti. To je například patrné v tom, že pro dívky obvykle získává oblékání erotický význam až s úplným koncem adolescence, zatímco pro chlapce je tomu tak téměř od počátku ([Gullota et al., 2000](#)).

Pozdní adolescence, jak jsme již zmiňovali dříve, je započata pohlavním dozráním jedince. S tím se pojí další rozvoj sexuality jedince a často v tomto období dochází k prvnímu pohlavnímu styku, konkrétně mezi 17. a 18. rokem ([Weiss a Zvěřina, 2014](#)). Pozdní adolescence bývá chápána jako období volnosti, kdy jedinec rozbíjí stereotypy a je vstřícný k tomu zažívat nové zkušenosti a investovat čas do rozvoje nových dovedností a vztahů.

Komplexní psychosociální změny vedou u jedince k tomu, že hledá nové hranice a zkouší limity napříč celým spektrem svého života. Zároveň se rozvíjí morální uvažování jedinců, avšak s výraznou tendencí k radikálnosti a hledání absolutních pravd, obzvláště ve věcech morálky ([Thorová, 2015, s. 428](#)). Přesto často relativizují pravidla daná společností a nastavují si osobní morální kompas na základě vlastních emocí. Hodnot tak často mají spíše nadbytek než nedostatek, což vede k nejasnosti priorit a vnitřní rozpolcenosti. ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 442–443](#))

Kvůli výše zmíněným biologickým změnám a čím dál patrnějšímu ovlivnění jedincova libida vyšší produkcí pohlavních hormonů narůstá frekvence a diferenciacie sexuálních aktivit. Vztahy jsou tak v období pozdní adolescence již zcela naplněny a touha po partnerovi je motivována spíše formou psychické, sociální a sexuální potřeby než skrze zvědavost a touhu zapadnout do kolektivu vrstevníků. Dosažení opravdové intimity však většinou přichází až s koncem adolescence a dívky v tomto směru dospějí dříve k potřebě trvalejšího partnerství ([Gilligan, 2001](#)).

3.2. Rizikové chování v adolescenci

Když výše zmiňujeme adolescenci jako období otevřenosti, pojí se s tím přirozeně i faktor zvýšené zranitelnosti. V tomto ohledu je však také podstatné zmínit, že na otevřenost adolescentů novým zkušenostem a zvýšenou ochotu riskovat nesmí být nahlíženo pouze jako na negativní nebo patologický faktor, jelikož je významnou součástí procesu dospívání a vytváření vlastní identity jedince, a to i přesto, že to z počátku může probíhat na úkor blízkého vztahu s rodinnými příslušníky. Riskování dává adolescentům možnost experimentovat s novými zkušenostmi a korigovat činnosti a světonázory, které si od rodiny bezděčně převzali v rámci výchovy. Úspěšný proces hledání vlastní identity a s tím spojeného riskování tak v důsledku může mít pozitivní vliv na stabilitu a celkovou spokojenost jedince. Zdravá míra riskování je proto v adolescenci nejen tolerovaná, ale dokonce žádoucí. ([Graham a Kahn, 2019](#))

Z informací zmíněných v podkapitole 3.1. je patrné, že má adolescence jako vývojové stádium významný vliv na to, jak se jedinci projevují v rámci společenských interakcí a jaké vlivy hrají důležitou roli v kontextu jejich osobnostního vývoje. Jak jsme již zmiňovali v podkapitole 1.2.1., pravděpodobnost výskytu rizikového chování je podle Jessora et al. ([2003](#)) závislá na množství působících protektivních a rizikových faktorů. Proto v rámci této

podkapitoly znovu zdůrazníme několik podstatných faktorů specifických pro vývojové období adolescence, které zároveň mohou podporovat rozvoj rizikového chování.

Výraznou roli v chování adolescentů hraje například vliv hormonálních změn. Zvýšená hladina testosteronu, která je u chlapců typická v průběhu celé adolescence, snižuje efektivitu exekutivních funkcí jedincova mozku, což vede k zvýšené asertivitě a tendencím k rizikovému chování. Dopad testosteronu na rizikovost jedincova chování však může být redukován vlivem sociálního prostředí na jedince. U dívek prokazuje estrogen v tomto ohledu podstatně mírnější účinky. Krom pohlavních hormonů narůstá během dospívání u adolescentů i hladina dopaminu a serotoninu v limbickém systému, což vede k vzrůstajícímu puzení jedince vyhledávat vzrušující zážitky, často spojené s rizikovým chováním. ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 380–381](#)) Tento jev, anglicky nazývaný *sensation-seeking*, je individuální potřebou jedince získávat nové, komplexní zážitky s tím, že je ochoten podstoupit kvůli tomu tělesné nebo i společenské riziko ([Plhánková, 2023, s. 443](#)). Náchyllost k takovému jednání je do určité míry ovlivněna také mírou impulzivity, přičemž s vyšší mírou impulzivity jedince narůstá i jeho tendence k rizikovému chování ([Dolejš a Orel, 2017, s. 74](#)).

Se zvýšenou hladinou pohlavních hormonů dále adolescenti začínají být přirozeně sexuálně aktivní a jejich první vztahy často netrvalí nijak dlouho. Promiskuita, běžná pro období adolescence, již sama o sobě může být rizikovým sexuálním chováním a přináší v případě nedostatečné ochrany riziko nechtěného předčasného těhotenství nebo přenosu pohlavních nemocí. Rizika jsou v tomto případě výrazně vyšší pro dívky, které mohou v průběhu rané adolescence kvůli nezralosti děložního čípku dostat infekci, která má potenciál se rozšířit napříč celou dutinou břišní. Samotné předčasné těhotenství pak bývá často spojováno s komplikacemi a rizikovým průběhem, takže se dívkám příliš nedoporučuje ho podstupovat. Psychosociální rizika spojená s předčasným těhotenstvím, jako je například osobní a socioekonomická nezralost, se vztahují na chlapce stejně jako na dívky a spadají do nich nepřipravenost na trvalejší vztah a nedokončené hledání vlastní identity, což jsou oba důležité faktory pro hladký průběh budoucího rodičovství. ([Kabiček et al., 2014, s. 246–247](#))

Krom biologických změn se v adolescenci mění také vliv kolektivu na rozhodování adolescenta. Jedinci vyžadují v rámci rodiny vyšší míru samostatnosti, respektu a uznání, které však od dospělých kvůli svému věku zatím nedostávají. Často se tak obracejí mimo rodinu a hledají tyto atributy v kolektivu vrstevníků, kde nacházejí rovnocenné vztahy a vytvářejí si vlastní subkultury, v rámci kterých získávají nové sociální role a s nimi spojené uznání

a respekt. Vrstevnická skupina se pro jedince stává referenční hodnotou toho, podle jakých kritérií má dále určovat svoji vlastní hodnotu v kolektivu i v osobním životě. Pokud se jedinec identifikuje se subkulturou, ve které mu různé formy rizikového chování a sociálně patologických jevů mohou zaručit oblíbenost a významnější pozici, narůstá významně riziko, že se k takovým aktivitám po čase uchýlí. ([Jedlička, 2015, s. 40–42](#))

Adolescenti jsou během rané adolescence obzvlášť náchylní k tomu podlehnout tlaku vrstevníků, a pokud se jedinec stane součástí vrstevnické skupiny, která odvozuje své hodnoty od rizikového chování a sociálně patologických jevů, je pro rodiče velmi těžké daného adolescenta z takové skupiny dostat, jelikož mu většinou nemohou nabídnout lepší, alternativní kamarády a osamělost je pro daného jedince v tomto vývojovém období nepřijatelnou variantou. Taková fixace jedince na vrstevnickou skupinu je charakteristická spíše pro chlapce, zatímco pro dívky v tomto ohledu mají větší význam dyadická přátelství. ([Vágnerová a Lisá, 2021, s. 428–429](#))

Adolescence tak sice má jako vývojová fáze přirozeně vyšší potenciál být rizikovým obdobím v lidském životě, ale pozitivem může v tomto ohledu být její časová omezenost. Nezletilí si do budoucího života obvykle zvýšenou rizikovost chování nepřenašejí a chování jedinců se s věkem postupně navrací zpátky k normě. Mezi vývojovými obdobími tedy v oblasti rizikivosti neprobíhá výrazný *spillover effect* ([Jessor et al., 1991](#)) a vyhledávání vzrušujících zážitků a rizikových situací bývá v dalších vývojových etapách spojené spíše s impulzivitou jedince.

Krom již zmíněných vlivů je rovněž důležité opět upozornit na faktor internetu a kyberprostoru, který může fungovat jako akcelerátor rizikového chování a poskytuje jedinci dostatek možností k potenciálnímu rozvoji rizikového chování, což se promítá i do oblasti POPU ([Charles a Meyrick, 2018](#)). Důležitou roli v rozvoji rizikového chování v prostředí internetu může hrát také výrazná provázanost rizikových faktorů napříč behaviorálními závislostmi, kterou jsme již zmiňovali v podkapitole 2.4. a budeme se jí a její prevenci nadále věnovat v podkapitole 3.5.

3.3. Primární prevence rizikového chování u adolescentů

Jak již bylo zmíněno, adolescence je citlivým obdobím pro rozvoj rizikového chování. Výskyt sociálně patologických jevů v jejím průběhu může vést k dlouhodobým důsledkům pro další život jedince, a je proto potřeba nastavit únosnou míru přirozenému procesu

experimentování a podstupování rizik. Bylo by nerozumné přehlížet veškeré rizikové projevy adolescentů s tím, že jde o přirozenou vývojovou fázi a je pouze otázkou času, než odezní. Vzniku sociálně patologických jevů je tak obzvlášť v tomto turbulentním životním období potřeba předcházet efektivní formou primární prevence.

Pokud se budeme řídit tezí, že výskyt rizikového chování závisí na poměru působících rizikových a protektivních faktorů, pak je naší přirozenou tendencí minimalizovat rizikové faktory a co nejvíce posílit vliv těch protektivních. Toho se dá dobře docílit právě efektivní primární prevencí, která sdružuje „jakékoli typy výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky“ ([Miovský et al., 2015b, s. 29](#)).

Cílem primární prevence je tedy nárůst protektivních faktorů a minimalizování vlivu těch rizikových. Abychom mohli blíže popsat, jak může primární prevence prakticky probíhat v průběhu adolescence, musíme ji nejdříve terminologicky ukotvit a ukázat, v čem se její druhy navzájem odlišují. Podle základního dělení rozlišujeme primární prevenci na nespecifickou a specifickou.

Nespecifická primární prevence spočívá v provádění aktivit, které pomáhají snižovat pravděpodobnost výskytu rizikového chování bez jakékoliv užší souvislosti s konkrétním druhem rizikového chování. Znamená to tedy podporování činností a aktivit, jež vykazují všeobecné protektivní faktory a pomáhají redukovat celkový vliv rizikových faktorů na jedince. Všeobecně jde například o sport, zdravý životní styl nebo kladné vztahy s vyučujícím ([MŠMT, 2019](#)). V případě POPU může jako protektivní faktor v rámci nespecifické prevence sloužit například otevřená komunikace v rodině ([Charles a Meyrick, 2018](#)). Specifická primární prevence oproti té nespecifické své aktivity zaměřuje cíleně na redukcii, či ideálně úplnou eliminaci konkrétního druhu rizikového chování. Specifickou prevenci šířeji dělíme na všeobecnou, selektivní a indikovanou podle toho, jak široký vzorek v rámci svého působení pojímá. ([Miovský et al., 2015a, s. 204–205](#))

Všeobecná primární prevence má jako cílovou skupinu obecnou dětskou populaci rozdělenou podle jednoho činitele, kterým může být například věk nebo jakýkoliv jiný společenský faktor. Díky své obecnosti je aplikovatelná na větší množství jedinců a na poskytovatele klade ze všech forem primární prevence ty nejmenší nároky. Všeobecnou primární prevencí tak může vykonávat i metodik prevence. Ve školní praxi ji můžeme vidět

například v rámci tematických programů, k nimž někdo předem zpracoval odpovídající metodiku nebo u adaptačních pobytů, během kterých jsou prováděny různé aktivity za účelem prevence konkrétního rizikového chování (např. šikany, rizikového sexuálního chování atd.). ([Miovský et al., 2015b, s. 61–62](#))

Selektivní primární prevence oproti té všeobecné pracuje s menšími skupinami osob, u kterých se už prokázal vyšší výskyt rizikových faktorů ve srovnání s ostatními spolužáky. Konkrétní aktivity tak probíhají v rámci menších skupinek nebo případně i na individuální úrovni, jelikož díky výskytu rizikových faktorů jsou daní jedinci významně více ohroženi rozvojem dalších rizik, která poté mohou potenciálně přerůst v sociálně patologické jevy. Selektivní primární prevence by měla být realizována osobou s vyšším vzděláním v oblasti prevence rizikového chování, jelikož je k ní zapotřebí komplexnější chápání vlivu rizikových faktorů na daného jedince. Vhodné vzdělání k tomu může být například v oblastech speciální pedagogiky, psychologie, nebo i adiktologie. Co se týče konkrétní realizace selektivní primární prevence ve školní praxi, může jít o různé sociálně-psychologické skupinové programy nebo peer programy zaměřené na posílení sociálních dovedností, komunikace a lepších vztahů v rámci kolektivu. ([Miovský et al., 2015a, s. 205–206](#))

Indikovanou primární prevencí je možné provádět pouze u jedinců, a to zpravidla poté, co se u nich nějaké rizikové chování již projevilo, případně pokud na daného jedince v jeho prostředí výrazně působí různé rizikové faktory. Indikovaná primární prevence má za cíl předejít rozvoji konkrétního problému nebo náležitě posoudit jeho vážnost a podle toho nastavit konkrétní činnosti, které jsou formou intervence zakomponovány do života jedince. Tato forma prevence se tak většinou nezaměřuje pouze na snížení pravděpodobnosti budoucího rizikového chování, ale často míří i na redukci toho již aktivně probíhajícího. Stranou realizace je takové forma prevence velmi náročná a preventista musí mít speciálně pedagogické, psychologické nebo jiné vzdělání ([Miovský et al., 2015b, s. 61–62](#)).

3.4. Struktura primární prevence rizikového chování ve vzdělávání

Primární prevence je vzhledem k zvýšenému výskytu rizikového chování v adolescenci důležitým tématem také pro oblast vzdělávání a školství. Efektivní primární prevence je důležitou součástí vyučovacího procesu a její úspěšná realizace závisí hned na několika článcích napříč vzdělávacím systémem. Tyto články můžeme rozdělit na státní a lokální, tedy školskou úroveň.

Na státní úrovni má Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále MŠMT) za úkol vytvořit strategické a koncepční dokumenty. V oblasti prevence jde o Národní strategii primární prevence ([MŠMT, 2019](#)), kterou jsme již zmiňovali v kapitole 1.1. Tento strategický dokument tvoří v oblasti vzdělávání základní rámec toho, jak má probíhat primární prevence ve vzdělávání v České republice. Dokument navazuje na předchozí strategie primární prevence a měl by být do určité míry zkoordinován i s národními strategiemi dalších ministerstev, jež se zaměřují na primární prevenci. Konkrétně jde o Ministerstvo vnitra České republiky (dále MVČR) a jeho *Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2022–2027* ([MVČR, 2022b](#)), Ministerstvo zdravotnictví České republiky a jeho *Zdraví 2030 – Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030* ([MZČR, 2019](#)) a také Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky a jeho dokument *Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029* ([MPSV, 2020](#)). Koordinaci daných ministerstev má na starost Republikový výbor pro prevenci kriminality, který spadá pod MVČR a má za úkol usilovat o co nejvyšší míru spolupráce napříč ministerstvy při tvorbě jednotlivých strategií týkajících se prevence. Historicky se to však v praxi kvůli odlišné terminologii a nedostatečné komunikaci mezi resorty příliš nedařilo a ministerstva v důsledku sledovala své strategické cíle s významnou mírou nezávislosti ([Miovský et al., 2015b, s. 101](#)). Nelze dnes paušálně říct, že by se jednotlivé resorty bránily komunikaci, což lze uvést i na příkladu MŠMT, které si je problému vědomo a podle dostupných informací ho aktivně řeší účastí v republikových výborech, meziresortních skupinách a radách vlády zabývajících se problematikou primární prevence ([MŠMT, 2023, s. 6](#)).

Národní strategii primární prevence ([MŠMT, 2019](#)) vytváří MŠMT s tím, že má povinnost implementovat jí stanovené cíle v rámci školské prevence a musí také vytvářet vhodné prostředí, ve kterém je aktivně nápomocné aktérům na školské úrovni. Národní strategie je během svého vzniku konzultována se státním i soukromým neziskovým sektorem a podléhá kritice odborné veřejnosti. S implementací Národní strategie primární prevence se pojí tzv. akční plány, které jsou rozděleny do tří etap a pomáhají s následnou realizací stanovených cílů v praxi. V rámci akčního plánu je vyhodnoceno to, jak se podařilo splnit cíle předchozího akčního plánu a jsou stanoveny nové cíle na nadcházející roky, kterých by mělo být dosaženo, pokud má být resort schopen úspěšně implementovat celou strategii k finálnímu datu. V současnosti je realizován akční plán pro období 2023–2025, jenž konstatoval nesplnění některých cílů z předchozího období, například v oblasti stabilizace systému a legislativy, s odvoláním na plnění prioritních úkolů souvisejících s pandemií Covid-19 ([MŠMT, 2023](#),

[s. 5–6](#)). Akční plány MŠMT implementuje na školské úrovni prostřednictvím metodiků prevence v pedagogicko-psychologických poradnách, školských koordinátorů prevence působících na krajské úrovni a školních metodiků prevence působících na jednotlivých školách.

Na školské úrovni je to ředitel školy, který je zodpovědný za bezpečnost žáků, vytvoření preventivního programu školy a za poskytování poradenských služeb. Školní metodik prevence je v tomto ohledu jedním z nejdůležitějších článků, jelikož zodpovídá za celkovou koordinaci preventivního programu a jeho uvedení do praxe formou metodického vedení a pravidelného vzdělávání vyučujících. Během realizace preventivního programu komunikuje s pedagogicko-psychologickou poradnou a dalšími pracovišti kvůli jeho realizaci. Výchovný poradce s ohledem na preventivní program školy pomáhá zajišťovat výše zmíněné poradenské služby, přičemž jeho hlavním úkolem je kariérové poradenství. Pokud má škola vlastního psychologa a speciálního pedagoga, tak se rovněž zapojují do poradenských služeb a s metodikem prevence spolupracují na vytváření samotného školního preventivního programu. V praxi také zasahují při krizových situacích a slouží jako pomoc v momentech, kdy je potřeba kvalifikované a adekvátní řešení přesahující kapacity metodika prevence. ([Miovský et al., 2015b, s. 118–122](#))

Každá škola také musí mít minimální preventivní program, který se každý rok aktualizuje a je založen na dlouhodobé preventivní strategii školy. V rámci všeobecné primární prevence je v něm kladen důraz na zdravý životní styl, komunikativní dovednosti žáků nebo jejich osobnostní a sociální rozvoj ([Miovský et al., 2015b, s. 140](#)). Konkrétním způsobům realizace různých intervencí a oblastí komunikačních a bezpečnostních postupů se věnuje krizový plán školy, jenž by měl jasně popisovat základní typy krizových situací a určit konkrétní osoby, které jsou v takovém případě odpovědné za vykonání jednotlivých činností ([Miovský et al., 2015a, s. 32–33](#)).

3.5. Primární prevence rizikového sexuálního chování

Přímo k prevenci rizikového sexuálního chování se Národní strategie primární prevence vyjadřuje také, i přestože rizikové sexuální chování zmiňuje hlavně ve vztahu k STD. Zajímavější jsou v tomto ohledu přílohy připojené k *Metodickému doporučení ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních* ([MŠMT, 2010](#)), kterých je k dubnu 2024 celkem 24 a každá popisuje jednu konkrétní formu rizikového chování. K tématu naší práce se vztahují přílohy

o rizikovém sexuálním chování ([Jonášová, 2015](#)), kyberšikaně a dalších formách kybernetické agrese ([Kopecký a Szotkowski, 2017b](#)), ale také netolismu ([Žufníček, 2015](#)) vzhledem k provázanosti patologického chování na internetu.

Tyto přílohy metodického doporučení slouží primárně pro školy a na nich působící pedagogy, aby dokázali odpovídajícím způsobem jednat při práci s žáky a studenty, u kterých se objeví dané projevy rizikového chování nebo již rozvinuté sociálně patologické jevy. Obsahují stručnou charakteristiku daného jevu, definují rizikové a protektivní faktory a odkazují pedagogy na legislativní rámec s tím, že přímo vyjmenovávají, v jakém případě vyrozumět o dané situaci rodiče nebo další příslušné orgány (například PPP, OSPOD nebo Policii ČR). Důležité je také to, že metodické doporučení poskytuje doporučené postupy ze strany pedagoga a školy, ve kterých vyjmenovává také limity jejich pravomocí, a podává návrhy nespécifické i specifické primární prevence pro konkrétní druh chování. Pedagog má v oblasti prevence vlivnou pozici, z níž může žáky informovat například v rámci sexuální výchovy, která by měla být pragmatická a rozvíjet u žáků kladný vztah k jejich sexualitě ([Šulová et al., 2011, s. 386](#); [Jonášová, 2015, s. 9](#)). V oblasti sexuální výchovy by tak učitel měl poskytovat informace bez zbytečného emočního zabarvení, aktivně se žáky komunikovat a být otevřený ([Jonášová, 2015, s. 9](#)). Stejný přístup platí také při komunikaci o sexualitě v rámci rodiny, přičemž to v obou případech slouží jako protektivní faktor ([Charles a Meyrick, 2018](#); [Jonášová, 2015, s. 5](#)). Pokud nebude vyučující nebo rodič o dané problematice otevřeně komunikovat, hrozí významné riziko toho, že chybějící sexuální výchovu u dítěte nahradí právě online pornografie ([Litsou et al., 2021](#); [Slussareff, 2022, s. 186–188](#)).

Kromě otevřené komunikace a kvalitní sexuální výchovy slouží jako protektivní faktory vůči rizikovému sexuálnímu chování také pozitivní modely konvenčního chování v rodině jedince a mezi jeho vrstevníky ([Miovský et al., 2015b, s. 57](#)), schopnost seberegulace jedince ([Pepping et al., 2018](#)) a sociální opora od rodičů, vrstevníků i širšího okolí ([Vila, 2021](#)). Jako protektivní faktory, které vedou ke zdravým sexuálním postojům působí také nižší počet sexuálních partnerů a jejich důvěrná znalost nebo realizace prvního pohlavního styku až v období pozdní adolescence ([Saint-Eloi Cadely et al., 2020](#)).

Z organizací pořádajících preventivní programy zaměřené na rizikové sexuální chování jsme vybrali několik, které splňují zásady efektivní prevence rizikového chování u dětí a mládeže ([Miovský et al., 2015b, s. 58–60](#)) a jsou zároveň zastoupeny v databázi certifikovaných poskytovatelů programů primární prevence rizikového chování, která vznikla

pod Národním ústavem pro vzdělávání, dnes již Národním pedagogickým institutem. Z těchto organizací to jsou například Jules a Jim, Život bez závislostí nebo Magdaléna o.p.s., jež poskytují programy primární prevence zaměřené na pohlavní nemoci a jejich prevenci, začátek partnerských vztahů a intimního života nebo prevenci pohlavního zneužívání. Krom těchto organizací poskytují podobné služby také pedagogicko-psychologické poradny a centra primární prevence, operující v rámci jednotlivých krajů.

Ve vztahu k online pornografii a prevenci rizikového chování spojeného s jejím užíváním je zcela jistě potřeba zmínit také neziskovou organizaci Nepornu z. s., která má za cíl „rozšiřovat povědomí o problematice pornografie a pomáhat těm, kteří mají s užíváním pornografie problém“ ([Nepornu, © 2024](#)). Organizace sídlí v Olomouci a ač je z větší části vedena lidmi z křesťanského prostředí, tak se tyto důrazy nepromítají do jejich aktivit, kterých provozují v souvislosti s problematickým užíváním online pornografie celou řadu. Jedincům, kteří si přijdou závislí na pornografii a zkontaktují organizaci, poskytují například e-koučink, což je jistá forma intervenčního programu, během kterého je kouč s jedincem v kontaktu prostřednictvím emailu a pomáhá mu lépe pochopit, z jakých důvodů konzumuje online pornografii více než by daný člověk chtěl. Snaží se podporovat jedince v abstinenci od online pornografie, aby se mu podařilo dostat abstinčních příznaků vyvolaných dlouhodobou nadměrnou stimulací dopaminem ([Prívára a Bob, 2023](#)). Tomuto procesu odvykání říkají „restart mozku“ a směřují k němu v rámci všech aktivit zaměřených na tyto uživatele. Krom e-koučinku se jedná také o pravidelná setkání v rámci podpůrných skupin nebo účast v online fórech, kde se může jedinec anonymně sdílet o svém pokroku v rámci abstinence od online pornografie a dostávat zpětnou vazbu nebo podporu od dalších uživatelů ([Nepornu, © 2024](#)). Takové svépomocné skupiny mohou být užitečné, jelikož poskytují bezplatnou, dostupnou a anonymní formu pomoci s tím, že také podporují jedincovo sebevědomí a samostatnost ([Böthe et al., 2020b](#)). Krom těchto aktivit nabízejí v rámci primární prevence také programy pro 6. a 7. třídy, 8. a 9. třídy, semináře pro rodiče a také pro učitele ([Nepornu, © 2024](#)).

Závěrem je také důležité neopomenout primární prevenci rizikového sexuálního chování v kyberprostoru, kam krom POPU patří také jevy jako kyberšikana, kybergrooming nebo sexting. Kyberprostor hraje v rizikovém chování čím dál tím důležitější roli a sexuální chování adolescentů se v dnešní době může z velké části projevovat právě zde ([Festl et al., 2019](#)). Platí zde stejné protektivní faktory jako pro rizikové sexuální chování, tedy pozitivní modely chování, seberegulace jedince a sociální opora rodičů a širšího okolí ([Borraccino et al., 2022](#)).

Prevenici rizikového chování na internetu a vzniku behaviorálních závislostí se začala věnovat bližší odborná pozornost až v uplynulém desetiletí ([Blinka, 2015, s. 55](#)). Na přelomu let 2019 a 2020 si však fenomén rizikového chování na internetu získal mediální pozornost, a to například díky úspěšnému seriálu #martyisdead nebo dokumentárnímu filmu V síti, který formou sociálního experimentu ukazuje skutečné případy a pachatele kybergroomingu. Stranou prevence můžeme zmínit, že na samotný film navazovala také vzdělávací kampaň zvaná V Síti: Za školou, jež zahrnovala promítání filmové verze vhodné pro žáky starší 12 let, a byl vytvořen také online kurz popisující rizika internetového prostředí ([V síti, © 2024](#)). Ten ve spolupráci s projektem Buď safe online, který pod záštitou MŠMT a firmy Avast vzdělává žáky základních škol v oblasti počítačové bezpečnosti, natočily hlavní hrdinky dokumentu jako sérii videí nazvaných Desatero zásad, v níž popisují základy bezpečného chování na internetu ([Avast, © 2024](#)).

Z organizací, které působí v České republice a zabývají se primární prevencí v kyberprostoru dále chceme zmínit Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, působící pod Pedagogickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, které se zaměřuje na rizikové formy komunikace dětí a dospělých v prostředí internetu. Centrum realizuje například projekt E-Bezpečí, v rámci něhož se zaměřuje na edukaci a prevenci v oblasti rizikového chování v kyberprostoru ([Univerzita Palackého v Olomouci, © 2024](#)). Dále se v primární prevenci v kyberprostoru angažuje spolek Rizika internetu a komunikačních technologií o.s., známý také pod názvem Nebud' obětí!. V rámci preventivního programu se zaměřují na širokou škálu témat od kyberšikany, mediální gramotnosti nebo sextingu až po negativní dopady sledování pornografie ([Nebud' obětí, © 2024](#)). Aktivním vykonavatelem primární prevence v této oblasti je také sdružení CZ.NIC spravující domény s koncovkou .cz, které realizovalo projekty Jak na internet, Nebojte se internetu a koordinuje projekt Safer Internet Centrum ČR, v rámci něhož kromě přednášek o rizicích internetu poskytuje také helplinku a hotlinku pro pomoc adolescentům, kteří mají problémy s online rizikovými aktivitami ([SIC.CZ, © 2024](#)). Přednášky o primární prevenci dále poskytuje také Policie ČR v rámci projektu Bezpečně v kyberprostoru nebo Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, který je zároveň pro konzultaci k dispozici školským metodikům.

II EMPIRICKÁ ČÁST

4. Aktuální stav zkoumané problematiky

V empirické části této práce věnujeme hlavní pozornost realizovanému výzkumnému šetření. Úvodem empirické části zhodnocujeme výsledky aktuálních výzkumů, které se věnují problematice rizikového sexuálního chování, užívání pornografie a POPU nebo také prevenci s tím spojeného rizikového chování v prostředí internetu. Kapitola tedy má za cíl poskytnout aktuální informace a data v oblasti zkoumané problematiky.

I přesto, že téma POPU v rámci zahraničních výzkumů získává stále větší pozornost, tento zájem o zkoumanou problematiku se stále plně nepromítnul do českého výzkumného prostředí, kde můžeme najít pouze omezené množství aktuálních prací, které by se věnovaly rizikosti užívání pornografie. Již tak limitovaný vzorek se přirozeně ještě zužuje, pokud hledáme výzkumy pracující s konceptem problematického užívání pornografie, ideálně zaměřené na cílovou skupinu adolescentů. Úvodem proto chceme zmínit několik výzkumů z českého prostředí, které alespoň některé z výše zmíněných kritérií splňují.

Stranou výzkumů z oblasti pedagogiky a prevence můžeme úvodem zcela jistě zmínit výzkum Kopeckého se Szotkowským (2019, s. 7), který na základě dotazníkového šetření uvádí, že 2,84 % dětí ve věkovém rozmezí 7 až 12 let využívá na internetu stránky s pornografií. Podle stejného výzkumu pro přístup k pornografii využívá internet i 18,08 % dětí ve věku 13–17 let. Další zajímavé informace nám ve svém výzkumu poskytují Petrenko et al. (2023, s. 62), podle jejichž zjištění v roce 2022 až 16 % žáků 2. stupně základních a středních škol v Praze v uplynulém roce alespoň jednou nespalo nebo vynechalo důležité aktivity kvůli sledování erotického obsahu s tím, že 7,61 % žákům se to stávalo opakovaně až několikrát za rok a 3,83 % žákům skoro každý týden či den. Ve vzorku žáků s těmito problémy jsou výrazně častěji zastoupeni chlapci oproti dívkám.

V oboru psychologie se v českém prostředí problematickému užívání pornografie aktuálně věnují Blinka et al. (2022), kteří provedli kvalitativní výzkum na vzorku mužů od 22 do 53 let získaných ze svépomocných skupin jedinců snažících se přestat s užíváním pornografie v rámci širší, podobně smýšlející komunity. V jejich výzkumu jsou analyzovány pozorované symptomy jedinců s ohledem na Griffithsova kritéria (viz s. 27–28), kdy u 19 z 23 účastníků byly naplněny předpoklady k tomu pohlížet na jejich užívání pornografie jako na problematické. Vlivu pornografie na různé aspekty lidského života se dále v českém výzkumném prostředí dlouhodobě věnuje například Ševčíková (2014b, 2023) nebo Vondráčková (2016).

Tématem POPU se již dříve zabývaly také jiné diplomové práce, z nichž bychom chtěli vyzdvihnout dvě, které problematiku pojaly nejobstojněji. Za pozornost stojí diplomová práce Venduly Říčařové na téma „Problematické užívání pornografie na internetu u mužů“, jejíž výzkum je založen na kvalitativním designu a autorka zde metodou interpretativní fenomenologické analýzy popisuje zkušenost uživatelů online pornografie, kteří u sebe pozorují závislost na pornografii a registrují u sebe v souvislosti s užíváním pornografie konkrétní problémy ([Říčařová, 2022](#)). Práce poskytuje lepší vhled do konkrétních motivací jednotlivých uživatelů, což je klíčové pro lepší pochopení faktorů, které mohou činit užívání pornografie problematickým. Tématu se věnuje také diplomová práce Maxe Lhotského na téma „Mladí dospělí a pornografie: Zkušenost, postoje a problematické používání“, jež v rámci kvantitativního přístupu formou dotazníku zkoumá problematické užívání pornografie u mladých dospělých ([Lhotský, 2023](#)). Práce Lhotského poskytuje na vzorku 606 respondentů zajímavá data o mladých dospělých týkající se například jejich sexuálního chování ve vztahu k pornografii nebo také věku jejich prvního setkání s pornografií. Obě práce se opírají o vysoce aktuální zahraniční zdroje a diplomová práce Lhotského dokonce poskytuje přeložený psychometrický nástroj PPCS.

Detailnější zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky vyžaduje čerpat také ze zahraniční literatury. Téma problematického užívání pornografie v ní bylo přítomné již v průběhu minulého století, ale práce, které o něm pojednávaly, často nahlížely danou problematiku spíše z normativní perspektivy. Nový rozměr začala debata nabírat, když se v akademickém diskurzu postupně rozšiřoval záběr definice nelátkových závislostí, kam čím dál tím častěji výzkumníci řadili také POPU ([Peter a Valkenburg, 2016](#)). I přes nadále probíhající spory o to, jestli má POPU spadat do hypersexuálního, kompulzivně-impulzivního nebo závislostního spektra poruch ([Blinka et al., 2022](#)) bylo v posledních letech velkým posunem vpřed, když v rámci klasifikace MKN-11, schválené na 72. světovém zdravotnickém zasedání v květnu 2019, přibyla nová kategorie poruch kompulzivního sexuálního chování, kam lze aktuálně zařadit také POPU. Akademický diskurz týkající se POPU se zároveň v průběhu posledních deseti let podařilo pevněji obsahově ukotvit a vzniklo významné množství prací poskytujících empirická data týkající se této problematiky.

Pokud se podíváme na aktuální zahraniční výzkumy, jež se snaží zmapovat výskyt POPU v populaci, můžeme vidět značné rozdíly v tom, u jak velkého procentuálního podílu ze zkoumaného vzorku výskyt POPU zaznamenávají. Nejlépe je rozdíl mezi výsledky jednotlivých výzkumů vidět v odborném článku Antonse et al. ([2022](#)), kteří poskytují

systematický přehled 24 odborných recenzovaných studií publikovaných mezi lety 2000 a 2021. V článku zmiňují, že se výskyt POPU podle analyzovaných studií pohybuje mezi 3–10 % u mužského vzorku a 1–7 % u žen. Zůstává stále problematickým, že spousta výzkumů v této oblasti je závislá na získávání informací pomocí dotazníkových šetření, čímž nechávají na respondentech, aby ohodnotili vlastní stav ve vztahu k potenciální patologičnosti pornografie. Takové výzkumy otevírají prostor pro působení široké škály nekontrolovaných vedlejších proměnných a jejich výsledky se poté mohou významně lišit jeden od druhého vzhledem k působení mnoha nezapočítaných faktorů. Jako jeden z příkladů můžeme zmínit výzkum týmu Wéry a Billieux (2016), při kterém se v online dotazníkovém šetření dozvalo 27,6 % mužského výzkumného vzorku k tomu, že považují své užívání pornografie za problematické, což se významně liší od výše zmiňovaných dat. Takový výzkum poukazuje na všechna rizika spojená se shromažďováním takovýchto dat v dotazníkovém šetření a s oporou o vlastní sebehodnocení daného respondenta. Tyto nadprůměrné výsledky jsou pak také vytrhovány z širšího akademického kontextu a používány jako argumenty radikálních odpůrců pornografie. I přes již zmíněný nárůst v počtu publikací v průběhu uplynulých deseti let a vyšší množství dostupných dat k této problematice jsou tedy patrné přetrvávající problémy s komparabilitou mezi výzkumy, které se často liší už na tak základní úrovni, že používají různé definice pornografie a POPU, případně je ve výzkumu nedefinují vůbec (Kohut et al., 2019). V oboru je tedy aktuálně potřeba přijít s všeobecněji akceptovanými definicemi a sjednocením terminologie, na čemž je pak možné dál stavět při vytváření designu jednotlivých výzkumů a při volbě výzkumného nástroje.

Ve vztahu k různosti naměřených procentuálních podílů výskytu POPU u respondentů takových studií bychom chtěli opět připomenout fenomén SPOPU, kterému se ve svém výzkumu věnovali například Grubbs et al. (2019) nebo Bóthe et al. (2020a) a byl v této práci již zmiňován v kapitolách 2.3. a 2.4. Vliv individuálních faktorů jako je víra nebo morální postoj k pornografii do značné míry ovlivňuje jedincem vnímanou problematičnost daného jednání, což pak ovlivňuje výsledky výzkumů vedených formou dotazníkového šetření, kde jsou odpovědi takových respondentů primárně motivovány morálními soudy či náboženským přesvědčením, což je v přímém rozporu s kritérii pro diagnostikování POPU v rámci MKN-11 (Kraus et al., 2018). I tento faktor je tedy třeba brát v potaz při zkoumání a měření výskytu POPU.

V rámci výzkumů zaměřených na individuální faktory, které mohou mít vliv na problematičnost užívání pornografie a mají přesah i pro interakci adolescentů s online pornografií, stojí zcela jistě za pozornost výzkum Droubay et al. (2021). Zahrnuje dvě studie, jež se na vzorku dospělé populace ve Spojených státech amerických zaměřují na morální nesoulad s užíváním pornografie. Jejich výsledky výzkumníci následně porovnali mezi sebou a přišli na zajímavé zjištění o respondentech, kteří sledovali online pornografii, vnímali sledování pornografie jako morálně špatné a věřili, že užívání pornografie má pro jedince vážné důsledky. Takoví jedinci dle výzkumníků častěji skrývají svou vlastní konzumaci online pornografie před partnerem a mají zvýšené předpoklady k hanbě. Ač se to na první pohled zdá jako triviální zjištění, je možné ho efektivně promítnout do oblasti prevence. Radikální anti-pornografická rétorika ze strany institucí nebo neziskových organizací, která upozorňuje na patologičnost daného jednání, může mít u příjemce nezamýšlený sebenaplňující efekt, jelikož si uživatelé pornografie, alespoň podle výzkumu Droubay et al. (2021), internalizují negativní obraz pornografie a kvůli hanbě se nikomu o svém problému dlouhodobě nesvěřují, což při následném odhalení často vede k narušení vztahů s ostatními lidmi. Příliš radikální přístup k prevenci pornografie tak může potenciálně generovat další negativní důsledky, což potvrzují také jiné výzkumy (Nelson a Rothman, 2020).

V posledních letech se významně rozrůstá množství psychometrických nástrojů, jež lze ve výzkumu použít k měření POPU. Jejich validita a reliabilita se významně liší a pouze omezené množství z nich bylo otestováno také na populaci adolescentů, jak popisují ve svém systematickém přehledu Fernandez a Griffiths (2019), kteří zvolili 22 výzkumných psychometrických nástrojů a srovnali je na úrovni konceptualizace POPU, sledovaných faktorů, počtu položek v dotazníku, citlivosti dotazníku, velikosti výzkumného vzorku, validity a reliability. Mezi otestovanými nástroji byl také dotazník PPCS (Bóthe et al., 2018) který je aktuálně jedním z několika výzkumných nástrojů vykazujících značnou reliabilitu a vysokou míru validity, přičemž pokrývá všech šest kritérií závislosti stanovených podle Griffithse (2005) v rámci 18 položek a poskytuje ověřené cut-off skóre rozlišující mezi problematickým a neproblematickým užíváním online pornografie. Jeho zkrácená verze PPCS-6-A (Bóthe et al., 2021b) vykazuje rovněž vysokou míru validity a reliability, a to i pro adolescentní respondenty, na nichž byla několikrát testována (Villena et al., 2023).

5. Výzkumné šetření

Současný akademický diskurz týkající se POPU je důkazem, že se jedná o velice aktuální téma, které je intenzivně zkoumáno výzkumníky z oboru psychologie, sexuologie, sociologie či adiktologie. Naše výzkumné šetření se omezuje na zjištění aktuální situace u žáků 1.–4. ročníků středních škol a učilišť na níže specifikovaném vzorku.

Tato kapitola je rozdělena do tří podkapitol, v první podkapitole nejdříve stanovujeme cíle a výzkumné otázky, u nichž následně formulujeme hypotézy. V další podkapitole popisujeme formu výběru a rozsah výzkumného vzorku, na kterém naše výzkumné šetření provádíme. V poslední podkapitole popisujeme konkrétní metodu, kterou jsme použili pro realizaci výzkumného šetření.

5.1. Cíle a otázky výzkumného šetření

Hlavním cílem empirické části této práce bylo popsat rizikové sexuální chování ve vztahu k užívání online pornografie u vybraných žáků 1.–4. ročníků středních škol a učilišť a zjistit u nich výskyt projevů závislostního chování ve vztahu k užívání online pornografie. Dílčími cíli výzkumného šetření je:

- Zjistit aktuální stav dílčích aspektů rizikového sexuálního chování u vybraných respondentů 1.–4. ročníků vybraných středních škol a učilišť.
- Popsat výskyt užívání online pornografie u vybraných respondentů 1.–4. ročníků vybraných středních škol a učilišť.
- Zjistit rozdíly v užívání online pornografie u vybraných respondentů z vybraných středních škol a učilišť.

V návaznosti na tyto dílčí cíle jsme formulovali výzkumné otázky, z nichž dvě jsou relačního charakteru a dalších pět je deskriptivního charakteru. Deskriptivní výzkumné otázky jsme formulovali takto:

1. Jaká je četnost žáků, kteří v posledním měsíci konzumovali online pornografii častěji než 1x týdně?

2. Jaké technologie používají vybraní žáci 1.–4. ročníků středních škol a učilišť ke sledování online pornografie?
3. Jaká je četnost respondentů sledujících online pornografii 1x týdně a častěji, kteří by nikoho nepožádali o pomoc, když by zjistili, že mají problém se sledováním online pornografie?
4. Jaká je četnost žáků, kteří se bavili s vyučujícím o online pornografii?
5. Jakým způsobem se vybraní žáci středních škol a učilišť poprvé setkávají s online pornografií?
6. Jaké jsou projevy závislostního chování ve vztahu k užívání online pornografie u vybraných žáků středních škol a učilišť?

Poté jsme formulovali relační výzkumné otázky a stanovili k nim také věcné hypotézy (H) a statistické hypotézy, tedy nulovou (H_0) a alternativní hypotézu (H_A):

1. Jaký je rozdíl v četnosti užívání online pornografie mezi studenty středních škol a učilišť?

H: V četnosti užívání online pornografie je u vybraných žáků středních odborných škol a učilišť rozdíl.

H_0 : Četnost užívání online pornografie u studentů středních odborných škol a učilišť je stejná.

H_A : Četnost užívání online pornografie je u studentů středních odborných škol a učilišť rozdílná.

2. Jaký je rozdíl v četnosti užívání online pornografie u chlapců a dívek?

H: V četnosti užívání online pornografie je u chlapců a dívek rozdíl.

H_0 : Četnost užívání online pornografie je u chlapců a dívek stejná.

H_A : Četnost užívání online pornografie je u chlapců a dívek rozdílná.

5.2. Výběr vzorku do výzkumného šetření

Pro naše výzkumné šetření jsme jako základní soubor zvolili žáky 1.–4. ročníků středních škol, gymnázií a učilišť v ORP Znojmo. Poté jsme v rejstříku škol a školských zařízení identifikovali školy, které místně spadají do lokality ORP Znojmo a nabídli jim účast na tomto výzkumu. Celkově jsme zkontaktovali deset institucí a do těch, jež nám kladně odpověděly a rozhodly se umožnit účast svých žáků při realizaci výzkumného šetření, byl distribuován výzkumný nástroj. Vzorek byl vybrán záměrně, konkrétně formou záměrného anketního výběru. O konkrétních respondentech z řad žáků, kteří měli možnost se účastnit výzkumu, rozhodovali ředitelé daných škol poskytnutím přístupu k výzkumnému nástroji, ale také žáci samotní, kteří se mohli svobodně rozhodnout, zda se chtějí výzkumného šetření účastnit. Výsledný výběrový soubor se tak sestával z vybraných žáků 1.–4. ročníků středních škol, gymnázií a učilišť v rámci ORP Znojmo.

Po zkontaktování jednotlivých škol se do výzkumného šetření zapojilo jedno gymnázium, dvě střední odborné školy (dále SOŠ) a jedno střední odborné učiliště (dále SOU). Z těchto škol se do výzkumného šetření zapojilo celkem 130 respondentů, z nichž bylo devět z gymnázia, 41 ze SOU a 80 ze SOŠ. V rámci zapojených škol byl výzkumný nástroj distribuován na emailové adresy 1725 žáků s tím, že do výzkumného šetření se rozhodlo zapojit 130 z nich. Také tato návratnost, která činí pouhých 7,5 %, je jedním z důvodů omezené velikosti našeho výzkumného souboru.

Při navrhování výzkumného šetření jsme počítali s potenciální kontroverzností námi zvoleného tématu. Na školy jsme se proto obraceli s prosbou o realizaci výzkumného šetření s možností provést výzkumné šetření osobně v jednotlivých třídách, nebo v případě ochoty dané školy distribuovat výzkumný nástroj ve třídách přes třídní učitele či učitele informatiky bez naší přítomnosti. Zároveň jsme nabízeli alternativu, která obnášela pouhou distribuci výzkumného nástroje na emailové adresy přidělené žákům danou školou. Školy, jež se rozhodly zúčastnit výzkumného šetření, si zvolili variantu distribuce výzkumného nástroje na emailové adresy žáků. Školy, které odmítly realizovat výzkumné šetření, většinou argumentovaly vlastní zahlceností jinými výzkumy, což vzhledem k nabízené formě distribuce výzkumného šetření na emailové adresy, jež je pro školy velmi nenáročná na administraci, má jako argument určité rezervy. Nízkou ochotu škol účastnit se výzkumného šetření tak přisuzujeme kontroverznosti zkoumaného tématu, které bývá stále ve společnosti tabuizováno, a to obzvláště ve vztahu k dětem a adolescentům.

Z důvodu nízké výpovědní hodnoty dat jsme z výzkumného šetření vyloučili devět studentů gymnázia, jelikož by vzhledem k nedostatečnému počtu respondentů nesloužili jako adekvátní vzorek reprezentující ani studenty daného gymnázia, natož jako podklad pro srovnávání různých faktorů s respondenty ze SOŠ a ze SOU. Následně jsme provedli čištění výběrového souboru, během něhož jsme vyřadili 11 respondentů, kteří:

- Uvedli rok narození, který hrubě nesedí s jimi vybraným ročníkem (2 respondenti)
- Uváděli v polootevřených/otevřených otázkách nerelevantní informace (4 respondenti)
- Na otázku č. 5 odpověděli „Nikdy jsem netrávil čas u pornografie na internetu, ať už záměrně či nezáměrně“ a poté na otázku č. 6 odpověděli „Ano, se všemi výše zmíněnými formami“, nebo „Ano, s fotografií a s videem“ (2 respondenti).
- Nekonzistentní/pouze částečně zodpovězené položky v dotazníku (3 respondenti).

V rámci prvního bodu jsme přistoupili k vyloučení z výběrového souboru, pokud rok narození hrubě neseděl s vybraným ročníkem studia, což bylo v takovém případě, kdy dělal respondenta o tři a více let starším či mladším, než byla průměrná věková hodnota získaná od respondentů z daného ročníku. Jelikož v obou případech vyloučení respondenti zadali rok narození 2014, tak by byli významně mladší a neměli by ještě ani dokončenou základní školní docházku, což jejich odpovědi přirozeně diskvalifikuje jako nevěrohodné či nerelevantní vzhledem k povaze našeho výzkumného šetření. V případě druhého bodu jsme se u respondentů uchýlili k vyloučení z výběrového souboru, pokud odpovídali v otevřených či polootevřených položkách takovým způsobem, že byla patrná jejich nesoustředěnost nebo neseriózní přístup. Jako příklad můžeme uvést odpověď jednoho z respondentů na položku č. 11, v níž mezi internetové portály s pornografickou tematikou řadí známou televizní stanicí Minimax, která poskytuje převážně dětské animované seriály. Ve třetím bodu jsme respondenty vyřadili z výběrového souboru kvůli tomu, že jejich odpovědi v otázkách č. 5 a č. 6 vnímáme jako vzájemně se vylučující a pokud se naráz vyskytnou v rámci jednoho dotazníku, svědčí o nesoustředěnosti či nízké důvěryhodnosti daného respondenta. Stejně pravidlo platí také pro respondenty ve čtvrtém bodě, kteří poskytují nekonzistentní odpovědi a kvůli nízké důvěryhodnosti byli vyřazeni z výběrového souboru. Jako příklad můžeme uvést respondenta, jenž odpověděl na položku č. 5 „pornografii na internetu jsem viděl pouze nezáměrně“ a poté v položce č. 8, doptávající se na frekvenci sledování pornografie v posledním měsíci, odpovídá „párkrát týdně“, což jasně indikuje jistou pravidelnost a záměrnost. Výběrový soubor se tak po čištění sestává ze 110 respondentů.

Výběrový soubor se skládá z 32,7 % z žáků SOU, ze kterého se výzkumu zúčastnilo 36 respondentů, a z 67,3 % z žáků SOŠ, v rámci nichž výzkumný nástroj vyplnilo 74 respondentů. Respondenti měli možnost vyplnit výzkum v průběhu tří týdnů, kdy jim byl výzkumný nástroj k dispozici. Ve výzkumném souboru jsou respondenti zastoupeni podle roku narození od těch nejstarších narozených v roce 2004 až po nejmladší narozené v roce 2008. Nejvíce byli ve výzkumném souboru zastoupeni respondenti narození v roce 2005, kteří tvořili 38,7 % výzkumného vzorku.

Tabulka č. 3: Zastoupení respondentů ve výzkumném souboru podle roku narození

Rok narození respondenta	Počet respondentů	
	Absolutní četnost	Relativní četnost
2004	24	21,8 %
2005	43	39,1 %
2006	24	21,8 %
2007	8	7,3 %
2008	11	10 %

Respondentů jsme se také ptali na ročník, který v rámci dané školy navštěvují. V tomto ohledu jsou ve výzkumném vzorku nejvíce zastoupeni žáci 3. ročníku.

Tabulka č. 4: Zastoupení respondentů ve výzkumném souboru podle navštěvovaného ročníku

Ročník respondenta	Počet respondentů	
	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. ročník	18	16,4 %
2. ročník	11	10 %
3. ročník	47	42,70 %
4. ročník	34	30,90 %

Pokud výzkumný soubor posuzujeme s ohledem na pohlaví respondentů, tak se mezi dotazovanými nachází 44,5 % chlapců a 55,5 % dívek. Vzorek se tak odchyluje od průměrného zastoupení obou pohlaví v rámci oborů odborného vzdělávání, naměřeného Českým statistickým úřadem pro Jihomoravský kraj ve školním roce 2022/2023. V tomto měření bylo v rozložení žáků středního odborného vzdělávání podle pohlaví zastoupeno 54,4 % chlapců

a 45,6 % dívek ([ČSÚ, 2023b](#)). Rozdíl si vysvětlujeme omezenou velikostí vzorku a jeho zdroji, jelikož dvě ze čtyř škol, které se účastnily výzkumného šetření, ve svých výročních zprávách za školní rok 2022/2023 tvrdí, že více než 60 % jejich žáků tvoří dívky.

5.3. Metoda výzkumného šetření

Jelikož jsme při navrhování výzkumu chtěli oslovit co největší množství potenciálních respondentů a získat tak data od co nejširšího vzorku, zvolili jsme v naší diplomové práci kvantitativní výzkumné šetření. Během realizace výzkumného šetření byla potřebná data shromažďována explorační metodou, přesněji formou dotazníkového šetření, které umožňuje námi požadovaný cíl oslovit co největší množství respondentů. Dotazníkové šetření jsme jakožto výzkumný nástroj sestavili s ohledem na poznatky získané v teoretické části této práce a hlavní důraz byl při jeho tvorbě kladen na to, aby poskytoval data potřebná k zodpovězení relačních a deskriptivních výzkumných otázek. Dotazníkové šetření jsme zvolili také z důvodu jeho nenáročné realizace, a to jak z ekonomického, tak i z časového hlediska. Vzhledem k jednodušší distribuci, ale také k citlivosti námi zvoleného tématu jsme zvolili elektronickou formu dotazníku, ve které je možné výzkumný nástroj snadno distribuovat mezi více respondentů a zároveň je k dispozici možnost použití filtračních otázek, jež na základě odpovědi respondenta u jednotlivých položek dokáží přeskočit položky, které by byly pro respondenta nerelevantní a v případě našeho výzkumu by mohly být vnímány jako pohoršující. Dotazníkové šetření jsme zvolili s tím, že si jsme vědomi jeho slabých stránek, jimiž jsou například omezená hloubka porozumění zkoumanému tématu skrze získaná data, riziko ovlivnění odpovědí formulací otázek nebo také potenciálně nízká odezva, což se v případě našeho výzkumného šetření ukázalo jako oprávněná obava. Při tvorbě dotazníku jsme tak brali tyto i další slabé stránky na zřetel a snažili jsme se strukturou dotazníku a výběrem jednotlivých položek kompenzovat potenciální slabé stránky spojené s naším výzkumným nástrojem.

Strukturu dotazníku včetně filtračních otázek si čtenář může prohlédnout v příloze č. 1. Interaktivnost poskytovaná elektronickou formou dotazníku je zde kompenzována naznačeným rozdělením otázek do sekcí imitujících rozdělení na jednotlivé stránky, které se při vyplňování zobrazují respondentům. V textu se budeme nadále odvolávat na položky přítomné v dotazníkovém šetření podle toho, jak jsou očíslované v rámci přílohy č. 1. Vedle některých položek je také u vybraných odpovědí kurzívou napsáno, k jaké otázce bude respondent po dokončení dané sekce přeměrován, pokud zvolí určitou variantu. V případě, že se u dané odpovědi žádný text psaný kurzívou nenachází, se respondent po zodpovězení příslušných

položek přesouvá do následující sekce. Respondenti při vyplňování dotazníku samozřejmě nevěděli, do jaké sekce je dotazník podle jejich odpovědi přesouvá, a dotazník se tak automaticky uzpůsoboval podle jejich odpovědí, aby se jim zobrazovaly relevantní položky. Díky tomu bylo možné předcházet potenciálnímu znehodnocování položek zaměřených na projevy POPU tím, že by je museli vyplňovat i respondenti, kteří přitom online pornografii vůbec nekonzumují.

V dotazníku se celkem nachází 27 položek, jež můžeme rozdělit hned podle několika kritérií. Pokud rozdělíme položky podle formy požadované odpovědi, tak se v dotazníku nachází 22 uzavřených položek, jedna otevřená položka a čtyři polootevřené položky poskytující možnost dopsat vlastní odpověď, pokud respondentovi žádná z poskytnutých odpovědí nevyhovuje. Polouzavřené a uzavřené položky dále můžeme dělit podle toho, kolik předkládají respondentovi možných odpovědí. Z tohoto pohledu se v dotazníku nachází osm položek dichotomických a 18 polytomických. Všechny polytomické položky v tomto dotazníku jsou výběrové s tím, že devět polytomických položek jsou zároveň položky škálové. V dotazníku se nacházejí i funkcionální položky, které však neplní pouze funkcionální roli, ale i obsahovou funkci, přičemž poskytují cenná data týkající se respondenta.

Jako formu dotazníku jsme zvolili anonymní dotazníkové šetření, při kterém jsme od respondentů vyžadovali stranou osobních informací pouze jejich biologické pohlaví, rok narození, navštěvovanou školu a navštěvovaný ročník. Danou míru anonymizace respondentů jsme v našem dotazníkovém šetření zvolili z důvodu zvýšení pocitu bezpečí respondentů, což je vzhledem ke kontroverznosti námi zkoumaného tabuizovaného tématu klíčové. Pokud je dotazník dobře strukturovaný a zbytečně se nedoptává na nadměrné množství informací, pak se respondenti nebudou bát rizika, že informace vyplněné v rámci dotazníku budou nějakým způsobem využity k jejich diskreditaci, takže budou mít možnost být zcela upřímní při jejich vyplňování. Získaná anonymita samozřejmě poskytuje respondentům také potenciální prostor pro znehodnocování vzorku žertovnými a neupřímnými odpověďmi. Jelikož byl dotazník v rámci výzkumného šetření distribuován na emailové adresy jednotlivých žáků, tak jsme jako výzkumníci neměli kontrolu nad prostorem ani časem, v němž žáci daný dotazník vyplňují, což může být výhodou pro ty, kteří mu chtějí věnovat více času doma, ale také riziko u respondentů, již vyplňují náš dotazník ve skupinách a mohou si navzájem ovlivňovat své odpovědi. Naše možnosti, jak nezodpovědné vyplňování a recesi ze strany respondentů eliminovat, jsou v rámci tohoto výzkumného šetření omezené, ale přesto jsme do našeho dotazníkového šetření vložili kontrolní položky, které částečně pomáhají dané chování eliminovat.

Z kontrolních položek zastoupených v dotazníkovém šetření bychom chtěli jako první zmínit položku č. 4, jež se respondenta ptá na rok jeho narození. Uzavřená otázka cíleně nabízí širokou škálu odpovědí, ze kterých může respondent zvolit rok narození odpovídající věku 10letého až 18letého adolescenta. Respondentova odpověď je následně srovnána s ročníkem deklarovaným v položce č. 2 a pokud by respondenta zvolený rok narození činil o tři a více let starším nebo mladším, než je průměrný věk pro zvolený ročník, je z důvodu nízké věrohodnosti vyloučen z výběrového souboru. Kontrolní položky byly v dotazníkovém šetření dále zastoupeny ve formě položek č. 5, 6 a 8. Pokud respondent odpoví v položce č. 5 „Nikdy jsem netrávil čas u pornografie na internetu, ať už záměrně či nezáměrně“, a poté v položce č. 6 doptávající se na formu pornografie, se kterou se respondent setkal, zvolí variantu „Ano, se všemi výše zmíněnými formami“ nebo „Ano, s fotografií a s videem“, tak se jeho odpovědi vzájemně vylučují a je vyhodnocen jako nedostatečně věrohodný k tomu, aby se účastnil našeho výzkumného šetření. Stejně je tomu v případě, pokud respondent odpoví na položku č. 5 tak jako u předchozího příkladu, a poté v další sekci na položku č. 8 odpoví například „párkrát týdně“, což poukazuje na určitou pravidelnost. Tím se tyto dvě odpovědi dostávají do vzájemného rozporu a respondent je vyřazen z výzkumného souboru.

V dotazníkovém šetření byly rovněž zastoupeny filtrační položky, které měly za úkol určit obeznámenost respondenta s tematikou online pornografie a podle toho ho přeměřovat na pro něj relevantní položky. Nástroj zvolený pro tvorbu online dotazníkového šetření nabízí tuto možnost, kdy respondenti díky filtračním položkám přeskochí detailnější dotazování na problematiku online pornografie, pokud se s ní sami téměř nesečkali, nebo je jejich zkušenost s tímto tématem minimální. Jednak by odpovědi respondentů s limitovanou zkušeností ve vztahu k online pornografii měly v rámci některých položek dotazníku marginální hodnotu a zároveň by potenciálně mohly vést k znehodnocení výzkumného vzorku, pokud by respondenti kvůli nedostatečné obeznámenosti s problematikou špatně interpretovali jednotlivé položky. Tuto filtrační funkci v rámci našeho dotazníkového šetření plnily položky č. 6 a č. 8.

Jednotlivé položky dotazníku byly vytvořeny na základě cílů stanovených pro empirickou část práce a také na základě výzkumných otázek. Dotazníkové šetření bylo realizováno prostřednictvím webové aplikace Google Forms a respondentům na jejich emailové adresy zaslán průvodní dopis se sdíleným odkazem pro vyplnění dotazníku.

V rámci položek č. 1–4 jsou od respondentů zjišťovány jejich osobní údaje, kam, jak již bylo zmíněno výše, spadá biologické pohlaví, rok narození, navštěvovaná škola a navštěvovaný ročník.

Položka č. 5 má za cíl získat informace o tom, do jaké míry se již jednotliví respondenti dostali do styku s online pornografií. Tato otázka je převzatá z dotazníku Internet Pornography Questionnaire, který byl v systematickém přehledu Fernandez a Griffithse (2019) zmiňovaném výše rovněž velmi kladně ohodnocen. V našem dotazníkovém šetření používáme tuto položku tak, jak byla do češtiny převedena Maxem Lhotským (2023), jenž dotazník v rámci své diplomové práce přeložil. Danou položku však v kontextu našeho výzkumného šetření nepoužíváme jako součást standardizovaného nástroje, ale pouze jako vhodně formulovanou otázku sloužící k identifikaci předchozí zkušenosti respondentů. Položka plní v našem dotazníku zároveň i kontrolní funkci při srovnání s odpověďmi poskytnutými v položce č. 6. Ta se respondentů dotazovala na druh pornografického obsahu, se kterým se již setkali, a podle toho jim poskytoval další otázky. Položka č. 7 se dotazuje na respondentovo vnímání online pornografie ve vztahu k jeho morálnímu usuzování. Otázku jsme do dotazníku zařadili, abychom byli schopní alespoň do nějaké míry reflektovat potenciální vliv morálního nesouladu na odpovědi v dalších položkách dotazníku. Položka má zároveň potenciál poskytnout zjednodušený popis toho, jak výzkumný soubor adolescentů vnímá morální aspekt online pornografie.

Položka č. 8 se zabývá mírou užívání online pornografie během posledního měsíce. Interval jednoho měsíce byl zvolen jako jednotka, která je pro adolescenty dostatečně krátká, aby si dokázali vybavit své chování a zároveň dostatečně dlouhá na to, aby signalizovala určitou míru trvání. S oporou o výzkum Bõthe et al. (2022), jenž stanovuje průměrnou frekvenci sledování online pornografie na zhruba jedenkrát týdně, jsme všechny respondenty, kteří sledují online pornografii méně než jedenkrát týdně, přesměrovali do sekce č. 6 na položku č. 21. Učinili jsme tak z důvodu nízké relevantnosti položek č. 12–20 pro respondenty, již sledují online pornografii v podprůměrné míře. Respondenty, kteří zvolili variantu 1x týdně jsme na otázky č. 12–20 přesměrovali také, jelikož podle výzkumu Bõthe et al. (2020a) nemusí frekvence konzumace online pornografie, jež je v normě, nutně znamenat, že je v normě i s ní spojené chování a naopak. Položky č. 9, 10 a 11 mají v návaznosti na zjišťování dílčích aspektů rizikového chování za cíl zjistit, jak a kde respondenti nejčastěji vyhledávají online pornografii.

V rámci našeho dotazníkového šetření byly položky č. 12–17 sestaveny podle vzoru výzkumného nástroje PPCS-6-A, distribuovaného v rámci výzkumu Bóthe et al., (2021b), který prokázal vysokou míru reliability a validity, ale pro naše šetření je důležité, že se ukázal být dostatečně srozumitelným pro zkoumaný vzorek adolescentů při dotazování se na jednotlivé položky odkazující se na Griffithsova kritéria. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli dané položky převzít a modifikovat, přičemž si neklademe za cíl použít dané položky jako standardizovaný nástroj. V rámci našeho dotazníkového šetření chceme dané položky pouze využít k užšímu posouzení situace v oblasti online pornografie u získaného vzorku adolescentů. Českou formulaci jednotlivých položek jsme převzali z práce Barbory Tučkové (2023), ve které přeložila položky výzkumného nástroje formou paralelního překladu společně s profesionální překladatelkou. Po diskuzi nad rozdíly byla vytvořena finální verze dotazníku, s níž se jako autoři po srovnání s anglickým originálem ztotožňujeme. K převzetí formulace jednotlivých položek jsme se uchýlili z důvodu redukce rizika spojeného s nezdařilým překladem, který by mohl vést k nejasnostem ze strany respondentů při vyplňování výzkumného nástroje. Položku č. 18 jsme do dotazníku doplnili ze stejného důvodu jaký byl již zmíněn u položky č. 7. Položka sice používá sedmimístnou Likertovu škálu tak jako položky č. 12–17, ale není součástí bodového skóre vztahujícího se k závislostnímu chování.

Položka č. 19 se dotazuje na to, koho by respondent kontaktoval, kdyby začal vnímat své chování ve vztahu k pornografii jako problematické. Položka č. 20 se ptá na to, jestli vnímali online pornografii jako důležitý zdroj informací, když objevovali nové věci o své sexualitě. Položky č. 21 a 22 mapují věk a původ prvního setkání respondentů s online pornografií. Položky 23–26 se zabývají informovaností respondentů o online pornografii a o potenciálních rizicích, která jsou s její konzumací spojena. Položka č. 27 byla stejně jako položka č. 5 převzata z dotazníku Internet Pornography Questionnaire a její vyplnění poskytuje přidáný faktor, s nímž můžeme lépe zhodnotit, jak moc lze získaným datům důvěřovat.

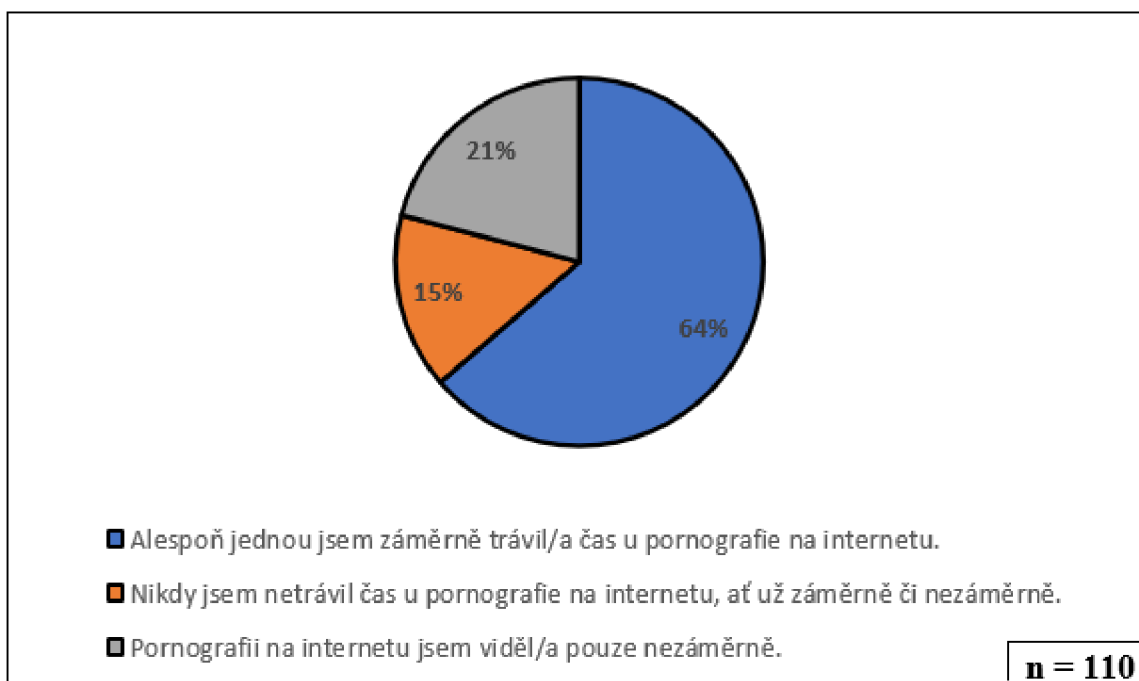
6. Výsledky výzkumného šetření

Po dokončení sběru dat formou distribuce dotazníku a získání odpovědí od jednotlivých respondentů se v rámci této kapitoly budeme zabývat výsledky výzkumného šetření. Získaná data jsme po ukončení jejich shromažďování zpracovali a rozvedli výsledky jednotlivých položek v rámci příslušných výzkumných otázek. S ohledem na přehlednost a efektivnost prezentace jsou získaná data zpracována deskriptivní statistikou a v rámci této kapitoly jsou prezentována v tabulkách pro znázornění absolutní četnosti respondentů, případně v grafech pro lepší vyobrazení relativní četnosti. Ve všech tabulkách i grafech používáme písmeno *n* k označení celkové četnosti a poslední sloupec tabulky k zobrazování počtu respondentů, kteří se rozhodli pro jednotlivé varianty. I nadále se v textu budeme odvolávat na jednotlivé položky dotazníku podle toho, jak jsou očíslované v rámci přílohy č. 1. Ze získaných dat chceme úvodem zmínit, že na položku č. 27 odpovědělo 79,2 %, že při vyplňování dotazníku byli zcela upřímní, 17,2 % bylo většinou upřímných, 1,83 % částečně upřímní a 1,83 % nejistí, nebo nechtěli odpovídat.

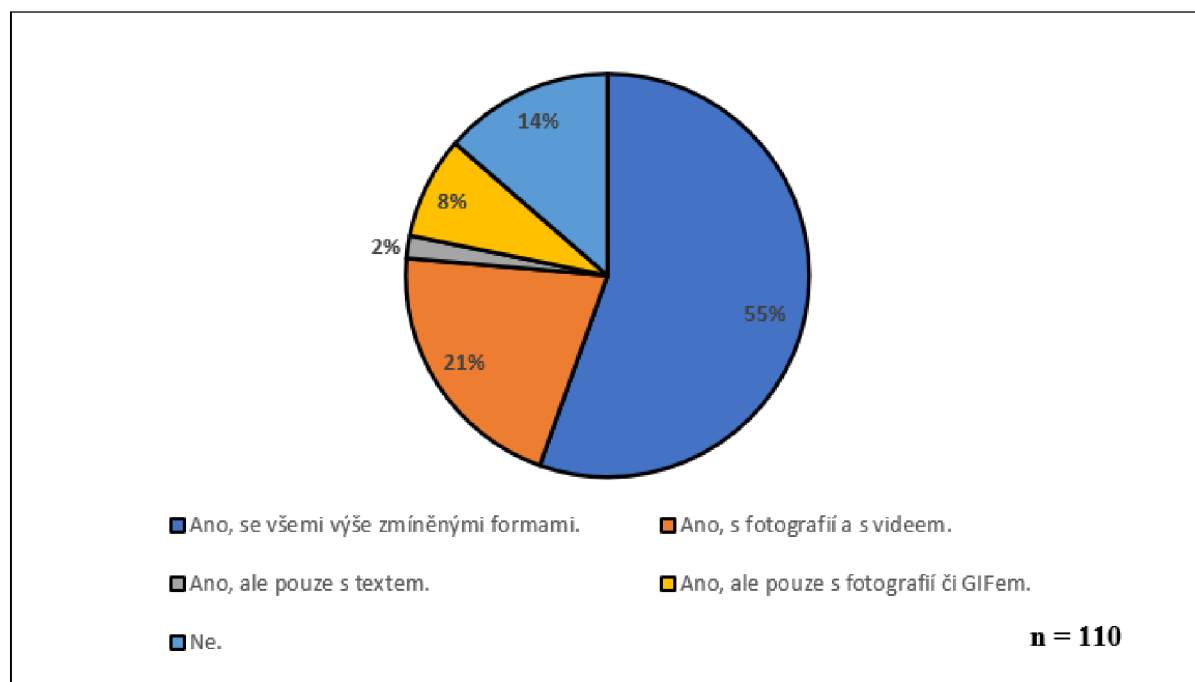
Deskriptivní otázka č. 1: Jaká je četnost žáků, kteří v posledním měsíci konzumovali online pornografii častěji než 1x týdně?

Četnosti konzumace online pornografie se věnují položky č. 5, 6 a 8. Níže je možné si prohlédnout absolutní i relativní četnost odpovědí jednotlivých respondentů vypracované ve formě grafů a tabulek.

Graf č. 1: Odpovědi na položku č. 5 – Zkušenost s online pornografií – relativní četnost

Graf č. 2: Odpovědi na položku č. 6 – Setkání s formami online pornografie – relativní četnost

Tabulka č. 5: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 6 – Setkání s online pornografií – rozdělení dle roku narození respondenta

	2008	2007	2006	2005	2004	Celkem
Ano, se všemi výše zmíněnými formami.	5	6	18	22	10	61
Ano, s fotografií a s videem.	2	1	2	9	9	23
Ano, ale pouze s textem.	0	0	1	0	1	2
Ano, ale pouze s fotografií či GIFem.	0	1	2	5	1	9
Ne.	4	0	1	7	3	15
Celková četnost n	11	8	24	43	24	110

Tabulka č. 6: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 8 – Frekvence sledování online pornografie – rozdělení dle roku narození respondenta

	2008	2007	2006	2005	2004	Celkem
Jednou měsíčně a méně	2	3	10	14	11	40
Párkrát měsíčně	2	2	4	9	2	19
Jednou týdně	1	0	1	2	1	5
Párkrát týdně	0	1	3	4	3	11
Jednou denně	0	0	0	0	2	2
Vícekrát denně	2	1	2	2	0	7
Celková četnost n	7	7	20	31	19	84

Abychom tuto deskriptivní otázku mohli zodpovědět, bylo potřeba nejdříve vyfiltrovat respondenty, kteří se s online pornografií téměř nesetkávají. V grafu č. 1 můžeme vidět, že alespoň 64 % respondentů někdy záměrně trávilo čas u pornografie, přičemž s pornografií ve formě videa se někdy setkalo až 76 % z nich, jak je patrné z grafu č. 2. Tito respondenti jsou vybráni k zodpovězení následující sekce otázek. Vyfiltrování respondentů, kteří se nesetkávají s online pornografií ve formě videí lze vyčíst z tabulky č. 5, přičemž se do další sekce otázek přesouvali pouze respondenti, kteří zvolili jednu z prvních dvou odpovědí. V tabulce č. 6 tak je patrné, že na otázku frekvence sledování online pornografie jsme se už dotazovali pouze 84 respondentů. Ve vztahu k výzkumné otázce lze na základě tabulky č. 6 konstatovat, že 20 respondentů konzumovalo v období 1 měsíce před vyplněním dotazníkového šetření online pornografii častěji než 1x týdně. Tvoří tak 18,18 % z celkového výzkumného souboru 110 respondentů.

Deskriptivní otázka č. 2: Jaké technologie používají vybraní žáci 1. a 4. ročníků středních škol a učilišť ke sledování online pornografie?

Otázce technologií a způsobu přístupu respondentů k online pornografii se v dotazníkovém šetření věnují položky č. 9, 10 a 11. Níže poskytujeme tabulky a grafy znázorňující absolutní a relativní četnosti respondentů pro tyto položky.

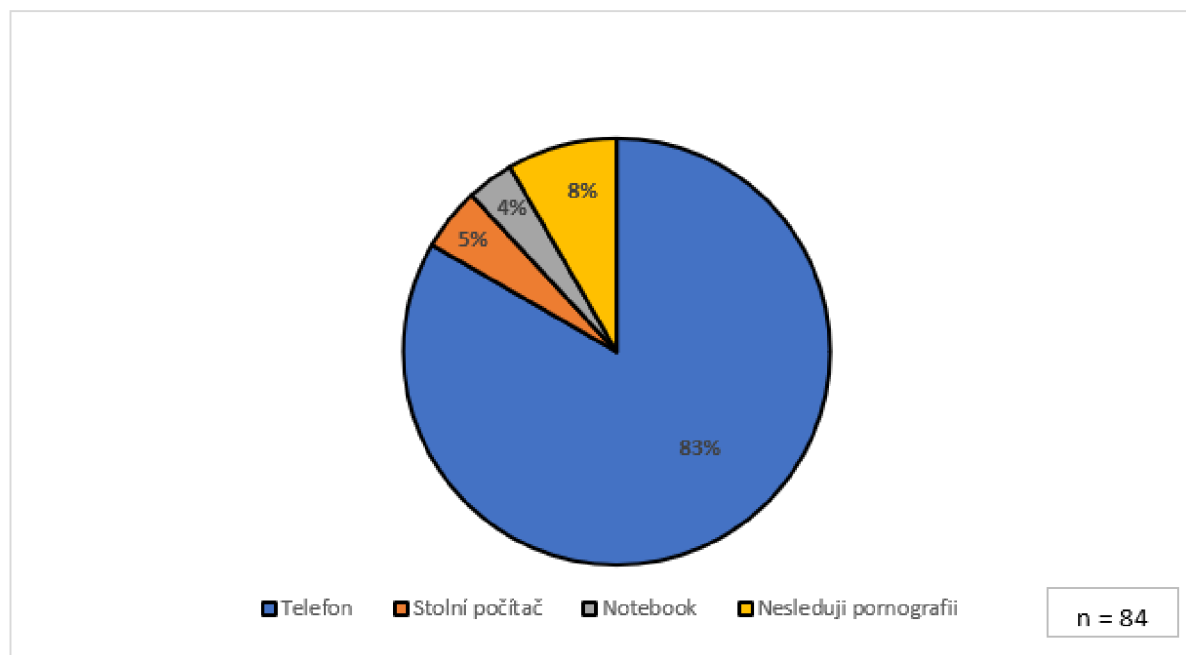
Tabulka č. 7: Absolutní četnost odpovědí na položku č. 9 – Používaná zařízení ke konzumaci online pornografie – rozdělení dle ročníku respondenta

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Celkem
Telefon	10	6	35	19	70
Stolní počítač	0	0	1	3	4
Notebook	1	1	1	0	3
Nesledují pornografii	0	2	2	3	7
Celková četnost n	11	9	39	25	84

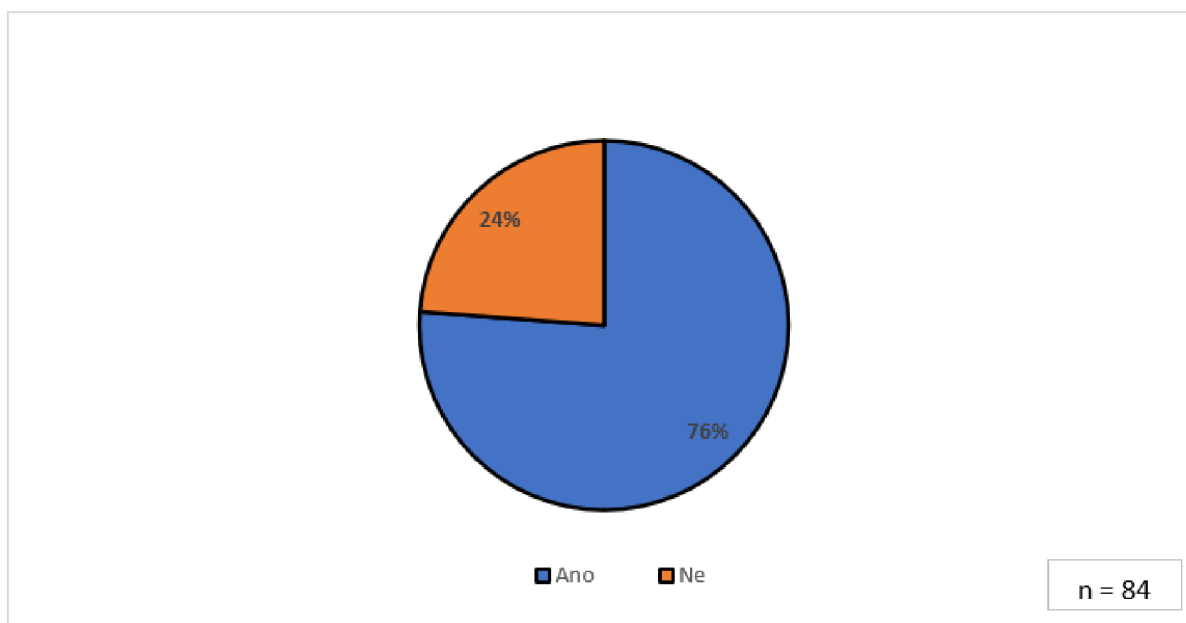
Tabulka č. 8: Absolutní četnost odpovědí na položku č. 9 – Používaná zařízení ke konzumaci online pornografie – rozdělení dle roku narození respondenta

	2008	2007	2006	2005	2004	Celkem
Telefon	7	5	18	28	12	70
Stolní počítač	0	0	0	1	3	4
Notebook	0	1	0	1	1	3
Nesledují pornografii	0	1	2	1	3	7
Celková četnost n	7	7	20	31	19	84

Graf č. 3: Položka č. 9 – Zařízení užívaná ke konzumaci online pornografie – Relativní četnost

Graf č. 4: Položka č. 10 – Znalost internetových portálů s pornografií – Relativní četnost

Tabulka č. 9: Odpovědi respondentů na položku č. 11 – Výčet portálů s pornografickou tematikou jmenovaných respondenty

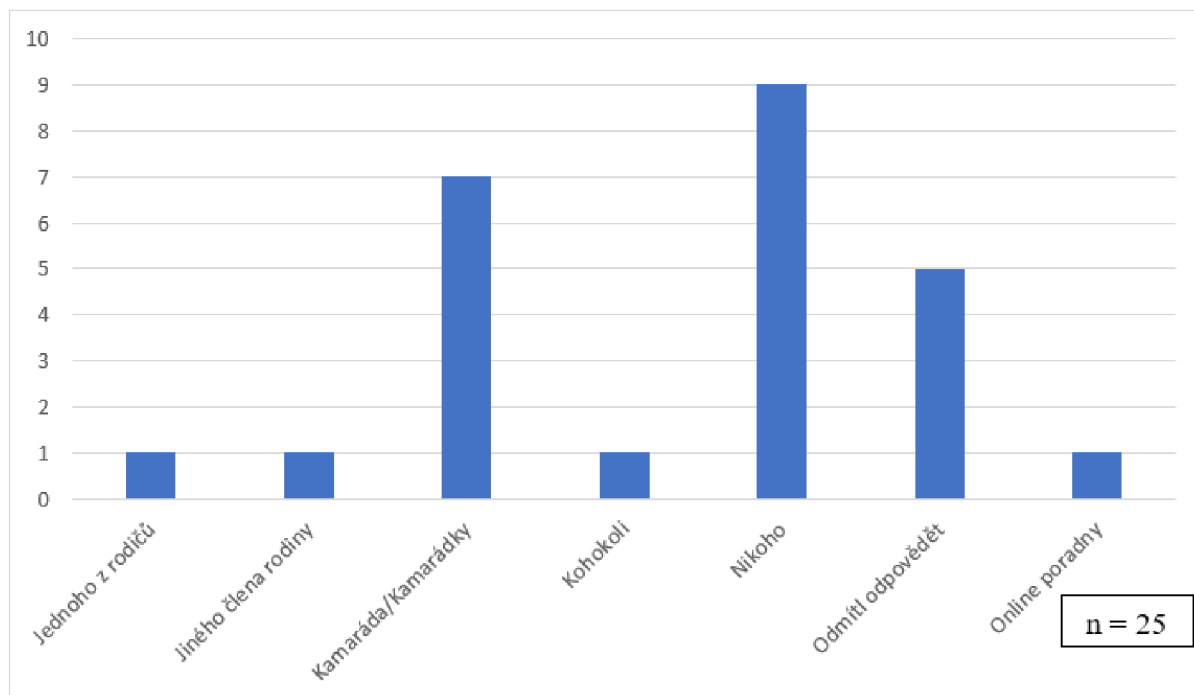
Názvy portálů	Celkem		
Pornhub	53	OnlyFans	2
Xvideos	10	HQPorner	2
Redtube	10	Pornovidea.cz	2
Xhamster	8	Pvideo.cz	2
Freevideo.cz	4	Twitter	2
		Další české pornografické domény	2

Z tabulek č. 5 a č. 6 je patrné, že z 84 respondentů, kteří se již někdy na internetu setkali s pornografickou fotografií i videem, používá 70 primárně telefon k tomu, aby sledovali online pornografii. Pouze čtyři respondenti sledují online pornografii na stolním počítači a tři respondenti na notebooku. Co se týče konkrétních webů, které navštěvují, aby se k pornografii dostali, zná tyto portály s pornografickou tematikou 76 % z nich, tedy 64 respondentů. Mezi navštěvovanými portály nejčastěji figuruje Pornhub jakožto druhá nejnavštěvovanější stránka s pornografickým obsahem na světě. Až daleko za ní se umístila ta aktuálně nejnavštěvovanější s názvem XVideos, která se o druhé místo dělí se stránkou Redtube, jak můžeme vidět v tabulce č. 7. Do tabulky nebyly zahrnuty odpovědi, které nezmínil více než jeden respondent, jelikož některé názvy portálů obsahovaly vulgární výrazy a jiný nevhodný obsah. Z těchto jednotlivých odpovědí však můžeme poukázat na to, že mezi nimi figurovaly například internetové stránky poskytující pornografická deepfake videa slavných osobností nebo stránky poskytující hentai. I přesto, že nemůžeme vědět, jestli respondenti dané stránky skutečně navštěvují, nám jejich odpovědi poskytují informaci o tom, že o existenci daných portálů někteří z nich vědí. Deskriptivní otázku č. 2 můžeme tedy zodpovědět tak, že 83 % respondentů, kteří se setkali s online pornografií, ji nejčastěji konzumuje na chytrém telefonu a z pornografických portálů, na kterých by daný obsah mohli sledovat, znají primárně ty světově nejnavštěvovanější jako jsou Pornhub, Xvideos nebo Redtube.

Deskriptivní otázka č. 3: Jaká je četnost respondentů sledujících online pornografii 1x týdně a častěji, kteří by nikoho nepožádali o pomoc, když by zjistili, že mají problém se sledováním online pornografie?

Této deskriptivní otázce se v dotazníkovém šetření věnovala položka č. 19. Odpovídalo na ni 25 respondentů, kteří ve svých odpovědích v položce č. 8 uvedli, že za uplynulý měsíc sledovali pornografii 1x týdně nebo častěji. Z daných respondentů by se 36 % nikomu nesvěřilo o svých problémech s pornografií a 26 % by se svěřilo kamarádovi či kamarádce. 20 % z daných respondentů odmítlo odpovědět, jelikož považovali odpověď na danou otázku za příliš soukromou. Tato zjištění jsou ovšem podložena pouze omezeným vzorkem 25 respondentů vzhledem k malému výzkumnému souboru. Absolutní četnost odpovědí vybraných respondentů na položku č. 19 můžete vidět znázorněnou v rámci grafu č. 5 níže.

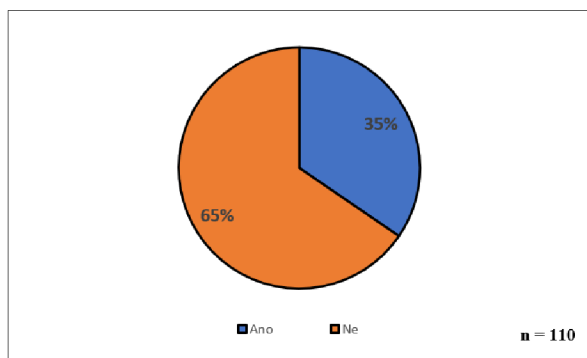
Graf č. 5: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 19 – Prosbu o pomoc v případě problematického užívání online pornografie

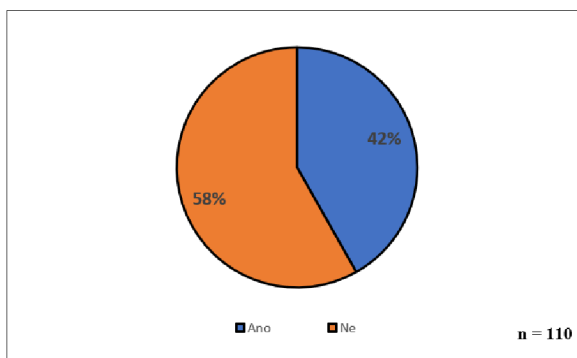
Deskriptivní otázka č. 4: Jaká je četnost žáků, kteří se bavili s vyučujícím o online pornografii?

Na tuto deskriptivní otázku odpovídají data získaná v rámci položek č. 23–26. Ta jsou níže zpracována do tabulek a grafů, ve kterých je znázorněna absolutní a relativní četnost respondentů pro jednotlivé položky.

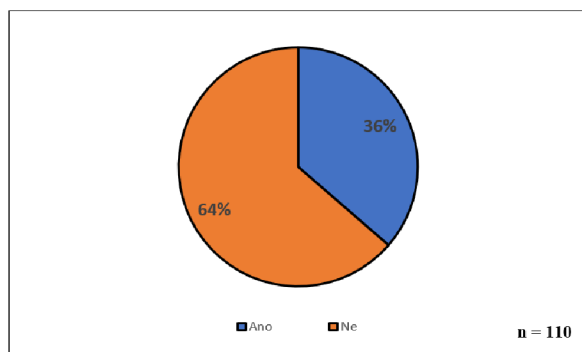
Graf č. 6: Komunikace se členy rodiny o online pornografii – položka č. 23

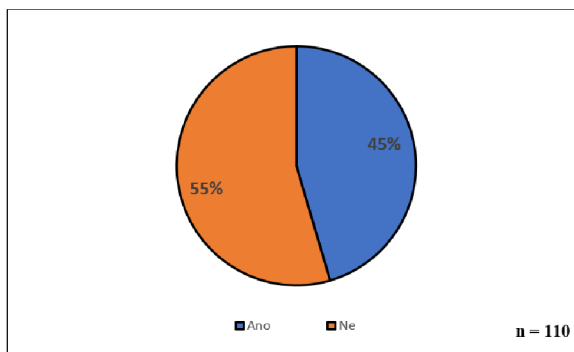
Graf č. 7: Komunikace s vyučujícími o online pornografii – položka č. 24

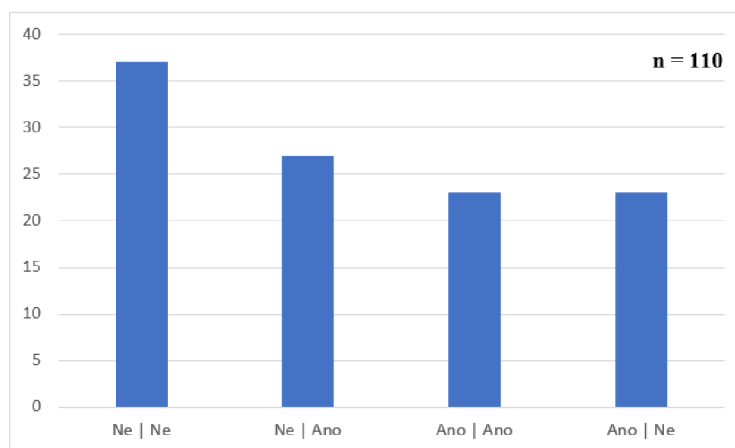
Graf č. 8: Komunikace s vyučujícími o rizicích online pornografie – položka č. 25

Graf č. 9: Poptávka po detailnějším výkladu vyučujícího o online pornografii – položka č. 26

Graf č. 10: Kombinace odpovědí respondentů na položky č. 24 a 26 – Komunikace s vyučujícími o online pornografii | Poptávka po detailnějším výkladu vyučujícího o online pornografii

Tabulka č. 10: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 24 – Komunikace s vyučujícími o online pornografii

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Celkem
Ano (SOU)	6	0	8	0	14
Ano (SOŠ)	4	5	12	11	32
Ne (SOU)	4	2	15	1	22
Ne (SOŠ)	4	4	12	22	42
Celková četnost n	18	11	47	34	110

S ohledem na to, že výchova v oblasti sexuality nespadá pouze do kompetence vyučujícího, ale také rodiny, jsme v rámci položky č. 23 zjistili, že 72 respondentů tvořících 65 % výzkumného souboru se s žádným členem rodiny o online pornografii nikdy nebavilo. Na základě odpovědí v rámci položky č. 24 se zdá, že školy komunikují tuto problematiku častěji, přičemž se o online pornografii s vyučujícím bavilo 46 respondentů, tedy 42 % výzkumného

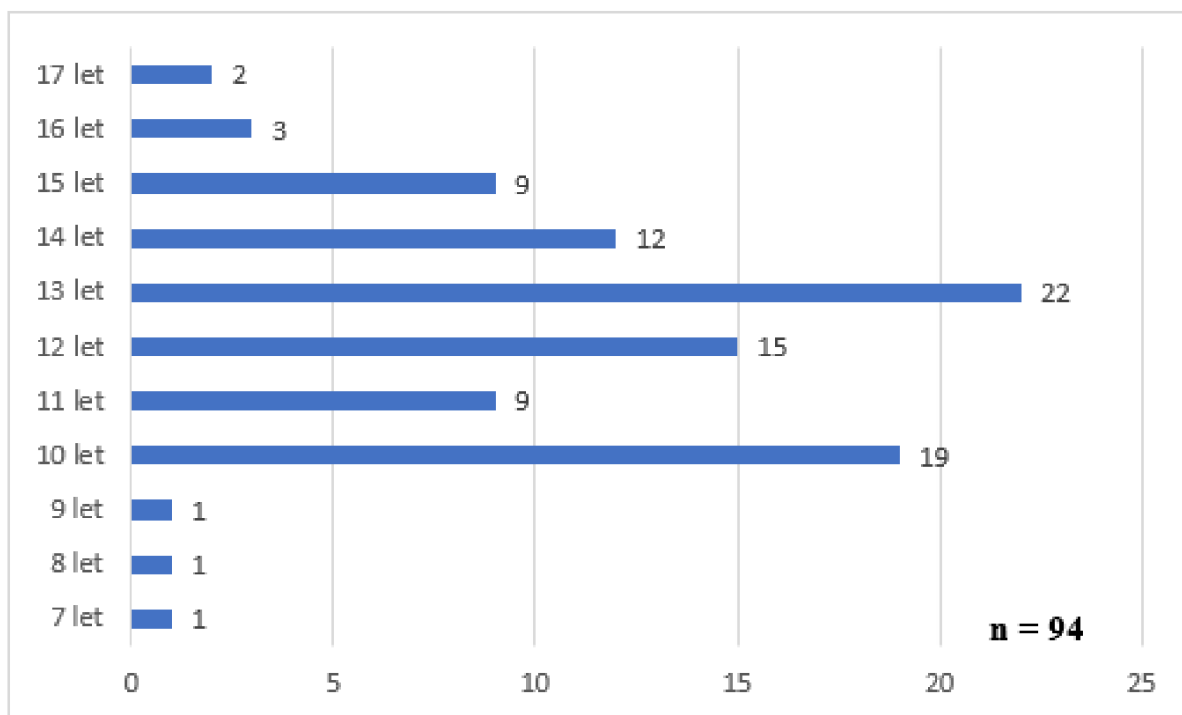

vzorku, jak můžeme vidět na grafu č. 7 a v tabulce č. 10, kde je rozepsán i poměr odpovědí mezi SOŠ a SOU. Ze 46 respondentů, kteří se o online pornografii s vyučujícími bavili, byla u 40 z nich zmíněna také potenciální rizika online pornografie, což tvoří 36 % výzkumného souboru, jak můžeme vidět na grafu č. 8. V návaznosti na to chceme odkázat na graf č. 9, který ukazuje, že 55 % respondentů nechce podrobnější diskuzi o online pornografii s vyučujícím. Vzhledem k pozici položky je však potřeba na ni nahlížet v kontextu předchozích odpovědí daného respondenta. Proto se pro naše potřeby jeví jako užitečnější graf č. 10, který rozlišuje mezi respondenty, kteří již s vyučujícími o online pornografii komunikovali a shledali to jako dostačující, a mezi respondenty, kteří se s vyučujícím o online pornografii nebavili a zároveň ani nechtějí. Těch je ve výzkumném vzorku 37, což tvoří 33,6 %, tedy o poznání menší část výzkumného souboru, než se původně zdálo z grafu č. 9.

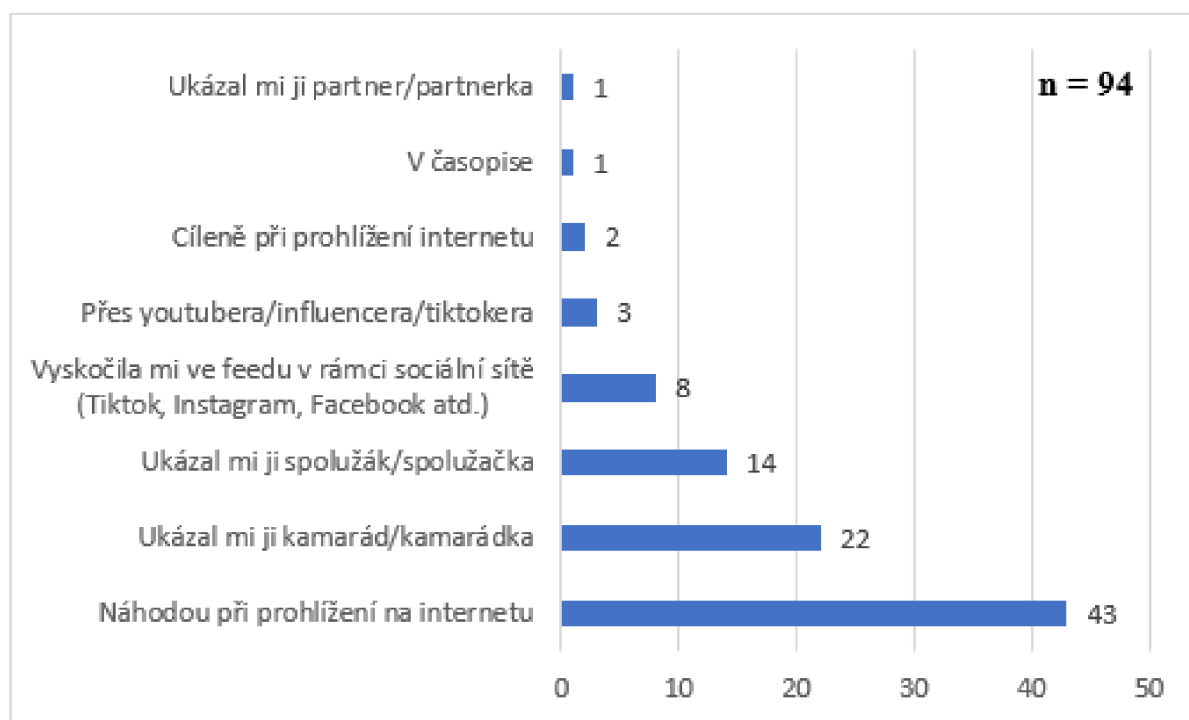
Deskriptivní otázka č. 5: Jakým způsobem se vybraní žáci středních škol a učilišť poprvé setkávají s online pornografií?

Tato deskriptivní otázka byla v rámci dotazníkového šetření zkoumána položkami č. 21 a 22, jejichž výsledky jsou pro přehlednost prezentovány v rámci grafů a tabulek níže.

Graf č. 11: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 21 – Věk prvního setkání s online pornografií

Graf č. 12: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 22 – První setkání s online pornografií

V rámci odpovědí na položku č. 21 je z grafu č. 11 možné vyčíst, že mediánový věk vybraných respondentů pro první setkání s online pornografií činí 13 let. Průměrný věk prvního setkání s online pornografií pro vybrané respondenty činil 12,38 let. Pokud respondenty rozdělíme podle pohlaví, tak tuto položku zodpovídalo 45 chlapců a 49 dívek, přičemž pro dívky byl průměrný věk 12,69 let a mediánový věk 13 let. Pro chlapce byl průměrný věk 12,04 let a mediánový věk 12 let. I přesto, že je vzorek omezený, je stále vidět, že se chlapci dostávají do kontaktu s online pornografií o něco dříve než dívky. Stranou formy prvního setkání s online pornografií převažuje náhodné střetnutí při prohlížení internetu, které jako odpověď zvolilo 45,7 % vybraných respondentů, což tvoří 39,1 % výzkumného vzorku. Další nejčastější formou bývá zprostředkování kamarádem či kamarádkou, což zvolilo jako odpověď 23,4 % vybraných respondentů. Jako třetí nejčastější forma prvního setkání bylo respondenty zmíněno zprostředkování spolužákem, což zvolilo 14,9 % z vybraných respondentů. Absolutní hodnoty podkládající tato tvrzení je možné vidět znázorněné v rámci grafu č. 12.

Pokud bychom odpovědi na položky č. 21 a 22 posuzovali na základě příslušnosti ke SOŠ nebo SOU, tak z vybraných respondentů bylo 64 žáků SOŠ a 31 SOU. Mediánový věk prvního setkání s online pornografií pro žáky SOŠ byl 13 a průměrný věk byl 12,59. Pro žáky SOU byl mediánový věk 12 a průměrný věk 11,9. Jistá odlišnost je tak patrná i v tomto aspektu.

Deskriptivní otázka č. 6: Jaké jsou projevy závislostního chování ve vztahu k užívání online pornografie u vybraných žáků středních škol a učilišť?

Této deskriptivní otázce se v rámci dotazníku věnují položky č. 12–17. Vybrané položky zodpovídalo 25 respondentů, kteří v rámci položky č. 8 zvolili ve vztahu k frekvenci užívání online pornografie za uplynulý měsíc varianty 1x týdně nebo častěji. Jak již bylo zmíněno v podkapitole 5.3., položky č. 12–17 byly převzaty z výzkumu Bőthe et al., (2021b). V rámci něj jsou jednotlivé odpovědi skórovány a podle hrubého skóre je v rámci standardizovaného nástroje možné indikovat POPU. V rámci našeho výzkumu si tuto ambici neklademe, konkrétně z důvodů zmiňovaných v podkapitole 5.3. Hrubé skóre proto pro účely našeho výzkumu používáme pouze jako indikátor závislostního chování. Za mezní hodnotu k indikaci problémového užívání považují Bőthe et al., (2021b) hrubé skóre 20 bodů. Ve všech 6 položkách si respondenti mohli vybrat ze sedmimístné Likertovy škály, přičemž hodnoty pro jednotlivé odpovědi jsou vypsány v příloze č. 1 na začátku sekce č. 4. Sečtením skóre odpovědí na jednotlivé položky získáme celkové hrubé skóre, podle kterého můžeme určit, zda je u respondenta možné pozorovat na základě jeho odpovědí závislostní chování ve vztahu k online pornografii.

Tabulka č. 11: Modus, medián a průměr hrubého skóre respondentů pro položky č. 12–17 a pro celkové skóre respondentů

	Položka č. 12	Položka č. 13	Položka č. 14	Položka č. 15	Položka č. 16	Položka č. 17	Celkové hrubé skóre
Modus	2	1	1	1	1	1	19
Medián	2	3	1,5	3	2,5	1	14,5
Průměr	3,14	3,09	2,18	3,52	2,82	2,45	17,05

V tabulce č. 11 můžeme vidět, že nejvyšší medián a průměr vychází u položek č. 12, č. 13 a č. 15. Položka č. 12 se ve vztahu ke Griffithsovým kritériím zaměřuje na relaps, položka č. 13 na toleranci a položka č. 15 cílí na změnu nálady. Tyto tři faktory byly u vybraných respondentů vyhodnoceny jako nejprominentnější v rámci frekvence a potenciálního rizika. Nižší hodnoty na základě odpovědí vykazala položka č. 14 zaměřená na konflikt a položka č. 17 zaměřená na abstinenci příznaky.

Z 25 respondentů převyšovalo celkové hrubé skóre stanovenou mezní hranici pouze u 4 respondentů, tři chlapců a jedné dívky, jejichž odpovědi po sečtení vycházely 42, 36, 33 a 25. Další 4 respondenti, opět tři chlapci a jedna dívka, měli skóre 19 a 18, čili hraničící s mezní hodnotou 20 bodů. Tři ze čtyř respondentů, kteří měli hrubé skóre nad mezní hodnotou, vnímali konzumaci online pornografie jako nemorální a v položce č. 18 odpověděli variantou „Pořád“ nebo „Velmi často“. Je proto problematické rozlišit, zda v jejich případech nepozorujeme příznaky SPOPU spíše než závislostní chování ve vztahu k online pornografii. Pokud však zůstaneme pouze u hrubého skóre jako indikátoru, můžeme na základě odpovědí poskytnutých v dotazníku tvrdit, že u čtyř respondentů, tedy u 3,64 % výzkumného souboru, lze pozorovat závislostní chování ve vztahu k online pornografii.

Relační otázka č. 1: Jaký je rozdíl v četnosti užívání online pornografie mezi studenty středních škol a učilišť?

Tato relační otázka je v rámci dotazníkového šetření zodpovězena daty z položek č. 1, 6 a 8. Ze 110 respondentů odpovídajících na položku č. 6 se jich 26 nesetkalo s online pornografií ve formě videa. Z těchto respondentů bylo 12 žáků SOU a 14 bylo žáky SOŠ. Vzhledem k jejich odpovědi na položku č. 6 tito respondenti již neměli možnost odpovědět na položku č. 8. V rámci položky č. 8 odpovídalo 84 respondentů.

Podle odpovědí na položku č. 8 můžeme respondenty rozdělit na časté konzumenty online pornografie a příležitostné konzumenty online pornografie. Respondenty do těchto kategorií dělíme na základě výzkumu Bóthe et al. (2022), ve kterém je stanovena průměrná konzumace online pornografie na 1x týdně. Jak již bylo zodpovězeno v rámci deskriptivní otázky č.1, v položce č. 8 odpovědělo 20 z 84 respondentů, že sledovali v uplynulém měsíci pornografii častěji než 1x týdně, což tvoří 18,18 % výzkumného souboru. Rozložení odpovědí pro položku č. 8 je možné vidět také v tabulce č. 6, kde jsou jednotlivé odpovědi rozlišené podle roku narození respondentů. Ve vztahu ke škole, na které respondenti studují, bylo v rámci 25 častých konzumentů online pornografie zastoupeno 15 žáků SOŠ a 10 žáků SOU. Z 59 příležitostných konzumentů pornografie bylo 44 žáků SOŠ a 14 žáků SOU.

Věcná hypotéza (H): V četnosti užívání online pornografie je u vybraných žáků středních odborných škol a učilišť rozdíl.

Statistické hypotézy:

- Nulová hypotéza (H_0): Četnost užívání online pornografie u studentů středních odborných škol a učilišť je stejná.
- Alternativní hypotéza (H_A): Četnost užívání online pornografie je u studentů středních odborných škol a učilišť rozdílná.

V rámci této hypotézy je porovnáván vztah mezi druhem střední školy navštěvované respondenty a četností užívání online pornografie. Abychom ověřili věcnou hypotézu, použijeme test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Výše zmiňovaní respondenti, již v položce č. 6 uvedli, že se nesetkali s žádnou online pornografií ve formě videa, byli v rámci testu nezávislosti chí-kvadrát znázorněného v tabulce č.12 zařazeni pod variantu „Ne“. Pod variantu „Ano“ byli zařazeni všichni respondenti, kteří se již někdy setkali s online pornografií ve formě videa.

Oproti tomu do testu nezávislosti chí-kvadrát znázorněném v tabulce č. 13 byli už zahrnuti pouze respondenti, kteří odpovídali na položku č. 8. Pod variantu „Ano“ byli zařazeni tzv. částí konzumenti online pornografie, kteří v položce č. 8 odpověděli variantou značící častěji než 1x týdně. K variantě „Ne“ byli zařazeni tzv. příležitostní konzumenti online pornografie, kteří v položce č. 8 odpověděli variantou, která znamenala konzumaci 1x týdně a méně. Významy těchto tvrzení pro větší přehlednost znovu zmiňujeme níže.

V testech nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku tak nejdříve analyzujeme, jestli je na základě příslušnosti ke střední škole statisticky významný rozdíl v míře setkání respondentů s online pornografií, a v druhé tabulce se poté ve vztahu k relační otázce dotazujeme přímo na rozdíly v četnosti užívání online pornografie mezi žáky SOU a SOŠ.

Tabulka č. 12: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát – Setkání s online pornografií u žáků SOU a SOŠ

	Ano	Ne	Celkem
žáci SOU	24	12	36
žáci SOŠ	60	14	74
Celkem	84	26	110

Tabulka č. 13: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát – Četnost užívání online pornografie u žáků SOU a SOŠ

	Ano	Ne	Celkem
žáci SOU	10	14	24
žáci SOŠ	10	50	60
Celkem	20	64	84

Hladina významnosti pro test nezávislosti chí-kvadrát je 0,05 a stupeň volnosti v čtyřpolní tabulce je 1. Kritickou hodnotou pro stupeň volnosti 1 a hladinu významnosti 0,05 je $\chi^2_{0,05}=3,841$.

Tvrzení použitá v rámci čtyřpolních tabulek jsou formulována následujícím způsobem:

- Setkání s online pornografií u žáků SOU a SOŠ ANO – Respondent se někdy setkal s online pornografickými videi.
- Setkání s online pornografií u žáků SOU a SOŠ NE – Respondent se nikdy nesetkal s online pornografickými videi.
- Četnost užívání online pornografie žáků u SOU a SOŠ ANO – Respondent konzumoval online pornografická videa v uplynulém měsíci častěji než 1x týdně
- Četnost užívání online pornografie u žáků SOU a SOŠ NE – Respondent konzumoval online pornografická videa v uplynulém měsíci 1x týdně a méně.

Pro první čtyřpolní tabulku testu nezávislosti chí-kvadrát vyšla hodnota testového kritéria $\chi^2=2,796$, což je méně než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}=3,841$. Vzhledem k tomu, že je $\chi^2 < \chi^2_{0,05}$, tak není možné říci, že by mezi žáky SOŠ a SOU byl statisticky významný rozdíl v setkání se s online pornografií. Tento výsledek ovšem nepotvrzuje ani nevyvrací zkoumanou věcnou hypotézu a je pouze dílčím zjištěním předcházejícím zkoumanou otázku četnosti.

Ve druhé čtyřpolní tabulce testu nezávislosti chí-kvadrát zaměřené na četnost užívání online pornografie vyšla hodnota testového kritéria $\chi^2=5,928$, což je více než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}=3,841$. Mezi žáky SOŠ a SOU je tedy statisticky významný rozdíl v četnosti užívání online pornografie. Vzhledem k tomu, že $\chi^2 > \chi^2_{0,05}$, je tak možné odmítnout nulovou hypotézu H_0 a přijmout alternativní hypotézu H_A : Četnost užívání online pornografie je u studentů středních odborných škol a učilišť rozdílná.

Relační otázka č. 2: Jaký je rozdíl v četnosti užívání online pornografie u chlapců a dívek?

Této relační otázce se v dotazníkovém šetření věnovaly položky č. 2, č. 6 a č. 8, čímž se tematicky dotýká relační otázky č. 1, avšak s tím rozdílem, že řeší odlišnost četnosti užívání online pornografie na úrovni pohlaví. Z již zmiňovaných 26 respondentů, kteří v rámci položky č. 6 odpověděli, že se nesetkali s online pornografií ve formě videa, bylo 19 dívek a 7 chlapců.

Věcná hypotéza (H): **V četnosti užívání online pornografie je u chlapců a dívek rozdíl.**

Statistické hypotézy:

- Nulová hypotéza (H_0): Četnost užívání online pornografie je u chlapců a dívek stejná.
- Alternativní hypotéza (H_A): Četnost užívání online pornografie je u chlapců a dívek rozdílná.

Formulované hypotézy vztahující se k biologickému pohlaví respondentů ověříme pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. V rámci prvního testu nezávislosti, znázorněného v tabulce č. 14, jsou výše zmiňovaní respondenti, kteří se nesetkali s online pornografií ve formě videa, zahrnuti pod variantu „Ne“, zatímco ostatní respondenti jsou zahrnuti pod variantu „Ano“.

Při tvorbě tabulky č. 15 jsme pracovali s daty z položky č. 8 a obdobně jako u relační otázky č. 1 jsme zvolili rozdělení do kategorií častých konzumentů online pornografie a příležitostných konzumentů online pornografie. Respondenti jsou děleni podle toho, jestli v položce č. 8 zvolili variantu častěji než 1x týdně, nebo se rozhodli pro 1x týdně a méně. Z 20 respondentů, již konzumovali v uplynulém měsíci pornografií častěji než 1x týdně, bylo 18 chlapců a 2 dívky. Tito respondenti jsou v tabulce č. 15 zařazeni pod variantu „Ano“. Ostatní respondenti, kteří odpovídali na položku č. 8, jsou jakožto příležitostní konzumenti online pornografie v tabulce č. 15 zahrnuti do varianty „Ne“. Těchto celkem 64 respondentů tvoří 24 chlapců a 40 dívek.

Tabulka č. 14: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát – Setkání s online pornografií u chlapců a dívek

	Ano	Ne	Celkem
Chlapci	42	7	49
Dívky	42	19	61
Celkem	84	26	110

Tabulka č. 15: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát – Četnost užívání online pornografie u chlapců a dívek

	Ano	Ne	Celkem
Chlapci	18	24	42
Dívky	2	40	42
Celkem	20	64	84

Hladina významnosti pro test nezávislosti chí-kvadrát je 0,05 a stupeň volnosti v čtyřpolní tabulce je 1. Kritickou hodnotou pro stupeň volnosti 1 a hladinu významnosti 0,05 je $\chi^2_{0,05}=3,841$.

Tvrzení jsou v rámci čtyřpolních tabulek formulována stejným způsobem, jako v relační otázce č. 1:

- Setkání s online pornografií u chlapců a dívek ANO – Respondent se někdy setkal s online pornografickými videi.

- Setkání s online pornografií u chlapců a dívek NE – Respondent se nikdy nesetkal s online pornografickými videi
- Četnost užívání online pornografie u chlapců a dívek ANO – Respondent konzumoval online pornografická videa v uplynulém měsíci častěji než 1x týdně
- Četnost užívání online pornografie u chlapců a dívek NE – Respondent konzumoval online pornografická videa v uplynulém měsíci 1x týdně a méně.

Pro test nezávislosti chí-kvadrát, zobrazený ve čtyřpolní tabulce č. 14, vyšla hodnota testového kritéria $x^2=4,286$, což je více než kritická hodnota $x^2_{0,05}=3,841$. Vzhledem k tomu, že $x^2 > x^2_{0,05}$, je tedy možné říci, že mezi chlapci a dívkami ve výzkumném souboru je statisticky významný rozdíl už v oblasti setkávání se s online pornografií.

Druhý test nezávislosti chí-kvadrát, zobrazený ve čtyřpolní tabulce č. 15, vygeneroval hodnotu testového kritéria $x^2=16,8$, což je více než kritická hodnota $x^2_{0,05}=3,841$. Mezi chlapci a dívkami konzumujícími online pornografií je tak statisticky významný rozdíl v četnosti jejího užívání. Jelikož se v obou testech nezávislosti prokázalo, že $x^2 > x^2_{0,05}$, chceme odmítnout nulovou hypotézu H_0 a přijmout alternativní hypotézu H_A : Četnost užívání online pornografie je u chlapců a dívek rozdílná.

7. Diskuze a zhodnocení výsledků výzkumného šetření

Tato kapitola slouží ke zhodnocení a diskuzi výsledků výzkumného šetření, prezentovaných v rámci předchozí kapitoly. Zjištěné výsledky analyzujeme ve vztahu k jejich potenciálním příčinám a vazbám na další proměnné. V neposlední řadě poskytujeme v této kapitole srovnání získaných dat s výzkumy, které se dané problematice již věnovaly, nebo byly zmíněny ve 4. kapitole či v rámci teoretické části práce.

Úvodem je možné srovnat data týkající se setkání s pornografickým obsahem, která lze vyčíst z grafu č. 2. V rámci našeho výzkumného šetření 14 % respondentů odpovědělo, že se nesetkali s žádným pornografickým obsahem. Pokud bychom řešili setkání respondentů s pornografickými obrázky, je to již 16 % odpovídajících, kteří se s nimi nesetkali. A pokud se jedná o respondenty, již se nesetkali s online pornografickými videi, ti tvoří celkem 24 % výzkumného vzorku. Pro srovnání můžeme použít výzkum Bedrošové et al. (2018), který probíhal v rámci projektu EU Kids Online IV, přičemž se dotazoval českých respondentů v různých věkových kategoriích, zda se v předchozím roce setkali na internetu s erotickým obsahem. Při srovnávání je třeba brát v potaz, že v rámci našeho výzkumného vzorku byli zastoupeni respondenti narození mezi lety 2004 až 2008, takže jejich věk při vyplňování mohl být od 15 až po 20 let, zatímco data z výzkumu Bedrošové et al. (2018, s. 22) se zaměřují na adolescenty od 15 do 17 let, z nichž 21 % odpovědělo, že se v uplynulém roce na internetu nesetkali s „pornografickými obrázky“ kam řadí fotografii a také video. Naše zjištění můžeme srovnat také na evropské úrovni – výzkum Andrie et al. (2021), zaměřený na adolescenty od 14 do 17 let z Řecka, Španělska, Polska, Rumunska, Nizozemí a Islandu, reportuje u 41 % výzkumného vzorku, že se v uplynulém roce nesetkali s online pornografickým obsahem.

Takto výrazný rozdíl v míře setkání s online pornografií není výjimkou spojenou s výběrem těchto dvou prací, ale je běžný u velké části výzkumů zabývajících se vystavením adolescentů online pornografií. Takovéto rozdíly ve vystavení online pornografií jsou vidět napříč jednotlivými zeměmi, což lze přičítat kulturním a legislativním odlišnostem, ale také je to zapříčiněno již zmiňovanými problémy s komparabilitou výzkumů v tomto oboru. Výzkumy mají často nejednotné definice online pornografie a liší se i v tom, co je počítáno jako konzumace online pornografie. Některé výzkumy také nerozlišují mezi tím, zda je konzumace online pornografie u respondentů příležitostná, a dost možná i nezáměrná, nebo běžná či častá, a většinou tedy i záměrná. Roli hrají také odlišné metody sběru dat, kdy je možné získat určitá data formou dotazníkového šetření a zcela odlišná vedením rozhovorů. (Andrie et al., 2021)

Relevantnější pro srovnání s naším výzkumným šetřením se proto v tomto ohledu zdá být výzkum provedený Bedrošovou et al. (2018), jelikož je realizován na vzorku respondentů z České republiky. Jimi zjištěných 21 % převyšuje námi zjištěných 16 % respondentů, kteří se nesetkali s online „pornografickými obrázky“. Jeden z faktorů, jemuž tento rozdíl přisuzujeme, je formulace položky č. 6 v našem dotazníkovém šetření, která se ptá respondentů na širší časový rámec než položka ve výzkumu Bedrošové et al. (2018), jež je limitovaná pouze na interval jednoho roku. Naš vzorek zároveň pracuje se staršími respondenty a je typické, že s rostoucím věkem klesá počet jedinců, kteří se nikdy nesetkali s pornografickým obsahem (Ševčíková et al., 2014b). Co se týče původce prvního setkání s pornografickým obsahem, vyšla v našem výzkumu jako nejčastější forma „náhodné střetnutí při prohlížení internetu“, již zvolilo 43 respondentů, tedy 45,7 % odpovídajících. Ve 23,4 % případů respondentům online pornografii ukázal kamarád nebo kamarádka a ve 14,9 % případů to byl spolužák nebo spolužačka. Tato posloupnost koresponduje se zjištěními v rámci dalších výzkumů (Crabbe et al., 2024), ale výsledky našeho šetření se vymykají v tom, že pouze dva respondenti zvolili variantu cíleného setkání při prohlížení internetu. Bývá daleko běžnější, že se respondenti s pornografickým obsahem setkávají úmyslně (Crabbe et al., 2024; Ševčíková et al., 2014b) a jsou přitom poháněni zvědavostí nebo nastupujícím erotickým zájmem. Forma cíleného setkání s online pornografickým obsahem bývá obzvlášť typická pro chlapecké a mužské respondenty, zatímco náhodné setkání je v podobné míře časté pro obě pohlaví (Ševčíková et al., 2014b). Ani skrze detailnější prozkoumání získaných dat jsme nebyli schopni identifikovat potenciální důvody pro tento rozdíl. Můžeme tak předpokládat, že jsme při realizaci výzkumného šetření díky omezenému vzorku narazili na takto odlišnou skupinu. Dalším vysvětlením může také být, že se respondenti kvůli otázkám týkajícím se morálnosti a rizikovosti, které této otázce předcházely, za konzumaci online pornografie styděli a neuváděli tak pravdivé údaje týkající se způsobu prvního setkání s online pornografií. V tomto ohledu je potřeba detailnější výzkum realizovaný na větším výzkumném souboru.

Pro lepší komparaci je krom setkání s online pornografií dobré zmínit i frekvenci konzumace online pornografie. V rámci našeho výzkumného šetření z 84 respondentů, kteří se setkali s online pornografií, uvedlo 40 respondentů, tedy 36,4 % z celkového výzkumného vzorku, že online pornografii za uplynulých šest měsíců konzumovali jednou měsíčně a méně. Do kategorie příležitostných konzumentů online pornografie s nimi spadá také 19 respondentů, kteří zvolili variantu „párkrát měsíčně“ a pět respondentů, již vybrali možnost „jednou týdně“.

Častých konzumentů online pornografie, konzumujících online pornografii v uplynulých 6 měsících více než jedenkrát týdně, bylo oproti tomu celkově 20 a tvořili 18,18 % respondentů.

I zde můžeme srovnat výsledky s výzkumem Bedrošové et al. (2018), ač se jimi navrhované varianty odpovědí zcela nepřekrývají s těmi zastoupenými v našem výzkumném šetření, jak můžete vidět při srovnání tabulky č. 16 s položkou č. 8 v dotazníku. Přes odlišnosti ve formulaci je však z výsledků patrné, že ve výzkumu Bedrošové et al. (2018) konzumují respondenti pornografický obsah v průměru častěji než respondenti v našem výzkumném šetření. Nižší procento častých konzumentů v rámci našeho výzkumu přisuzujeme nižšímu zastoupení chlapců ve výzkumném vzorku, jelikož s respondenty mužského pohlaví je spojena v průměru vyšší konzumace online pornografie než s respondentkami ženského pohlaví, což se prokázalo jak v rámci našeho šetření, tak i u jiných výzkumů zabývajících se tímto tématem (Bóthe et al., 2022; Farré et al., 2020; Peter a Valkenburg, 2016).

Tabulka č. 16: Výsledky výzkumného šetření Bedrošové et al. (2018) pro respondenty od 15 do 17 let – Frekvence setkání se sexuálním obsahem – Relativní četnost (%)

	Relativní četnost (%)
Denně nebo téměř denně	25
Alespoň jednou týdně	25
Alespoň jednou měsíčně	12
Párkrát	17
Ani jednou	21

Jako faktor, který může mít vliv na výsledky výzkumného šetření, lze zmínit také odlišný věkový profil obou výzkumných souborů, přičemž se studie přiklání spíše k tomu, že konzumace online pornografie u adolescentů s přibývajícím věkem roste (Jhe et al., 2023). To se na našem výzkumném vzorku nepotvrdilo, jelikož má v průměru vyšší věk než soubor ve výzkumu Bedrošové et al. (2018).

V rámci výzkumného šetření jsme se také zabývali tím, zda je mezi žáky SOŠ a SOU rozdíl v užívání online pornografie, což ovšem v určitých aspektech naráželo na komplikace způsobené tím, že jsme pracovali pouze s omezeným výzkumným souborem. Proto i přesto, že v relační otázce č. 1 po provedení testu nezávislosti chí-kvadrát vyšel vyšší výsledek než kritická hodnota převzatá z výzkumu Bóthe et al., (2021b), nemůžeme s jistotou tvrdit, že rozdíl v četnosti konzumace online pornografie se přímo pojí s druhem navštěvované vzdělávací instituce. V tomto ohledu chceme detailněji poukázat na výzkumný soubor, ve kterém je zastoupeno 37 žáků SOU a 74 žáků SOŠ. Z žáků SOU je 64,9 % chlapců a 35,1 % dívek.

U respondentů ze SOŠ je 33,8 % chlapců a 66,2 % dívek. Tento nepoměr mezi pohlavími tak má potenciál ovlivňovat výsledky jednotlivých vzdělávacích institucí. To se potvrdilo v rámci relační otázky č. 2, v níž se jako o poznání významnější faktor projevuje rozdíl na úrovni pohlaví, přičemž jsou to chlapci, kteří jsou v průměru častějšími konzumenty online pornografie než dívky. Na tomto se shodují také další studie, jež jsme již zmínili výše v této kapitole.

Vzhledem ke spojitosti frekvence užívání online pornografie s pohlavím se můžeme také pozastavit u zjištění, že ze 110 respondentů našeho výzkumného šetření užívá online pornografii párkrát týdně nebo častěji 20 z nich, tedy 18,18 %, a to 18 chlapců a dvě dívky. Z chlapeckého výzkumného vzorku tvoří 18 chlapců 36,7 %, zatímco 2 dívky tvoří 3,3 % dívčího výzkumného vzorku. I přes nereprezentativnost výzkumného souboru v rámci našeho šetření můžeme vidět výrazný rozdíl v tom, jak běžně jsou častí konzumenti online pornografie zastoupeni v rámci obou pohlaví. Musíme však znovu zdůraznit, že by bylo chybou při vysoké četnosti konzumace online pornografie automaticky očekávat i výskyt POPU nebo závislostního chování (Böthe et al., 2020a). Na základě položek převzatých z výzkumu Böthe et al. (2021b), které reflektují Griffithsova kritéria pro určení závislostního chování, jsme identifikovali u čtyř respondentů hrubé skóre, jež převyšovalo mezní hodnotu stanovenou ve výzkumu Böthe et al., (2021b). Tito čtyři respondenti tvoří 3,64 % výzkumného souboru, přičemž tři z nich jsou chlapci a jedna dívka. Z chlapecké části výzkumného vzorku, čítající 49 respondentů, tvoří tito tři chlapci 6,12 %, přičemž jedna dívka z 61 respondentek zastoupených ve výzkumném vzorku tvoří 1,6 %. Pokud tyto relativní četnosti srovnáme s daty v přehledové studii Antonse et al. (2022), která zmiňuje i procentuální rozptyl výskytu POPU zjištěný v jednotlivých studiích, spadají naše zjištění do jím vymezených 3–10 % pro chlapecké výzkumné soubory a 1–7 % pro dívčí výzkumné soubory. Toto srovnání však není zcela přesné, jelikož jsme v našem výzkumu neměřili potenciální výskyt POPU, ale závislostního chování spojeného s konzumací online pornografie, což může být jedním z indikátorů POPU.

Při srovnání našich výsledků s výzkumem Böthe et al. (2021b), který testoval výzkumný nástroj PPCS-6-A a identifikoval 10,3 % respondentů s rizikem výskytu POPU, je náš výsledek výrazně nižší, což ovšem primárně přisuzujeme velikosti našeho výzkumného souboru a nižšímu počtu chlapců zastoupených v rámci zkoumaného vzorku. Ve výzkumu Böthe et al. (2021b) zastupovali chlapci 64,5 % respondentů. Opět upozorňujeme na to, že srovnáváme námi indikované závislostní chování s daleko přesněji změřeným výskytem POPU, a srovnání

tedy není zcela přesné. Vzhledem k dostupným datům je však výskyt POPU to nejbližší, co můžeme s výsledky získanými v našem výzkumném šetření porovnávat.

Dalším zajímavý zjištěním ve vztahu k závislostnímu chování je to, že u tří ze čtyř respondentů přesahujících mezní hranici hrubého skóre v návaznosti na jejich odpovědi v položkách č. 7 a č 18 nejsme schopni určit, zda se nejedná pouze o jimi subjektivně vnímanou míru závislostního chování založenou na rozporu s jejich morálním či náboženským přesvědčením, tedy o SPOPU. Rozdíl ve výskytu POPU při započítání faktoru SPOPU tak může být výrazně nižší.

Frekvence konzumace online pornografie a potenciální výskyt závislostního chování u adolescentů ovšem nejsou jediná zjištění, která z výzkumného šetření vyplynula. Pro oblast prevence může být také důležité znát formu a způsoby, jak se adolescenti s online pornografií setkávají, v kolika letech to bývá poprvé a prostřednictvím jakých technologií. Z našeho výzkumného šetření vyplynulo, že se respondenti poprvé setkali s online pornografií mezi 12 a 13 rokem s tím, že u chlapců to bývá dříve než u děvčat. Průměrný věk pro setkání s online pornografií byl v rámci výzkumného vzorku u chlapců 12,04 let, zatímco u dívek 12,69 let. To se liší od výzkumu ze Spojených států amerických, kde byl průměrný věk setkání s online pornografií pro chlapce 13 let a pro dívky 17 let ([Herbenick et al., 2020](#)). Daleko menší rozdíl v průměrném věku mezi dívčími a chlapeckými respondenty v našem výzkumném vzorku můžeme přisuzovat řadě faktorů, mezi kterými je například i hypotéza, že rozdíly v konzumaci pornografie mezi muži a ženami se snižují podle toho, v jak liberální zemi je výzkum prováděn ([Ševčíková et al., 2014a](#)). Důležitou roli zde však hraje také velikost výzkumného vzorku, z něhož 15 respondentů nikdy nevidělo online pornografii, přičemž tyto respondenty z 80 % tvoří dívky. Tito respondenti nebyli započítáni do statistiky průměrného věku prvního setkání s online pornografií, a tak je průměrný věk dívek pravděpodobně nižší, než jaká je reálná hodnota. Ve vztahu k prevenci lze ještě poznamenat, že u adolescentů, kteří se setkají s pornografií před 12 rokem, vzrůstají rizika, jež se pojí s konzumací online pornografie. Tato rizika byla v této práci již zmíněna v rámci její teoretické části ([Dwulit a Rzymiski, 2019](#)). Co se týče technologií používaných adolescenty ke konzumaci online pornografie, 83 % respondentů používá telefon, což koresponduje se statistikou Pornhub ([Pornhub, © 2023](#)), která hovoří o 84 % návštěv pocházejících z chytrých telefonů. Opět zdůrazňujeme, že chytrý telefon poskytuje uživateli maximální soukromí a okamžitou dostupnost pornografického obsahu, čímž činí rodičovský dozor významně komplikovanější, a je tak do značné míry na daném adolescentovi, jaký obsah bude konzumovat.

Jako zdroj pornografie ve výzkumném souboru nejčastěji zmiňovali respondenti webovou stránku Pornhub, kterou napsalo 98 % z 54 respondentů odpovídajících na položku č. 11 v dotazníkovém šetření. Po něm následovaly stránky XVideos a Redtube, které napsalo 18,5 % odpovídajících respondentů, načež byl 14,8 % zmíněn portál Xhamster a 7,4 % odpovídajících zaznamenalo český internetový web Freevideo. I přesto, že je po XVideos až druhou nejnavštěvovanější stránkou s online pornografií na světě, má Pornhub očividně u adolescentů v České republice dobře vybudovanou vlastní značku, což se ukázalo také v naší bakalářské práci zaměřené na žáky 6. až 9. tříd základních škol a gymnázií ([Balík, 2022](#)). To, že jsou právě tyto velké internetové stránky nejvíce populární mezi adolescenty, může být v oblasti prevence pozitivním faktorem. U větších internetových platform je totiž snazší vymahatelnost platné legislativy, která může mířit například i na větší ochranu dětí na internetu, tak jako to aktuálně dělá Evropský akt o digitálních službách (dále DSA), jenž vešel plně v platnost v únoru 2024. DSA se snaží zefektivnit tzv. „age gates“ a ukládá velkým internetovým subjektům povinnost umožňovat efektivnější nahlašování nezákonného obsahu. I přesto, že se DSA vztahuje i na menší stránky poskytující online pornografii, tak může být složitější je efektivně postihnout za nedodržování nastavených pravidel. Díky koncentraci adolescentů na větších internetových stránkách je tak možné, že se v rámci DSA skutečně podaří regulovat online pornografii na místech, odkud ji adolescenti v České republice nejčastěji získávají. Reálný dopad této legislativy však budeme schopni zpětně vyhodnotit až po určitém čase.

Do oblasti prevence je možné vztáhnout také jiná zjištění z výzkumného šetření. Z respondentů spadajících do definice častých konzumentů pornografie by se 36 % nikomu nesvěřilo, pokud by zjistili, že mají problém s užíváním online pornografie. Dalších 20 % z těchto respondentů odmítlo na otázku odpovědět. Dále odpovědělo 28 % vybraných respondentů, že by se svěřili kamarádce či kamarádovi (viz graf č. 5). Neschopnost komunikovat o problému, ať už je to z důvodu tabuizace, zahanbování nebo bagatelizace, je samo o sobě rizikovým faktorem, jelikož znemožňuje mít v rámci prevence efektivní přehled o výskytu daného jevu. Žákům je proto potřeba poskytovat informace o potenciálních rizicích spojených s užíváním online pornografie, aby se v případě výskytu POPU byli ochotni podělit s někým dalším o tom, že mají problémy. V rámci komunikace a poskytování ověřených informací by to stále měli být buď rodiče nebo učitelé, kteří je žákům zprostředkují. Podle odpovědí se však pouze 35 % respondentů někdy bavilo s rodiči o online pornografii a 42 % respondentů se o tématu bavilo s vyučujícím, přičemž rizika online pornografie vysvětlil vyučující pouze u 35 % respondentů. Zajímavým zjištěním je také to, že až 33,6 % respondentů

se nikdy o online pornografii s vyučujícím nebavilo a zároveň ani nechce. Na úrovni středních škol a učilišť v komunikaci vyučujících o online pornografii není významný rozdíl a nemůžeme tak říct, že by odborné střední školy v tomto ohledu zaostávaly za učilišti nebo naopak. Je klíčové, aby si krom vyučujících uvědomili svou roli také rodiče, kteří mohou postupnou mediací nebo částečnými restrikcemi předejít setkání svého dítěte s pornografickým obsahem v útlém věku.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá popisem rizikového sexuálního chování ve vztahu k užívání online pornografie u žáků 1.–4. ročníků středních škol a učilišť a zjišťováním výskytu projevů závislostního chování ve vztahu k online pornografii.

V teoretické části, rozdělené na tři kapitoly, poskytuje práce popis rizikového sexuálního chování adolescentů ve vztahu k užívání online pornografie a pojmenovává také jednotlivá rizika, která jsou s tím spojená. Vymezuje také, jak se ve vztahu k online pornografii může projevovat závislostní chování a charakterizuje základní preventivní opatření rizikového sexuálního chování u adolescentů. První kapitola definuje rizikové chování a poskytuje jeho kategorizace, do nichž zasazuje rizikové sexuální chování a jeho jednotlivé projevy. Kapitola se detailněji věnuje teorii problémového chování formulované Jessorem a představuje koncept rizikových a protektivních faktorů. Druhá kapitola již přímo definuje pornografii a detailněji popisuje specifika spojená s jejím šířením v prostředí internetu, přičemž je důraz kladen na rizikové faktory a potenciální riziko vzniku závislostního chování. Třetí kapitola je věnována vývojové charakteristice adolescentů s důrazem na biologický vývoj a dimenzi sexuality. Nabízí také popis primární prevence, se kterou se adolescent může ze strany státu a školy setkat, a odkazuje na konkrétní preventivní programy poskytující primární prevenci různých forem rizikového sexuálního chování, a to včetně problematické konzumace online pornografie.

V empirické části práce, jež se sestává ze čtyř kapitol, jsme zjistili aktuální stav dílčích aspektů rizikového sexuálního chování a popsali výskyt užívání online pornografie u vybraných respondentů 1.–4. ročníků vybraných středních škol a učilišť. Zmapovali jsme také rozdíly v užívání online pornografie u vybraných respondentů na úrovni příslušnosti k vzdělávací instituci, ale i na základě pohlaví. Ve čtvrté kapitole popisujeme aktuální stav zkoumané problematiky a doplňujeme práci o aktuální informace, které ještě nebyly zmíněny v teoretické části práce. V páté kapitole stanovujeme deskriptivní a relační otázky včetně formulace příslušných věcných a statistických hypotéz. V rámci kapitoly také detailněji popisujeme strukturu námi realizovaného výzkumu včetně volby metody a výzkumného nástroje ve formě dotazníkového šetření, přičemž vysvětlujeme důvody pro výběr a formulaci všech na něm zastoupených položek. V šesté kapitole popisujeme data získaná během výzkumného šetření a přehledně je promítáme do grafů a tabulek. V sedmé kapitole následně diskutujeme relevanci našich zjištění v širším kontextu aktuální odborné literatury.

V rámci této diplomové práce jsme na vybraném výzkumném vzorku zjistili, že až 76 % respondentů se někdy setkalo s online pornografickým obsahem ve formě videa, přičemž alespoň 64 % respondentů u takového obsahu někdy záměrně trávilo čas. Průměrný věk prvního setkání s online pornografií byl u chlapců zastoupených ve výzkumném šetření 12,04 let, což se nijak výrazně neodlišuje od výsledků zahraničních studií na podobné téma. Zajímavým zjištěním byl průměrný věk prvního setkání s pornografickým obsahem u dívek, jenž byl 12,69 let a liší se tak od chlapeckého průměru pouze o 0,65 let. Tento výsledek ovšem nezapočítává 15 respondentů, kteří odpověděli, že se nikdy s online pornografií nesečkali, z nichž 80 % tvoří dívky. Dalším zjištěním bylo, že z častých konzumentů pornografie, kteří ve vzorku zastupovali 18,18 % respondentů, na základě odpovědí v dotazníkovém šetření vykazovali čtyři jedinci příznaky závislostního chování, což tvoří 3,64 % výzkumného souboru. Tři z těchto respondentů odpovídali na příslušné položky v dotazníku způsobem, kvůli kterému je problematické rozlišit, zda se nejedná spíše o projevy SPOPU než o skutečné projevy závislostního chování, jelikož motivace k jejich odpovědím mohla pocházet z rozporu jejich chování s vlastními morálními hodnotami. Výsledek mohl být také do určité míry ovlivněn vyšším zastoupením dívek v rámci výzkumného vzorku.

K užívání online pornografie používá většina adolescentů chytrý telefon a navštěvuje za tímto účelem velké webové stránky, mezi nimiž primárně dominuje Pornhub. Znepokojující ve vztahu k jejich konzumaci pornografického obsahu může být to, že až 65 % výzkumného vzorku se o online pornografii nikdy nebavilo s žádným členem rodiny a 58 % se o ní nikdy nebavilo s vyučujícím, takže se respondenti s tímto obsahem často setkávají bez toho, že by byli jakkoliv poučeni o rizicích spojených s jeho konzumací. Je ovšem potřeba počítat také s tím, že o takové poučení spousta adolescentů ani nestojí, což potvrdilo 33,6 % respondentů v rámci výzkumného vzorku.

Tato diplomová práce poskytuje aktuální data týkající se rizikového sexuálního chování spojeného s užíváním online pornografie u adolescentů na území ORP Znojmo. Co se týká rizik zmíněných v úvodu práce v souvislosti s neochotou škol realizovat výzkumné šetření týkající se sexuality žáků, tato obava se ukázala jako relevantní, jelikož se neochota k účasti na dotazníkovém šetření projevila jak na úrovni ředitelů jednotlivých škol v ORP Znojmo, tak na úrovni žáků, kteří na výzkumu neparticipovali. Hlavní limity našeho výzkumu tkví právě v omezeném výzkumném souboru, přičemž nízké množství respondentů nedovoluje v návaznosti na analýzu výsledků zobecňovat naše zjištění na celou populaci žáků středních škol a učilišť.

Soubor tedy vzhledem k nízké návratnosti dotazníků není reprezentativní pro populaci studentů středních škol a učilišť v Česku a zastupuje pouze zkoumanou skupinu na území ORP Znojmo.

Dalším faktorem limitujícím zobecnitelnost našich zjištění je to, že jsme pro šíření výzkumného nástroje zvolili distribuci dotazníků elektronickou poštou namísto shromažďování dat v rámci jednotlivých tříd za naší přítomnosti nebo pod dohledem třídních učitelů. Neměli jsme tak možnost ovlivnit návratnost dotazníků a měli jsme nižší kontrolu nad shromažďováním odpovědí. To se projevilo například v tom ohledu, že jsme nebyli schopni ovlivnit, v jakém prostředí respondent náš dotazník vyplňuje a jestli ho přitom neovlivňuje nikdo další. Absence naší přítomnosti při vyplňování dotazníkového šetření také poskytovala prostor pro případná nedorozumění a misinterpretaci jednotlivých položek, jelikož respondenti neměli při vyplňování možnost se zeptat výzkumníka na to, jak byla daná položka myšlena. Nami zvolená metoda dotazníkového šetření a design v něm zastoupených položek zároveň vyžadoval od respondentů vlastní zhodnocování jejich stavu a situace, což dále snižuje validitu získaných dat.

Budoucí výzkumy navazující na šetření realizované v této diplomové práci by se měly zaměřovat na výskyt POPU v populaci adolescentů, přičemž by ty kvantitativně orientované měly zkoumat danou problematiku pomocí standardizovaných výzkumných nástrojů, aby byla získaná data dobře srovnatelná. Zvolené výzkumné nástroje by měly brát v potaz existenci SPOPU a být schopné upravovat získaná data podle zaznamenané míry jeho výskytu. Další výzkum by se měl také detailněji zabývat vlivem pohlaví adolescentů na míru užívání online pornografie, nejlépe v širším kontextu adolescentní sexuality. V českém prostředí v současnosti chybí komplexní výzkum mapující sexuální chování v Česku, a to jak u dospělé populace, tak u adolescentů. Tento výzkum by poskytl relevantní data pro srovnávání výsledků různých šetření, jelikož srovnávání s výsledky zahraničních výzkumů může být potenciálně problematické vzhledem k možným odlišným kulturním a legislativním specifikům.

Větší pozornost výzkumníků v rámci České republiky by si také zasloužil věk a forma prvního setkání s online pornografií, jelikož získaná data mohou být užitečná v oblasti prevence a v současnosti jich v rámci českého výzkumného prostředí není dostatek. V této oblasti by se výzkum měl zaměřit také na potenciální souvislosti mezi věkem získání neomezeného přístupu na internet a věkem prvního setkání s online pornografií. Toto téma považujeme za velice aktuální v souvislosti s potenciálním rizikovým vlivem digitálních technologií na vývoj dítěte v útlém věku, jelikož po poskytnutí chytrého telefonu řeší rodiče problém, jak dítě efektivně

ochránit před patologickým obsahem dostupným v kyberprostoru. Je možné například vytvořit filtr obsahu na domácí internetové síti nebo nainstalovat do zařízení software rodičovské kontroly, který dnes již běžně bývá součástí těch nejrozšířenějších operačních systémů. Jelikož se ale každý software nebo filtr dá nějakým způsobem obejít, je primárně důležité své děti vzdělávat a být jim vzorným příkladem v oblasti užívání internetu. Pouze v takovém případě budou děti ochotné respektovat jasně stanovená pravidla a hranice, které rodič ve vztahu k chytrému telefonu nastaví. Srovnání efektivity restriktivního a permissivního přístupu k prevenci rizikového chování v kyberprostoru je v tomto ohledu také zajímavým tématem, jemuž by se další výzkum mohl věnovat.

Seznam použité literatury a zdrojů

AGUILAR-VAFAIE, Maria; ROSHANI, Mehrnoosh; HASSANABADI, Hamidreza; MASOUDIAN, Zahra a AFRUZ, Gholam, 2011. Risk and protective factors for residential foster care adolescents. Online. *Children and Youth Services Review*. Roč. 33, č. 1, s. 1–15. ISSN 0190-7409, Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.chilgyouth.2010.08.005>. [cit. 2024-01-28].

AJZEN, Icek, 1991. The theory of planned behavior. Online. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. Roč. 50, č. 2, s. 179–211. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T). [cit. 2024-01-28].

ALEXANDRAKI, K.; STAVROPOULOS, V.; BURLEIGH, T. L.; KING, D. L.; GRIFFITHS, M. D, 2018. Internet pornography viewing preference as a risk factor for adolescent Internet addiction: The moderating role of classroom personality factors. Online. *Journal of Behavioral Addictions*. Roč. 7, č. 2, s. 423–432. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.7.2018.34>. [cit. 2024-01-28].

ANDRIE, E. K.; SAKOU, I. I.; TZAVELA, E. C.; RICHARDSON, C.; TSITSIKA, A. K., 2021. Adolescents' Online Pornography Exposure and Its Relationship to Sociodemographic and Psychopathological Correlates: A Cross-Sectional Study in Six European Countries. Online. *Children (Basel)*. Roč. 8, č. 10. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/children8100925>. [cit. 2024-01-28].

ANTONS, S.; ENGEL, J.; BRIKEN, P.; KRÜGER, T., H., C.; BRAND, M. 2022. Treatments and interventions for compulsive sexual behavior disorder with a focus on problematic pornography use: A preregistered systematic review. *Journal of Behavioral Addictions*. Roč. 11, č. 3, s. 643-666. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.2022.00061>. [cit. 2024-01-28].

AVAST, 2024. *Bud' safe online*. Online. Dostupné z: <https://www.avast.com/cz/besafeonline/pro-media> [cit. 2024-02-02].

BALÍK, Štěpán, 2022. *Rizikové sexuální chování u žáků 2. stupně základních škol a víceletých gymnázií*. Online, bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Dostupné z: <https://theses.cz/id/i77184/>. [cit. 2024-01-28].

BANDURA, A., 1977. *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

BEDROŠOVÁ, M., HLAVOVÁ, R., MACHÁČKOVÁ, H., DĚDKOVÁ, L., ŠMAHEL, D., 2018. *Czech children on the internet: Report from a survey at primary and secondary schools*. Online. Project EU Kids Online IV – the Czech Republic. Brno: Masaryk University. Dostupné z: https://irtis.muni.cz/media/3137007/eu_kids_online_report_2018_en_main.pdf

BĚLÍK, Václav; SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava; KRAUS, Blahoslav; ANTL, Miroslav a HERYNKOVÁ, Marie, 2022. *Sociální patologie – vybraná ohrožení pedagogů*. Červený Kostelec: Pavel Mervart. ISBN 978-80-7465-534-0.

BLATNÝ, Marek, 2016. *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3462-3

BLINKA, Lukáš, 2015. *Online závislosti: jednání jako droga?: online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Psyché (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-210-7975-5.

BLINKA, L.; SEVCIKOVA, A.; DREIER, M.; SKARUPOVA, K. a WOELFLING, K., 2022. Online Sex Addiction: A Qualitative Analysis of Symptoms in Treatment-Seeking Men. Online. *Frontiers in Psychiatry*. Roč. 13, č. 1. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpsy.2022.907549>. [cit. 2024-01-28].

BLOCK, J. J., 2008. Issues for DSM-V: Internet addiction. Online. *American Journal of Psychiatry*. Roč. 165, č. 3, s. 306–307. Dostupné z: <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2007.07101556>. [cit. 2024-01-28].

BORRACCINO, A.; MARENCO, N.; DALMASSO, P.; MARINO, C. a CIARDULLO, S., 2022. The 2018 HBSC-Italia Group. Problematic Social Media Use and Cyber Aggression in Italian Adolescents: The Remarkable Role of Social Support. Online. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Roč. 19, č. 15, s. 9763. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph19159763>. [cit. 2024-01-28].

BÓTHE, Beáta; TÓTH-KIRÁLY, István; ZSILA, Ágnes; GRIFFITHS, Mark; DEMETROVICS, Zsolt et al., 2018. The development of the problematic pornography consumption scale (PPCS). Online. *The Journal of Sex Research*. Roč. 55, č. 3, s. 395-406. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1291798>. [cit. 2024-01-28].

BÓTHE, B.; TÓTH-KIRÁLY, I.; POTENZA, M. N.; OROSZ, G. a DEMETROVICS, Z., 2020a. High-Frequency Pornography Use May Not Always Be Problematic. Online. *The Journal of Sexual Medicine*. Roč. 17, č. 4, s. 793–811. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2020.01.007>. [cit. 2024-01-28].

BÓTHE, B., BAUMGARTNER, C., SCHAUB, M., P., DEMETROVICS, Z., OROSZ, G. 2020. Hands-off: Study protocol of a two-armed randomized controlled trial of a web-based self-help tool to reduce problematic pornography use. *J Behav Addict*. Roč. 9, č. 2, s. 433-445. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.2020.00037>. [cit. 2024-01-28].

BÓTHE, B.; TÓTH-KIRÁLY, I.; BELLA, N.; POTENZA, M. N.; DEMETROVICS, Z. a OROSZ, G., 2021a. Why do people watch pornography? The motivational basis of pornography use. Online. *Psychology of Addictive Behaviors*. Roč. 35, č. 2, s. 172–186. Dostupné z : <https://doi.org/10.1037/adb0000603>. [cit. 2024-01-28].

BOTHE, B.; VAILLANCOURT-MOREL M. P.; DION J.; ŠTULHOFER A.; BERGERON, S., 2021b. Validity and reliability of the short version of the Problematic Pornography Consumption Scale (PPCS-6-A) in adolescents. *Psychol Addict Behav*. Roč. 35. Č. 4, s. 486-500. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/adb0000722>. [cit. 2024-01-28].

BOTHE, B.; VAILLANCOURT-MOREL, M., P.; DION, J.; PAQUETTE, M., M.; MASSE-PFISTER, M. et al., 2022. A Longitudinal Study of Adolescents' Pornography Use Frequency, Motivations, and Problematic Use Before and During the COVID-19 Pandemic. *Archives of sexual behavior*, Roč. 51, č. 1, s. 139–156. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10508-021-02282-4>. [cit. 2024-01-28].

BULOT, C.; LEURENT, B. a COLLIER, F., 2015. Pornography sexual behaviour and risk behaviour at university. Online. *Sexologies*. Roč. 24, č. 4, s. 78–83, ISSN 1158-1360, Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.sexol.2015.09.006>. [cit. 2024-01-28].

BURTÄVERDE, V.; JONASON, P. K.; GIOSAN, C. a ENE, C. 2021. Why do people watch porn? An evolutionary perspective on the reasons for pornography consumption. Online. *Evolutionary Psychology*. Roč. 19, č. 2. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/14747049211028798>. [cit. 2024-01-28].

CENTERS FOR DISEASE CONTROL AND PREVENTION (CDC), 2021. *Youth Risk Behavior Survey: Data Summary & Trends Report 2011-2021*. Online, PDF. Centers for Disease Control and Prevention. Dostupné z: https://www.cdc.gov/healthyyouth/data/yrbs/pdf/YRBS_Data-Summary-Trends_Report2023_508.pdf. [cit. 2024-01-28].

COLLINS, R. L.; STRASBURGER V. C.; BROWN J. D.; DONNERSTEIN E.; LENHART A. et al., 2017. Sexual Media and Childhood Well-being and Health. Online. *Pediatrics*. Roč. 140, č. 2, s. 162–166. Dostupné z: <https://doi.org/10.1542/peds.2016-1758x>. [cit. 2024-01-28].

CRABBE, M., FLOOD, M., ADAMS, K., 2024. Pornography exposure and access among young Australians: a cross-sectional study, *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 2024, Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.anzjph.2024.100135>. [cit. 2024-01-28].

ČSÚ, 2023a. *Informační společnost v číslech: Česká republika a EU*. Online, PDF. Praha: Český statistický úřad – Odbor statistik rozvoje společnosti. Č. j. CSU-003450/2023-63. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186455/06100423.pdf/879a3104-e54c-4f4e-b768-b0bd057ac006?version=1.3>. [cit. 2024-01-28].

ČSÚ, 2023b. *Školství v Jihomoravském kraji ve školním roce 2022/2023*. Online, PDF. Praha: Český statistický úřad – Oddělení informačních služeb. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xb/skolstvi-v-jihomoravskem-kraji-ve-skolnim-roce-20222023>

DANEBACK, K.; TRÆEN, B. a MÅNSSON, S.-A., 2009. Use of pornography in a random sample of Norwegian heterosexual couples. Online. *Archives of Sexual Behavior*. Roč. 38, č. 5, s. 746–753. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10508-008-9314-4>. [cit. 2024-01-28].

DEUTSCH, A. R.; SLUTSKE, W. S.; HEATH, A. C.; MADDEN, P. A. F. a MARTIN, N. G., 2014. Substance Use and Sexual Intercourse Onsets in Adolescence: A Genetically Informative Discordant Twin Design. Online. *Journal of Adolescent Health*. Roč. 54, č. 1, s. 114–116. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2013.07.013>. [cit. 2024-01-28].

DE ALARCON, R. ; DE LA IGLESIA, J. I. ; CASADO, N. M. a MONTEJO, A. L., 2019. Online porn addiction: What we know and what we don't—A systematic review. Online. *Journal of Clinical Medicine*. Roč. 8, č. 1, s. 91. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/jcm8010091>. [cit. 2024-01-28].

DOLEJŠ, Martin, 2010. *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. Monografie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2642-6.

- DOLEJŠ, M. a OREL, M., 2017. *Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN: 978-80-244-5252-4.
- DROUBAY, B. A., BUTTERS, R. P., & SHAFER, K., 2021. The pornography debate religiosity and support for censorship. *Journal of Religion and Health*, Roč. 60, s. 1652–1667. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10943-018-0732-x>
- DWULIT, A. D., RZYMSKI, P., 2019. Prevalence, Patterns and Self-Perceived Effects of Pornography Consumption in Polish University Students: A Cross-Sectional Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Roč. 16, č. 10 s. 1861, Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph16101861>. [cit. 2024-01-28].
- ERIKSON, Erik, 2022. *Dětství a společnost*. Jan VALEŠKA (překladatel). Klasici (Portál). Praha: Portál, ISBN 978-80-262-1956-9.
- FARRÉ, J. M.; MONTEJO, A. L.; AGULLÓ, M.; GRANERO, R.; ACTIS, C. C. et al., 2020. Pornography Use in Adolescents and Its Clinical Implications. Online. *Journal of Clinical Medicine*. Roč. 9, č. 11, s. 3625. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/jcm9113625>. [cit, 2024-01-28].
- FERNANDEZ, David a GRIFFITHS, Mark, 2019. Psychometric instruments for problematic pornography use: A systematic review. Online. *Evaluation & the health professions*. Roč. 44, č. 2, s. 111–141. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0163278719861688>. [cit. 2024-01-28].
- FERNANDEZ, D. P.; GRIFFITHS, M., D., 2021. Psychometric Instruments for Problematic Pornography Use: A Systematic Review. *Evaluation & the Health Professions*. Roč. 44, č.2, s. 111-141. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0163278719861688>
- FESTL, R.; REER, F. a QUANDT, T., 2019. Online sexual engagement and psychosocial well-being: The mediating role of sexual victimization experiences. Online. *Computers in Human Behavior*. Roč. 98, s. 102–110. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.04.010>. [cit. 2024-01-28].
- FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří, 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Psyché (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0.

FISHER, William a BARAK, Azy, 1991. Pornography, erotica, and behavior: More questions than answers. Online. *International Journal of Law and Psychiatry*. Roč. 14, č. 1–2, s. 65–83. ISSN 0160-2527. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/0160-2527\(91\)90025-i](https://doi.org/10.1016/0160-2527(91)90025-i). [cit. 2024-01-28].

FOUBERT, J. a BRIDGES, A., 2016. Predicting Bystander Efficacy and Willingness to Intervene in College Men and Women: The Role of Exposure to Varying Levels of Violence in Pornography. Online. *Violence Against Women*. Roč. 23, č. 6. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1077801216648793>. [cit. 2024-01-28].

GILLIGAN, Carol, 2001. *Jiným hlasem: o rozdílné psychologii žen a mužů*. Spektrum, Praha: Portál. ISBN 80-7178-402-8.

GIORDANO, A. L.; SCHMIT, M. K. ; CLEMENT, K. ; POTTS, E. E. a GRAHAM, A. R., 2022. Pornography Use and Sexting Trends Among American Adolescents: Data to Inform School Counseling Programming and Practice. Online. *Professional School Counseling*. Roč. 26, č. 1. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/2156759X221137287>. [cit. 2024-01-28].

GOODMAN, A., 2008. Neurobiology of Addiction: An Integrative Review. Online. *Biochemical Pharmacology*. Roč. 75, č. 1, s. 266–322. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.bcp.2007.07.030>. [cit. 2024-01-28].

GRAHAM, R. a KAHN, N. F., 2019. *Promoting Positive Adolescent Health Behaviors and Outcomes: Thriving in the 21st Century*. Online. Washington: National Academies Press. ISBN: 978-0-309-49677-3. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK554988/>. [cit. 2024-01-28].

GRIFFITHS, M. A., 2005. ‘Components’ model of addiction within a biopsychosocial framework. Online. *Journal of Substance Use*. Roč. 10 č. 4, s. 191–197. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14659890500114359>. [cit. 2024-01-28].

GRIFFITHS, M. D.; KUSS, D. J. a DEMETROVISCOS, Z., 2014. Social Networking Addiction: An overview of preliminary findings. Online. In: ROSENBERG, K. a FEDER, L. *Behavioral Addictions. Criteria, evidence and treatment*. London: Elsevier, s. 119–141. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-407724-9.00006-9>. [cit. 2024-01-28].

GRUBBS, J. B.; WILT, J. A.; EXLINE, J. J.; PARGAMENT, K. I. a KRAUS, S. W., 2018. Moral disapproval and perceived addiction to internet pornography: a longitudinal examination. Online. *Addiction*. Roč. 113, č. 3, s. 496–506. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/add.14007>. [cit. 2024-01-28].

GRUBBS, J. B.; KRAUS, S. W. a PERRY, S. L., 2019. Self-reported addiction to pornography in a nationally representative sample: The roles of use habits, religiousness, and moral incongruence. Online. *Journal of Behavioral Addictions*. Roč. 8, č. 1, s. 88–93. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.7.2018.134>. [cit. 2024-01-28].

GRUBBS, J. B.; LEE, B. N.; HOAGLAND, C. K.; KRAUS, S. W. a PERRY, S. L., 2020. Addiction or transgression? Moral incongruence and self-reported problematic pornography use in a nationally representative sample. Online. *Clinical Psychological Science*. Roč. 8, č. 5, s. 936–946. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/2167702620922966>. [cit. 2024-01-28].

GULLOTA, Thomas; ADAMS, Gerald a MARKSTROM, Carol, 2000. *The Adolescent Experience*. New York: Academic Press. ISBN 978-0123055606.

HARPER, C. a HODGINS, D. C., 2016. Examining Correlates of Problematic Internet Pornography Use Among University Students. Online. *Journal of Behavioral Addictions*. Roč. 5, č. 2, s. 179–191. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.022>. [cit. 2024-01-28].

HERBENICK, D.; FU, T., C.; WRIGHT, P.; PAUL, B.; GRADUS, R., 2020. Diverse sexual behaviors and pornography use: findings from a nationally representative probability survey of Americans aged 18 to 60 years. *Journal of Sexual Medicine*. Roč. 17, č. 4, s. 623–633. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2020.01.013>. [cit. 2024-01-28].

HIRSCH, B. a DUBOIS, D., 1991. Self-esteem in early adolescence: The identification and prediction of contrasting longitudinal trajectories. Online. *Journal of Youth and Adolescence*. Roč. 20, č. 1, s. 53–72. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/bf01537351>. [cit. 2024-01-28].

HORSKÁ, Bohuslava; LÁSKOVÁ, Andrea a PTÁČEK, Ladislav, 2010. *Internet jako cesta pomoci: internetové poradenství pro pomáhající profese*. Učebnice pro obor sociální práce (Sociologické nakladatelství (SLON)), sv. 12. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-034-6.

- HOU, Juan; JIANG, Yingying; CHEN, Shuangyi; HOU, Yingying; WU, Jingyi et al., 2019. Cognitive mechanism of intimate interpersonal relationships and loneliness in internet-addicts: An ERP study. Online. *Addictive Behaviors Reports*. Roč. 10. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2019.100209>. [cit. 2024-01-28].
- HUNTINGTON, C.; MARKMAN, H. a RHOADES, G., 2021. Watching pornography alone or together: longitudinal associations with romantic relationship quality. Online. *Journal of Sex and Marital Therapy*. Roč. 47, č. 2, s. 130–146. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/0092623x.2020.1835760>. [cit. 2024-01-28].
- CHARLES, P. a MEYRICK, J., 2018. Exploring the way sexually explicit material informs sexual beliefs, understanding and practices of young men: A qualitative survey. Online. *Journal of Health Psychology*. Roč. 25, č. 13–14. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1359105318788736>. [cit. 2024-01-28].
- CHEN, L.; JIANG, X.; LUO, X.; KRAUS, S. W. a BŐTHE, B., 2022. The role of impaired control in screening problematic pornography use: Evidence from cross-sectional and longitudinal studies in a large help-seeking male sample. Online. *Psychology of Addictive Behaviors*. Roč. 36, č. 5, s. 537–546. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/adb0000714>. [cit. 2024-01-28].
- CHARLTON, J. P. a DANFORTH, I. D., 2010. Validating the distinction between computer addiction and engagement: online game playing and personality. Online. *Behaviour & Information Technology*. Roč. 29, č. 6, s. 601–613. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/01449290903401978>. [cit. 2024-01-28].
- CHMELÍK, Jan, 2003. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál. ISBN 8071787396.
- ITZIN, Catherine, 2002. Pornography and the Construction of Misogyny. Online. *The Journal of Sexual Aggression*. Roč. 8, č. 3, s. 4–42. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13552600.2002.10516332>. [cit. 2024-01-2028].
- JEDLIČKA, Richard, 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Psyché (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5447-5.
- JESSOR, Richard, 1991. Risk behavior in adolescence: A psychosocial framework for understanding and action. Online. *Journal of Adolescent Health*. Roč. 12, č. 8, s. 597–605. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/1054-139X\(91\)90007-K](https://doi.org/10.1016/1054-139X(91)90007-K). [cit. 2024-01-28].

JESSOR, Richard, 1998. *New perspectives on adolescent risk behaviour*. Online. New York: Cambridge University Press. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511571138>. [cit. 2024-01-28].

JESSOR, R.; TURBIN, M. S.; COSTA, F. M.; DONG, Q. a ZHANG, H., 2003. Adolescent problem behavior in China and the United States: Across-national study of psychosocial protective factors. Online. *Journal of Research on Adolescence*. Roč. 13, č. 3, s. 329–360. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/1532-7795.1303004>. [cit. 2024-01-28].

JESSOR, Richard, 2016. *The Origins and Development of Problem Behavior Theory*. Online. Advancing Responsible Adolescent Development. Cham: Springer. ISBN 978-3-319-40886-6. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-40886-6> [cit. 2024-01-28].

Jhe, G., B.; Addison J.; Lin, J.; Pluhar, E. 2023. Pornography use among adolescents and the role of primary care. *Fam Med Community Health*. Roč. 11, č.1, Dostupné z: <https://doi.org/10.1136/fmch-2022-001776>.

JING, Z.; LI, J.; WANG, Y. a ZHOU, C., 2023. Prevalence and Trends of Sexual Behaviors Among Young Adolescents Aged 12 Years to 15 Years in Low and Middle-Income Countries: Population-Based Study. Online. *JMIR Public Health Surveillance*. Roč. 9. Dostupné z: <https://doi.org/10.2196/45236>. [cit. 2024-01-28].

JONÁŠOVÁ, Iveta, 2015. Příloha č. 18: Co dělat když – Intervence pedagoga: Rizikové sexuální chování. Online. In: MŠMT, 2010. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Č. j. 21291/2010-28. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Priloha_18_Rizikove_sexualni_chovani.doc. [cit. 2024-01-28].

JULES A JIM, 2024. *Práce se třídou. Specifická primární prevence*. Online. Jules a Jim. Dostupné z: https://julesajim.cz/prace_se_tridou/. [cit. 2024-01-28].

KABIČEK, Pavel; CSÉMY, Ladislav a HAMANOVÁ, Jana, 2014. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-793-4.

KABIRU, C. W.; BEGUY, D.; NDUGWA, R. P.; ZULU, E. M. a JESSOR, R., 2012. “Making it”: Understanding adolescent resilience in two informal settlements (slums) in Nairobi, Kenya. Online. *Child and Youth Services*. Roč. 33, č. 1, s. 12–32. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/0145935X.2012.665321>. [cit. 2024-01-28].

KALMAN, Michal; SIGMUND, Erik; SIGMUNDOVÁ, Dagmar; HAMŘÍK, Zdeněk; BENEŠ, Luděk et al., 2011. *Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků: na základě mezinárodního výzkumu uskutečněného v roce 2010 v rámci mezinárodního projektu „Health Behaviour in school-aged Children: WHO Collaborative Cross-national study (HBSC)*. Online, PDF. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2986-1. Dostupné z: https://hbsc.cz/wp-content/uploads/2018/09/narodni_zprava_zdravi_ziv_styl.pdf. [cit. 2024-01-28].

KIM, Ho-Kyung a DAVIS, Keith., 2009. Toward a Comprehensive Theory of Problematic Internet Use: Evaluating the Role of Self-Esteem, Anxiety, Flow and the Self-Rated Importance of Internet Activities. Online. *Computers in Human Behavior*. Roč. 25, č. 2, s. 490–500. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2008.11.001>. [cit. 2024-01-28].

KLOEP, M. GÜNEY, N.; ÇOK, F. a SIMSEK, Ö. F., 2009. Motives for risk-taking in adolescence: A cross-cultural study. *Journal of Adolescence*. Roč. 32, č. 1, s. 135–151. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2007.10.010>. [cit. 2024-01-28].

KOBRIN, S., 1969. Review of: Society, personality, and deviant behavior: A study of a tri-ethnic community, by Richard Jessor, Theodore D. Graves, Robert C. Hanson, and Shirley L. Jessor. Online. *Social Service Review*. Roč. 43, č. 4, s. 488–490. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/642469>. [cit. 2024-01-28].

KOHUT, T.; BALZARINI, R.; FISHER, W.; GRUBBS, J.; CAMPBELL, L. a PRAUSE, N., 2019. Surveying Pornography Use: A Shaky Science Resting on Poor Measurement Foundations. Online. *The Journal of Sex Research*. Roč. 57, č. 6, s. 722–742. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1695244>. [cit. 2024-01-28].

KOPECKÝ, Kamil, 2010. *Kybergrooming – nebezpečí kyberprostoru*. 1. vydání. Olomouc: Net University Ltd. ISBN 978-80-254-7573-7.

KOPECKÝ, Kamil; SZOTKOWSKI, René a KREJČÍ, Veronika, 2015. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Online, PDF. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4868-8. Dostupné z:

<http://dx.doi.org/10.5507/pdf.15.24448619>. [cit. 2024-01-28].

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René, 2017a. *Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru*. Online, PDF. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.16989.20966>. [cit. 2024-01-28].

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René, 2017b. Příloha č. 7: Co dělat když – Intervence pedagoga: Kyberšikana a další formy kybernetické agrese. Online. In: MŠMT, 2010. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Č. j. 21291/2010-28. Dostupné z:

https://www.msmt.cz/uploads/Priloha_c._7_Kybersikana_d.docx. [cit. 2024-01-28].

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René, 2019. *České děti v kybersvětě*. Online, PDF. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>. [cit. 2024-01-28].

KOR, A.; ZILCHA-MANO, S.; FOGEL, Y. A.; MIKULINCER, M. a REID, R. C., 2014. Psychometric development of the Problematic Pornography Use Scale. Online. *Addictive Behaviors*. Roč. 39, č. 5, s. 861–868. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.01.027>. [cit. 2024-01-28].

KRAUS, Blahoslav, 2022. Sociální patologie v současné společnosti. In: BĚLÍK, Václav; SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava; KRAUS, Blahoslav; ANTL, Miroslav a HERYNKOVÁ, Marie. *Sociální patologie – vybraná ohrožení pedagogů*. Červený Kostelec: Pavel Mervart. ISBN 978-80-7465-534-0.

KRAUS, S. W.; MARTINO, S. a POTENZA, M. N., 2016. Clinical Characteristics of Men Interested in Seeking Treatment for Use of Pornography. Online. *Journal of Behavioral Addictions*. Roč. 5, č. 2, s. 169–178. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.036>. [cit. 2024-01-28].

- KRAUS, S.; ROSENBERG, H.; MARTINO, S.; NICH, C. a POTENZA, M. N., 2017. The development and initial evaluation of the pornography-use avoidance self-efficacy scale. Online. *Journal of Behavioral Addictions*. Roč. 6, č. 3, s. 354–363. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.6.2017.057>. [cit. 2024-01-28].
- KRAUS, S., W., KRUEGER, R., B., BRIKEN, P., FIRST, M. B., STEIN, D. J. et al. 2018. Compulsive sexual behaviour disorder in the ICD-11. *World Psychiatry*, Roč. 17, č. 1, s. 109–110. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/wps.20499>. [cit. 2024-01-28].
- KREISEL, Kristen; SPICKNALL, Ian; GARGANO, Julia; LEWIS, Felicia; LEWIS, Rayleen et al., 2021. Sexually Transmitted Infections Among US Women and Men: Prevalence and Incidence Estimates. Online. *Sexually Transmitted Diseases*. Roč. 48, č. 4, s. 208–214. Dostupné z: <https://doi.org/10.1097/OLQ.0000000000001355>. [cit. 2024-01-28].
- KŘEPELKA, Petr; FAIT, Tomáš; URBÁNKOVÁ, IVA a kol., 2020. Risky sexual behaviour and contraceptive use among young women in the Czech Republic. Online. *Central European Journal of Public Health*. Roč. 28, s. 3–12. Dostupné z: <https://doi.org/10.21101/cejph.a5823>. [cit. 2024-01-28].
- KUSHAL, Sayedul; AMIN, Yahia; REZA, Shusama; HOSSAIN, Fariha Binte; SHAJEDUR Rahman a SHAWON, Rahman, 2022. Regional and Sex Differences in the Prevalence and Correlates of Early Sexual Initiation Among Adolescents Aged 12–15 Years in 50 Countries. Online. *Journal of Adolescent Health*. Roč. 70, č. 4, s. 607–616. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.10.027>. [cit. 2024-01-28].
- KUSS, D. a GRIFFITHS, M. D., 2015. *Internet addiction in psychotherapy*. Online. Houndmills: Palgrave Macmillan. ISBN 978-1-137-46507-8. Dostupné z: <https://link.springer.com/book/10.1057/9781137465078>. [cit. 2024-01-28].
- LANDOR, A.; SIMONS, L. G.; SIMONS, R. L.; BRODY, G. H. a GIBBONS, F. X., 2011. The role of religiosity in the relationship between parents, peers, and adolescent risky sexual behavior. Online. *Journal of Youth and Adolescence*. Roč. 40, č. 3, s. 296–309. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9598-2>. [cit. 2024-01-28].
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie. 2. aktualizované vydání*. Psyché (Grada). Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.

LEHMILLER, J. J., 2023. *The psychology of human sexuality*. 3rd ed. Hoboken: John Wiley & Sons. ISBN 9781119883951

LEVIN, M. E.; LILLIS, J. a HAYES, S. C., 2012. When is online pornography viewing problematic among college males? Examining the moderating role of experiential avoidance. Online. *Sexual Addiction & Compulsivity*. Roč. 19, č. 3, s. 168–180. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/10720162.2012.657150>. [cit. 2024-01-28].

LHOTSKÝ, Max. 2023. Mladí dospělí a pornografie: zkušenost, postoje a problematické používání. Online. Olomouc, diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta. Dostupné z: <https://stag.upol.cz/StagPortletsJSR168/CleanUrl?urlid=prohlizeni-prace-detail&praceIdno=280140>

LINDBERG, Laura; MADDOW-ZIMET, Isaac a MARCELL, Arik, 2019. Prevalence of Sexual Initiation Before Age 13 Years Among Male Adolescents and Young Adults in the United States. Online. *JAMA Pediatrics*. Roč. 173, č. 6, s. 553–560. Dostupné z: <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2019.0458>. [cit. 2024-01-28].

LIŠKOVÁ, Kateřina, 2009. *Hodné holky se dívají jinak: feminismus a pornografie*. Gender sondy, sv. 7. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-022-3.

LITSOU, K. BYRON, P., MCKEE, A., a INGHAM, R. 2021. Learning from pornography: results of a mixed methods systematic review. *Sex Education*, Roč. 21, č. 2, s. 236–252. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14681811.2020.1786362>

LOZANO-BLASCO, Raquel; QUILIZ ROBRES, Alberto a SÁNCHEZ, Alberto, 2022. Internet addiction in young adults: A meta-analysis and systematic review. Online. *Computers in Human Behavior*. Roč. 130. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107201>. [cit. 2024-01-28].

LUKŠÍK, Ivan, 2003. Interaction of sexual and drugs risks: Summarisation of results from two sociocultural environments. Online. *Ceskoslovenska Psychologie*. Roč. 47, č. 5., s. 437–450. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/288995902_Interaction_of_sexual_and_drugs_risks_Summarisation_of_results_from_two_sociocultural_environments. [cit. 2024-01-28].

MACRAE, Heather, 2003. Morality, Censorship, and Discrimination: Reframing the Pornography Debate in Germany and Europe. Online. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*. Roč. 10, č. 3, s. 314–345. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/sp/jxg018>. [cit.2024-01-28].

MADKOUR, A.S.; FARHAT, T.; HALPERN, C.T.; GODEAU, E. a NIC GABHAINN, S., 2010. Early adolescent sexual initiation and physical/psychological symptoms: a comparative analysis of five nations. Online. *Journal of Youth Adolescence*. Roč. 39, č. 10 s. 1211–1225. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007%2Fs10964-010-9521-x>. [cit.2024-01-28].

MAGDALÉNA O.P.S., © 2024. *Preventivní programy. Primární prevence*. Online. Magdalena o.p.s. Dostupné z: <https://www.magdalena-ops.cz/cs/lecba-zavislosti-a-jejich-prevence/prevence-zavislosti/centrum-primarni-prevence/>. [cit 2024-01-28].

MCKEE, A.; BYRON, P.; LITSOU, K. a INGHAM, R., 2019. An Interdisciplinary Definition of Pornography: Results from a Global Delphi Panel. Online. *Archives of Sexual Behavior*. Roč. 49, č. 3 s. 1085–1091. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01554-4> [cit. 2024-01-28].

MELLOR, E. a DUFF, S., 2019. The use of pornography and the relationship between pornography exposure and sexual offending in males: A systematic review. Online. *Aggression and Violent Behavior*. Roč. 46, s. 116–126. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.02.003>. [cit. 2024-01-28].

MILFAIT, René, 2008. *Komerční sexualizované násilí na dětech: prostituce, pornografie, obchod*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-320-8

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (MPSV), 2020. *Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029*. Online. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2022–03–29. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/narodni-strategie-ochrany-prav-deti-a-akcni-plan-k-naplneni-narodni-strategie>. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (MPSV), 2023. *Sociálně-právní ochrana dětí – statistiky*. Online. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2024-03-20. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/statistiky-1>. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (MŠMT), 2010. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*. Online. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Č. j. 21291/2010-28. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Methodicke_doporuceni_uvodni_cast.doc. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (MŠMT), 2019. *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027*. Online, PDF. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (MŠMT), 2023. *Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023-2025*. Online. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/akcni-plan-realizace-narodni-strategie-primarni-prevence-23-25>. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY (MVČR), 2021. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2020*. Online, PDF. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-zprava-2020-pdf.aspx>. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY (MVČR), 2022a. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2021*. Online, PDF. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-obchodovani-s-lidmi-v-cr-za-rok-2022-pdf.aspx>. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY (MVČR), 2022b. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022–2027*. Online, PDF. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2022-az-2027.aspx>. [cit. 2024-01-28].

MIOVSKÝ, M.; ADÁMKOVÁ, T.; BARTÁK, M.; ČABLOVÁ, L.; ČECH, T. et al., 2015a. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. 2. vyd. Monografie (Univerzita Karlova v Praze). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7422-393-8.

MIOVSKÝ, Michal; SKÁCELOVÁ, Lenka; ZAPLETALOVÁ, Jana; NOVÁK, Petr; BARTÁK, Miroslav et al., 2015b. *Prevence rizikového chování ve školství*. 2. vyd. Monografie (Univerzita Karlova v Praze). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze. ISBN 978-80-7422-392-1.

MULHAUSER, K.; STRUTHERS, W.; PYYKKONEN, A.; HOOK, N.; WOMACK, S. et al., 2014. Performance on the Iowa Gambling Task in a Sample of 122 Hypersexual Men. Online. *Sexual Addiction and Compulsivity*. Roč. 21, č. 2, s. 170–183. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10720162.2014.908333>. [cit. 2024-01-28].

MUSETTI A. ; GORI A. ; ALESSANDRA A. ; TOPINO E. ; TERRONE G. et al., 2022. The Interplay Between Problematic Online Pornography Use, Psychological Stress, Emotion Dysregulation and Insomnia Symptoms During the COVID-19 Pandemic: A Mediation Analysis. Online. *Nature and Science of Sleep*. Roč. 20, č. 14, s. 83–92. Dostupné z: <https://doi.org/10.2147/nss.s348242>. [cit. 2024-01-28].

MÜLLER, S. M.; WEGMANN, E.; OELKER, A.; STARK, R.; MÜLLER, A. et al., 2022. Assessment of Criteria for Specific Internet-use Disorders (ACSID-11): Introduction of a new screening instrument capturing ICD-11 criteria for gaming disorder and other potential Internet-use disorders. Online. *Journal of Behavioral Addictions*. Roč. 11, č. 2, s. 427–450. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.2022.00013>. [cit. 2024-01-28].

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY (MZČR), 2019. *Zdraví 2030 – Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030*. Online, PDF. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Dostupné z: <https://zdravi2030.mzcr.cz/zdravi-2030-strategicky-ramec.pdf>. [cit. 2024-01-28].

NDUGWA, R.; KABIRU, C.; CLELAND, J.; BEGUY, D.; EGONDI, T. et al., 2011. Adolescent problem behavior in Nairobi's informal settlements: Applying Problem Behavior Theory in sub-Saharan Africa. Online. *Journal of Urban Health*. Roč. 88, č. 2, s. 298–317. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11524-010-9462-4>. [cit. 2024-01-28].

NEBUŽ OBĚŤ!, © 2024. *Pro školy*. Online. Nebuž oběť! Rizika internetu a komunikačních technologií, z. s. Dostupné z: <http://www.nebudobet.cz/?cat=pro-skoly&page=zaci>. [cit. 2024-01-28].

NEPORNU © 2024. *O nás*. Online. NePorno z. s. Dostupné z : <https://nepornu.cz/o-nas/>

NELSON, K., M.; ROTHMAN, E., F. 2020. Should Public Health Professionals Consider Pornography a Public Health Crisis?, *American Journal of Public Health*. Roč. 110, č. 2, s. 151-153. Dostupné z: <https://doi.org/10.2105%2FAJPH.2019.305498>. [cit. 2024-01-28].

Organizace Spojených Národů (OSN), 2021. *UN Child Rights Committee issues findings on Czech Republic, Eswatini, Poland and Switzerland*. Online. Organizace spojených národů – Výbor pro práva dětí. 2021.09-30. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/09/un-child-rights-committee-issues-findings-czech-republic-eswatini-poland-and>. [cit. 2024-01-28].

PASLAKIS, G.; CHICLANA ACTIS, C. a MESTRE-BACH, G., 2022. Associations between pornography exposure, body image and sexual body image: A systematic review. Online. *Journal of Health Psychology*. Roč. 27, č. 3, s. 743–760. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1359105320967085>. [cit. 2024-01-28].

PASTOR, Zlatko; WEISS, Petr a SIGMUNDOVÁ, Dagmar, 2017. Trends in Sexual Behaviour in Czech Schoolchildren between 2002–2014. Online. *Central European Journal of Public Health*. Roč. 25, s. 64–68. Dostupné z: <https://doi.org/10.21101/cejph.a4821>. [cit. 2024-01-28].

PATHMENDRA P.; RAGGATT M. ; LIM, M. S. ; MARINO, J. L. a SKINNER, S. R., 2023. Exposure to Pornography and Adolescent Sexual Behavior: Systematic Review. Online. *Journal of Medical Internet Research*. Roč. 28, Dostupné z: <https://doi.org/10.2196%2F43116>. [cit. 2024-01-28].

PEPPING, C. A.; CRONIN, T. J.; LYONS, A. a CALDWELL, J. G., 2018. The effects of mindfulness on sexual outcomes: the role of emotion regulation. Online. *Archives of Sexual Behavior*. Roč. 47, č. 6, s. 1601–1612. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10508-017-1127-x>. [cit. 2024-01-28].

PERRY, S. L., 2019. Is the Link Between Pornography Use and Relational Happiness Really More About Masturbation? Results From Two National Surveys. Online. *The Journal of Sex Research*. Roč. 57, č. 1. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00224499.2018.1556772>. [cit. 2024-01-28].

PERRY, S. L., 2020. Pornography and Relationship Quality: Establishing the Dominant Pattern by Examining Pornography Use and 31 Measures of Relationship Quality across 30 National Surveys. Online. *Archives of Sexual Behavior*. Roč. 49, č. 4. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01616-7>. [cit. 2024-01-28].

PETER J.; VALKENBURG P. M., 2016. Adolescents and pornography: A review of 20 years of research. Online. *Journal of Sex Research*. Roč. 53, č. 4–5, s. 509–531. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00224499.2016.1143441>. [cit. 2024-01-28].

PETRENKO, Roman a LÍBAL, Miroslav, 2018. *Výsledky šetření o rizikovém chování žáků 2. stupně ZŠ a SŠ v Praze 2018/2019*. Online, PDF. Praha: CSSP-PCPP. Dostupné z: http://www.prevence-praha.cz/images/vyzkumy/Dotaznikove_setreni_RCH_2018_PCPP.pdf. [cit. 2024-01-28].

PETRENKO, Roman a LÍBAL, Miroslav, 2022. *Komparace dat z šetření rizikového chování žáků 2. stupně ZŠ a SŠ v Praze – Porovnání let 2016 až 2021*. Online, PDF. Praha: CSSP-PCPP. Dostupné z: http://www.prevence-praha.cz/images/vyzkumy/RCH_zaku_a_dusevni_zdravi_Vyzkum_CSSP_2021_komparace16az21.pdf. [cit. 2024-01-28].

PETRENKO, Roman; LÍBAL, Miroslav; MATĚJOVCOVÁ, Dominika a MERTLÍK, Arnošt, 2023. *Komparace dat z šetření rizikového chování žáků 2. stupně ZŠ a SŠ v Praze (2016-2022)*. Online, PDF. Praha: CSSP-PCCP. Dostupné z: http://www.prevence-praha.cz/images/vyzkumy/Komparace_dat_Praha_Rizikove_chovani_zaku.pdf. [cit. 2024-01-28].

PLHÁKOVÁ, A., 2023. *Učebnice obecné psychologie 2.*, doplněné, aktualizované a přepracované vydání., Praha: Academia.

PORNUHUB, © 2023. *The 2022 Year in Review*. Online. Pornhub.com. Dostupné z: <https://www.pornhub.com/insights/2022-year-in-review>. [cit. 2024-01-28].

PRÍVARA, M. a BOB, P., 2023. Pornography Consumption and Cognitive-Affective Distress. Online. *Journal of Nervous and Mental Disease*. Roč. 211, č. 8, s. 641–646. Dostupné z: <https://doi.org/10.1097%2FNMD.0000000000001669>. [cit 2024-01-28].

PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika: historické kořeny: výchova, socializace a prostředí: výchovná prostředí: škola a sociální pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3470-5.

REID, R.; LI, D.; GILLILAND, R.; STEIN, J. a FONG, T., 2011. Reliability, validity, and psychometric development of the Pornography Consumption Inventory in a sample of hypersexual men. Online. *Journal of Sex and Marital Therapy*. Roč. 37, s. 359–385. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/0092623X.2011.607047>. [cit. 2024-01-28].

ROSS, M. W.; MÅNSSON, S. A. a DANEBACK, K., 2012. Prevalence, severity, and correlates of problematic sexual Internet use in Swedish men and women. Online. *Archives of Sexual Behavior*. Roč. 41, č. 2, s. 459–466. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10508-011-9762-0>. [cit. 2024-01-28].

ŘÍČAŘOVÁ, Vendula. 2022. Problematické užívání pornografie na internetu u mužů. Online. Olomouc, diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta. Dostupné z: <https://stag.upol.cz/StagPortletsJSR168/CleanUrl?urlid=prohlizeni-prace-detail&praceIdno=272187>

SAFER INTERNET CENTRUM (SIC.CZ), © 2024. *O nás*. Online. Dostupné z: <https://www.bezpecnyinternet.cz/cs/o-nas/>. [cit. 2024-02-02].

SAINT-ELOI CADELY, H.; FINNEGAN, V.; SPEARS, E. C. a KERPELMAN, J. L., 2020. Adolescents and sexual risk-taking: The interplay of constraining relationship beliefs, healthy sex attitudes, and romantic attachment insecurity. Online. *Journal of Adolescence*. Roč. 84, s. 136–148. Dostupné z: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.adolescence.2020.08.010>. [cit. 2024-01-28].

SANDERS, T.; SCOULAR, J. CAMPBELL, R.; PITCHER, J. a CUNNINGHAM, S., 2018. *Internet Sex Work: Beyond the Gaze*. Palgrave: Macmillan. ISBN 978-3-319-65630-4. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-65630-4>. [cit. 2024-01-28].

SEABURY, Brett A., 1979. Problem Behavior and Psychological Development: A longitudinal Study of Youth. Online. *Social Work*. Roč. 24, č. 2, s. 172–173. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23713675>. [cit. 2024-01-28].

SEVELKO, K.; BISCHOF, G.; BISCHOF, A.; BESSER, B.; JOHN, U. et al., 2018. The role of self-esteem in Internet addiction within the context of comorbid mental disorders: Findings from a general population-based sample. Online. *Journal of Behavioral Addictions*. Roč. 7, č. 4. s. 976–984. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.7.2018.130>. [cit. 2024-01-28].

SHAPIRO, N. A.; GOLDSMITH, T. D.; KECK, P. E.; KHOSLA, U. M. a MCELROY, S. L., 2000. Psychiatric features of individuals with problematic Internet use. Online. *Journal of Affective Disorders*. Roč. 57, č. 1–3, s. 267–272. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/s0165-0327\(99\)00107-x](https://doi.org/10.1016/s0165-0327(99)00107-x). [cit. 2024-01-28].

SHRIVASTAVA, T.; AGARWAL, P.; VORA, V. a SETHI, Y., 2022. Aggravation of Obsessive-Compulsive Disorder Due to Excessive Porn Consumption: A Case Report. Online. *Cureus*. Roč. 14, č. 12. Dostupné z: <https://doi.org/10.7759/cureus.33018>. [cit. 2024-01-28].

SHORT, M. B.; BLACK, L.; SMITH, A. H.; WETTERNECK, C. T. a WELLS, D. E., 2012. A review of Internet pornography use research: Methodology and content from the past 10 years. Online. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. Roč. 15, č. 1, s. 13–23. Dostupné z: <https://doi.org/10.1089/cyber.2010.0477>. [cit. 2024-01-28].

SLUSSAREFF, Michaela, 2022. *Hry, síť, porno: rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty*. Žádná velká věda. Brno: Jan Melvil Publishing. ISBN 978-80-7555-156-6.

SNIEWSKI, L.; a FARVID, P., 2020a. Hidden in shame: Heterosexual men's experiences of self-perceived problematic pornography use. Online. *Psychology of Men & Masculinities*. Roč. 21, č. 2, s. 201–212. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/men0000232>. [cit. 2024-01-28].

SNIEWSKI, L.; KRÄGELOH, C.; FARVID, P. a CARTER, P., 2020b. Meditation as an intervention for men with self-perceived problematic pornography use: A series of single case studies. Online. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*. Roč. 41, č. 8, s. 5151–5162. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01035-1>. [cit. 2024-01-28].

SOBOTKOVÁ, Veronika, 2014. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Psyché (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4042-3.

ŠEVČÍKOVÁ, A.; ŠEREK, J.; BARBOVSCHI, M. a DANEBACK, K., 2014b. The roles of individual characteristics and liberalism in intentional and unintentional exposure to online sexual material among European youth: A multilevel approach. Online. *Sexuality Research and Social Policy*. Roč. 11, č. 2, s. 104–115. Dostupné z:

<https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s13178-013-0141-6>. [cit. 2024-01-28].

ŠEVČÍKOVÁ, Anna a DANEBACK, Kristian, 2014a. Online pornography use in adolescence: Age and gender differences. Online. *European Journal of Developmental Psychology*. Roč. 11, č. 6, s. 674–686. ISSN 1740-5629. Dostupné z:

<http://dx.doi.org/10.1080/17405629.2014.926808>. [cit. 2024-01-28].

ŠEVČÍKOVÁ, Anna; GOCIEKOVÁ, Veronika; STAŠEK, Andrea; GOTTFRIED, Jaroslav a Kristian DANEBACK, 2023. Online pornography use and sexual satisfaction in association with relationship satisfaction among middle-aged and older people. Online. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*. Roč. 17, č. 4, článek č. 6. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/CP2023-4-6>. [cit. 2024-01-28].

ŠIRŮČKOVÁ, M., 2015. Rizikové chování. In: MIOVSKÝ, M.; ADÁMKOVÁ, T.; BARTÁK, M.; ČABLOVÁ, L.; ČECH, T. et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. 2. vyd. Monografie (Univerzita Karlova v Praze). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7422-393-8.

ŠMAHEL, D.; MACHÁČKOVÁ, H.; MASCHERONI, G.; DĚDKOVÁ, L.; STAKSRUD, E. et al., 2020. *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. Online, PDF. EU Kids Online. Dostupné z: http://eprints.lse.ac.uk/103294/1/EU_Kids_Online_2020_March2020.pdf. [cit. 2024-01-28].

ŠMAHAJ, Jan, KOLAŘÍK, Marek a GLASER, Ondřej, 2022. *Závislostní chování na internetu: proměny chování generací v digitální éře = Addictive behaviour on the Internet: generational behavioural changes in the digital age*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-6287-5.

ŠULOVÁ, Lenka; FAIT, Tomáš a WEISS, Petr a kolektiv, 2011. *Výchova k sexuální reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf. ISBN 978-80-7345-238-4.

THOROVÁ, Kateřina, 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.

TSITSIKA, A.; JANIKIAN, M.; SCHOENMAKERS, T. M.; TZAVELA, E. C.; OLAFSSON, K. et al., 2014. Internet addictive behavior in adolescence: A cross-sectional study in seven European countries. Online. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*. Roč. 17, č. 8, s. 528–535. Dostupné z: <https://doi.org/10.1089/cyber.2013.0382>. [cit. 2024-01-28].

TUČKOVÁ, B. 2023. *Psychometrický manuál - PPCS-6 CZ - Projekt v rámci předmětu Základy psychometrie a psychodiagnostiky*. Online. Dostupné z: <https://osf.io/4ra6z/>. [cit. 2024-01-28].

TURBIN, M. S.; JESSOR, R.; COSTA, F. M.; DONG, Q.; ZHANG, H. C. a WANG, C. H., 2006. Protective and risk factors in health-enhancing behavior among adolescents in China and the United States: Does social context matter?. Online. *Health Psychology*. Roč. 25, č. 4, s. 445–454. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/0278-6133.25.4.445>. [cit. 2024-01-28].

TWENGE, J. M. a PARK, H., 2017. The Decline in Adult Activities Among U.S. Adolescents, 1976-2016. Online. *Child Development*. Roč. 90, č. 2, s. 638–654. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/cdev.12930>. [cit. 2024-01-28].

TYLKA, T. L., 2015. No harm in looking, right? Men's pornography consumption, body image, and well-being. Online. *Psychology of Men and Masculinities*. Roč. 16, č. 1, s. 97–107. Dostupné z: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0035774>. [cit. 2024-01-28].

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI, © 2024. *Centrum prevence rizikové virtuální komunikace*. Online. Dostupné z: <https://veda.upol.cz/pracoviste/vyzkumna-pracoviste/centrum-prevence-rizikove-virtualni-komunikace/>. [cit. 2024-02-02].

UZEL, R., 2011. Pornografie. In: ŠULOVA, Lenka; FAIT, Tomáš; WEISS, Petr a kolektiv. *Výchova k sexuální reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf. ISBN 978-80-7345-238-4.

VÁGNEROVÁ, Marie a LISÁ, Lidka, 2021. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4961-0.

VANIČKOVÁ, Eva, 2007. *Dětská prostituce*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2218-4.

VAZSONYI, A.; CHEN, P.; YOUNG, M.; JENKINS, D.; BROWDER, S. et al., 2008. A test of Jessor's problem behavior theory in a Eurasian and a Western European developmental context. Online. *Journal of Adolescent Health*. Roč. 43, č. 6, s. 555–564. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2008.06.013>. [cit. 2024-01-28].

VILA J., 2021. Social Support and Longevity: Meta-Analysis-Based Evidence and Psychobiological Mechanisms. Online. *Frontiers in Psychology*. Roč. 12. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.717164>. [cit. 2024-01-28].

VILLENA-MOYA, A.; GRANERO, R.; CHICLANA-ACTIS, C.; POTENZA, M., N.; BLYCKER, G. R. et al. 2023. Spanish Validation of the Long and Short Versions of the Problematic Pornography Consumption Scale (PPCS and PPCS-6) in Adolescents. *Arch Sex Behav*, Roč. 53, s. 673–687. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10508-023-02700-9>

VLČKOVÁ, Tereza a JANOUŠ, Václav, 2022. Děti na prodej. Za tři stovky. Jak bují dětská prostituce v Česku. Online. *IDNES.cz*. 2022.12.03. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/usti-nad-labem-detska-prostituce-kamiony-predlice-policie.A221202_172341_domaci_kadl. [cit. 2024-01-28].

VONDRÁČKOVÁ HOLCNEROVÁ, P.; VACEK, J. a KOŠATECKÁ, Z., 2009. Závislostní chování na internetu a jeho léčba. Online. *Česká a Slovenská Psychiatrie*. Roč. 105, č. 6–8, s. 281–289. Dostupné z: http://www.cspsychiatr.cz/dwnld/CSP_2009_6_281_289.pdf. [cit. 2024-01-28].

VONDRÁČKOVÁ, P., a GABRHELÍK, R., 2016. Prevention of Internet addiction: A systematic review. *Journal of Behavioral Addictions*, Roč. 5, č. 4, s. 568-579. Dostupné z: <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.085>

V SÍTI, © 2024. *Jsem dítě*. Online. Dostupné z: <https://vsitifilm.cz/jsem-dite.html>. [cit. 2024-02-02].

WEISS, P., 1998. *Sex*. Praha: Alberta Plus. ISBN 978-80-85792-99-7.

WEISS P. a ZVĚŘINA, J., 2014. Sexuální chování obyvatel ČR 2013/2014. In: *Budoucnost péče o duševně nemocné v souvislostech: sborník příspěvků X. sjezdu Psychiatrické společnosti ČLS JEP s mezinárodní účastí*. Brno: Tribun EU, s. 140–144. ISBN 978-80-263-0702-0.

WEISS, P., 2017. *Poruchy sexuální preference*. Praha: Galén. ISBN 978-80-74923-10-4.

WÉRY, A., a BILLIEUX, J. 2016. Online sexual activities: An exploratory study of problematic and non-problematic usage patterns in a sample of men. *Computers in Human Behavior*, Roč. 56, s. 257–266. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.11.046>

WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO), 2019. *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems*. Online. Dostupné z: <https://www.who.int/standards/classifications/classification-of-diseases>. [cit. 2024-01-28].

WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO), 2020. *Spotlight on adolescent health and well-being: Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) Survey in Europe and Canada – International Report*. Online. World Health Organisation – Regional Office for Europe. Referenční číslo WHO/EURO:2020-5747-45512-65149. Dostupné z: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/357175/WHO-EURO-2020-5747-45512-65149-eng.pdf?sequence=1>. [cit. 2024-01-28].

WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO), 2023. *Adolescent health*. Online. World Health Organization. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/adolescent-health#tab=tab_1. [cit. 2024-01-28].

WRIGHT, P. J.; TOKUNAGA, R. a KRAUS, A., 2016. A Meta-Analysis of Pornography Consumption and Actual Acts of Sexual Aggression in General Population Studies. Online. *Journal of Communication*. Roč. 66. č. 1, s. 183–205. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jcom.12201>. [cit. 2024-01-28].

WRIGHT, P. J.; ŠTULHOFER, A., 2019. Adolescent pornography use and the dynamics of perceived pornography realism: Does seeing more make it more realistic?. Online. *Computers in Human Behavior*. Roč. 95, s. 37–47. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.01.024>. [cit. 2024-01-28].

YEN, J. Y.; KO, C. H.; YEN, C. F.; WU, H. Y. a YAND, M. J., 2007. The comorbid psychiatric symptoms of internet addiction: attention deficit hyperactivity disorder, depression, social phobia, and hostility. Online. *Journal of Adolescent Health*. Roč. 41, č. 1, s. 93–98. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.02.002>. [cit. 2024-01-28].

YOUNES, F.; HALAWI, G.; JABBOUR, H.; EL OSTA, N. a KARAM, L., 2016. Internet Addiction and Relationships with Insomnia, Anxiety, Depression, Stress and Self-Esteem in University Students: A Cross-Sectional Designed Study. Online. *PLOS One*. Roč. 11, č. 9. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0161126>. [cit. 2024-01-28].

ZIMMER-GEMBECK, M. J. a HELFAND M., 2008. Ten years of longitudinal research on U.S. adolescent sexual behaviour: developmental correlates of sexual intercourse, and the importance of age, gender and ethnic background. Online. *Developmental Review*. Roč. 28, č. 2, s. 153–224. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.dr.2007.06.001>. [cit. 2024-01-28].

ZVĚŘINA, Jaroslav, 2003. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: CERM. ISBN 8072042645.

ŽIVOT BEZ ZÁVISLOSTÍ, © 2024. *Komplexní program primární prevence. Programy všeobecné primární prevence*. Online. Život bez závislostí z. s. Dostupné z: <https://www.zivot-bez-zavislosti.cz/programy-prevence/vseobecna-primarni-prevence/>. [cit. 2024-01-28].

ŽUFNÍČEK, Jan, 2015. Příloha č. 15: Co dělat když – Intervence pedagoga: Netolismus. Online. In: MŠMT, 2010. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Č. j. 21291/2010-28. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Priloha_15_Netolismus.doc. [cit. 2024-01-28].

Seznam zkratek

DSA – Evropský akt o digitálních službách

MKN-11 – 11. revize Mezinárodní klasifikace nemocí

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

Národní strategie primární prevence – Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027

POPU – Problematické užívání online pornografie

SPOPU – Subjektivně vnímané problematické užívání internetové pornografie

SOŠ – Střední odborná škola

SOU – Střední odborné učiliště

SRCH-D – Syndrom rizikového chování v dospívání

STD – Pohlavně přenosné choroby

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Vzájemně propojené koncepční oblasti rizikových a protektivních faktorů

Tabulka č. 2: Četnost dětské prostituce zaznamenaná Ministerstvem práce a sociálních věcí

Tabulka č. 3: Zastoupení respondentů ve výzkumném souboru podle roku narození

Tabulka č. 4: Zastoupení respondentů ve výzkumném souboru podle navštěvovaného ročníku

Tabulka č. 5: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 6 – Setkání s online pornografií – rozdělení dle roku narození respondenta

Tabulka č. 6: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 8 – Frekvence sledování online pornografie – rozdělení dle roku narození respondenta

Tabulka č. 7: Absolutní četnost odpovědí na položku č. 9 – rozdělení dle ročníku respondenta

Tabulka č. 8: Absolutní četnost odpovědí na položku č. 9 – rozdělení dle roku narození respondenta

Tabulka č. 9: Odpovědi respondentů na položku č. 11 – Výčet portálů s pornografickou tématikou jmenovaných respondenty

Tabulka č. 10: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 24 – Komunikace s vyučujícími o online pornografii

Tabulka č. 11: Modus, medián a průměr hrubého skóre respondentů pro položky č. 12–17 a pro celkové skóre respondentů

Tabulka č. 12: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát – Setkání s online pornografií u žáků SOU a SOŠ

Tabulka č. 13: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát – Četnost užívání online pornografie u žáků SOU a SOŠ

Tabulka č. 14: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát – Setkání s online pornografií u chlapců a dívek

Tabulka č. 15: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát – Četnost užívání online pornografie u chlapců a dívek

Tabulka č. 16 Výsledky výzkumného šetření Bedrošové et al. (2018) pro respondenty od 15 do 17 let – Frekvence setkání se sexuálním obsahem – Relativní četnost (%)

Seznam grafů:

Graf č. 1: Odpovědi na položku č. 5 – Zkušenost s online pornografií – relativní četnost

Graf č. 2: Odpovědi na položku č. 6 – Setkání s formami online pornografie – relativní četnost

Graf č. 3: Položka č. 9 – Zařízení užívaná ke konzumaci online pornografie – Relativní četnost

Graf č. 4: Položka č. 10 – Znalost internetových portálů s pornografií – Relativní četnost

Graf č. 5: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 19 – Prosba o pomoc v případě problematického užívání online pornografie

Graf č. 6: Komunikace se členy rodiny o online pornografii – položka č. 23

Graf č. 7: Komunikace s vyučujícími o online pornografii – položka č. 24

Graf č. 8: Komunikace s vyučujícími o rizicích online pornografie – položka č. 25

Graf č. 9: Poptávka po detailnějším výkladu vyučujícího o online pornografii – položka č. 26

Graf č. 10: Kombinace odpovědí respondentů na položky č. 24 a 26 – Komunikace s vyučujícími o online pornografii | Poptávka po detailnějším výkladu vyučujícího o online pornografii

Graf č. 11: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 21 – Věk prvního setkání s online pornografií

Graf č. 12: Absolutní četnost odpovědí respondentů na položku č. 22 – První setkání s online pornografií

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 1: Dotazník

Vážení žáci,

jmenuji se Štěpán Balík a studuji Učitelství společenských věd a anglického jazyka. Tento dotazník se zaměřuje na konkrétní aspekty chování žáků středních škol, učilišť a gymnázií na internetu. Je zcela anonymní a jeho pravdivým vyplněním nám poskytnete důležité výsledky z této oblasti.

Mockrát děkuji za Vaši ochotu a čas, který jste si našli na vyplnění několika otázek v tomto dotazníku.

1. Na jakou chodíš školu?
  - Střední škola s maturitou
  - Víceleté gymnázium
  - Čtyřleté gymnázium
  - Střední odborné učiliště

2. Jaké je tvoje biologické pohlaví?
  - Muž
  - Žena

3. Do kolikátého chodíš ročníku?
  - Prima (1. ročník SŠ)
  - Sekunda (2. ročník SŠ)
  - Tercie (3. ročník SŠ)
  - Kvarta (4. ročník SŠ)

4. Ve kterém roce jsi se narodil?
  - 2004
  - 2005
  - 2006
  - 2007
  - 2008
  - 2009

- 2010
- 2011
- 2012
- 2013
- 2014

Konec sekce č. 1

---

5. Která z následujících možností nejlépe vystihuje tvoji zkušenost s online pornografií?

- Nikdy jsem netrávil čas u pornografie na internetu, ať už záměrně či nezáměrně.
- Pornografii na internetu jsem viděl/a pouze nezáměrně.
- Alespoň jednou jsem záměrně trávil/a čas u pornografie na internetu.

6. Setkal jsi se na internetu s pornografickou fotografií, videem nebo jiným pornografickým obsahem (např. textem), který by byl volně dostupný na internetu nebo by ti ho někdo poslal?

- Ne. *(Po dokončení sekce přesun na položku č. 23)*
- Ano, se všemi výše zmíněnými formami.
- Ano, s fotografií a s videem.
- Ano, ale pouze s fotografií či GIFem. *(Po dokončení sekce přesun na položku č. 21)*
- Ano, ale pouze s textem. *(Po dokončení sekce přesun na položku č. 21)*

7. Vnímáš, že je na sledování online pornografie něco nemorálního?

- Ano
- Ne

Konec sekce č. 2

---

8. Odhadem, jak často jsi v posledním měsíci sledoval online pornografii?

- jednou měsíčně a méně *(Po dokončení sekce přesun na položku č. 21)*
- párkrát měsíčně *(Po dokončení sekce přesun na položku č. 21)*
- jednou týdně
- párkrát týdně
- jednou denně
- vícekrát denně

9. Na jakém zařízení nejčastěji sleduješ online pornografii?

- Telefon
- Notebook
- Stolní počítač
- Tablet
- Jiné: .....

10. Znáš nějaké internetové portály s pornografickou tematikou?

- Ne
- Ano

11. Pokud ANO, uveď prosím, jaké portály to jsou.

.....

Konec sekce č. 3

Následující otázky se týkají přímo tvého vztahu k sledování online pornografie.

Poté, co si každou otázku pozorně přečteš, zvol jednu z odpovědí od 1 do 7, které nejlépe popisuje, jak ses cítil/a většinu času během uplynulých 6 měsíců. Pokud máš pocit, že sedí více možností, vyber tu, která nejlépe vystihuje tvoje současné pocity. Než se rozhodneš, přečti si prosím všechny možnosti odpovědi.

- 1 = Nikdy
- 2 = Zřídka
- 3 = Spíše zřídka
- 4 = Někdy
- 5 = Často
- 6 = Velmi často
- 7 = Pořád

12. Když jsem se zavázal/a, že už nebudu sledovat porno, vydržel jsem to pouze krátkou dobu.

- 1. Nikdy
- 2. Zřídka
- 3. Spíše zřídka
- 4. Někdy
- 5. Často
- 6. Velmi často

- 7. Pořád

13. Měl/a jsem pocit, že pro uspokojení musím sledovat stále více porna.

- 1. Nikdy
- 2. Zřídka
- 3. Spíše zřídka
- 4. Někdy
- 5. Často
- 6. Velmi často
- 7. Pořád

14. V důsledku sledování porna jsem zanedbával/a jiné volnočasové aktivity (koníčky, spánek atd.)

- 1. Nikdy
- 2. Zřídka
- 3. Spíše zřídka
- 4. Někdy
- 5. Často
- 6. Velmi často
- 7. Pořád

15. Sledováním porna jsem se zbavoval napětí.

- 1. Nikdy
- 2. Zřídka
- 3. Spíše zřídka
- 4. Někdy
- 5. Často
- 6. Velmi často
- 7. Pořád

16. Měl jsem pocit, že porno je důležitou součástí mého života.

- 1. Nikdy
- 2. Zřídka
- 3. Spíše zřídka
- 4. Někdy
- 5. Často
- 6. Velmi často
- 7. Pořád

17. Když mi něco zabránilo sledovat porno, byl jsem z toho ve stresu.

- 1. Nikdy
- 2. Zřídka
- 3. Spíše zřídka
- 4. Někdy
- 5. Často
- 6. Velmi často
- 7. Pořád

18. Cítil jsem velké nepohodlí kvůli tomu, že mé sexuální fantazie, myšlenky a chování byly v rozporu s mým morálním nebo náboženským přesvědčením.

- 1. Nikdy
- 2. Zřídka
- 3. Spíše zřídka
- 4. Někdy
- 5. Často
- 6. Velmi často
- 7. Pořád

19. Koho by ses zeptal/a o pomoc, když bys zjistil/a, že máš problém se sledováním porna?

- Jednoho z rodičů
- Jiného člena rodiny
- Kamaráda/Kamarádky
- Partnera/Partnerky
- Online poradny
- Nikoho
- Učitele/učitelky, které/mu důvěřuji
- Jiné: .....

20. Vnímáš, že pro tebe online pornografie je nebo byla důležitým zdrojem informací, když jsi objevoval/a nové věci o své sexualitě?

- Ne
- Ano

Konec sekce č. 5

21. Kdy si myslíte, že jste se poprvé setkali s online pornografií?

- 10 let
- 11 let
- 12 let
- 13 let
- 14 let
- 15 let
- 16 let
- 17 let
- 18 let
- Jiné: .....

22. Kde jste poprvé narazili na online pornografii?

- Náhodou při prohlížení na internetu
- Přes youtubera/influencera/tiktokera
- Ukázal mi ji spolužák/spolužačka
- Ukázal mi ji kamarád/kamarádka
- Ukázal mi ji partner/partnerka
- Vyskočila mi ve feedu v rámci sociální sítě (Tiktok, Instagram, Facebook atd.)
- Jiné: .....

Konec sekce č. 6

23. Bavil/a jsi se někdy s kterýmkoliv členem rodiny o online pornografii?

- Ne
- Ano

24. Bavili jste se ve škole s vyučujícími o online pornografii?

- Ne
- Ano

25. Bavili jste se s vyučujícím o potenciálních rizicích online pornografie?

- Ne
- Ano

26. Ocenil/a bys, kdyby se s Vámi vyučující bavil o online pornografii podrobněji?

- Ne
- Ano

Konec sekce č. 7

27. Při vyplňování dotazníku jsem byl/a:

- Zcela upřímný/á.
- Většinou upřímný/á.
- Částečně upřímný/á.
- Nebyla upřímný/á.
- Nechci odpovídat.
- Nejsem si jistý/á.

Poděkování

Velice vám děkuji za vyplnění dotazníku! V případě jakýchkoliv otázek nebo pokud byste chtěli znát výsledky dotazníku mě můžete kontaktovat na e-mailové adrese: balik.stepan@email.cz

Děkuji za Vaši účast a přeji příjemný den.

Bc. Štěpán Balík

Univerzita Palackého v Olomouci

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Štěpán Balík
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. René Szotkowski, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024
Název práce:	Rizikové sexuální chování u adolescentů spojené s užíváním pornografie na internetu
Název v angličtině:	High-risk sexual behavior associated with online pornography use in adolescents
Anotace práce:	Diplomová práce se zaměřuje na rizikové sexuální chování u adolescentů spojené s užíváním pornografie na internetu. Teoretická část poskytuje popis rizikového sexuálního chování adolescentů ve vztahu k užívání online pornografie, přičemž mezi vyjmenovanými riziky užívání online pornografie zmiňuje také závislostní chování a charakterizuje základní preventivní opatření rizikového sexuálního chování. Empirická část práce popisuje aktuální stav zkoumané problematiky a popisuje přípravu a následnou realizaci výzkumného šetření. Hlavním cílem výzkumného šetření je popsat rizikové sexuální chování ve vztahu k užívání online pornografie u vybraných žáků 1–4. ročníků středních škol a učilišť a zjistit u nich výskyt projevů závislostního chování ve vztahu k užívání online pornografie.
Klíčová slova:	Rizikové sexuální chování, internetová pornografie, adolescence, závislostní chování, střední škola
Anotace v angličtině:	This thesis focuses on high-risk sexual behavior associated with online pornography use in adolescents. The theoretical part provides a description of adolescent high-risk sexual behaviour in relation to the use of online pornography, while among the listed risks of online pornography use also figures addictive behaviour. Theoretical part also characterizes the basic preventive measures of high-risk sexual behavior. The empirical part of the thesis describes the current state of the researched issue and describes the preparation and subsequent conduct of the survey. The main aim of the research is to describe high-risk sexual behavior in relation to the use of online pornography among selected pupils in grades 1-4 of high schools and apprentice schools and to determine the prevalence of addictive behaviour in relation to the use of online pornography.
Klíčová slova v angličtině:	High-risk sexual behavior, online pornography, adolescence, addictive behaviors, high school
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník
Rozsah práce:	121 stran
Jazyk práce:	čeština